

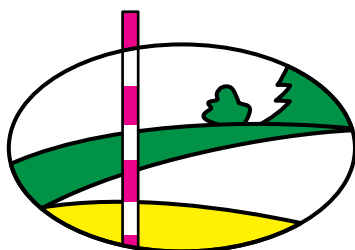

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY

57

září 2006

POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Pozemkové úpravy

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

- Ústřední pozemkový úřad

Těšnov 17   Tel.: 221 811 111
117 05 Praha 1   Fax: 224 810 478
E-mail: info@mze.cz,   www.mze.cz

Září 2006

č. 57

ISSN 1214-5815

Obsah

Str.

1. **Potřeba PÚ pro zemědělství a jejich podpora Agrární komorou ČR**
Ing. Jan Veleba, prezident Agrární komory České republiky
2. **Vývoj evidence pozemkového vlastnictví v Slovenské republice po roku 1990**
Ing. Josef Vanek, ředitel odboru pozemkových úprav Ministerstvo pôdohospodárstva SR
4. **Podpora pozemkových úprav z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV)**
Ing. Jana Pivcová, Ministerstvo zemědělství ČR, odbor Ústřední pozemkový úřad
7. **Prezentace pozemkových úprav na výstavě Země žítelka ve dnech 24. - 29. 8. 2006 v Českých Budějovicích**
Ing. Jana Pivcová, MZe ÚPÚ
8. **Zásady navrhování plánu společných zařízení a jeho náležitosti**
Ing. Václav A. Mazín, ředitel Pozemkového úřadu Plzeň
12. **Studie protierozní a protipovodňové ochrany v povodí Černovického potoka**
Ing. Jana Podhrázká, Ing. Milan Bilík, Ing. Novotný, Barbora Kotulánová, VÚMOP, oddělení pozemkových úprav Brno
14. **Systém hodnocení větrolamů pro průzkumné, návrhové a projekční účely v KPÚ**
*Ing. Jana Podhrázká, VÚMOP, oddělení pozemkových úprav Brno
Dr. Ing. Jaromír Macků, ÚHUL Brandýs n/Labem*
17. **Stopy zemědělské výroby v krajině**
Ing. Vladimír Mackovič, U 24 s.r.o. Praha
20. **Poznámky z tematického zájezdu do Řecka ve dnech 28. 5. - 4. 6. 2006**
Ing. Antonín Svoboda, tajemník ČMKPÚ
21. **Informace – Ekologické mosty**
Ing. Pavel Gallo
22. **Století studijního oboru pozemkových úprav (k 140 výročí narození J. Petříka)**
Doc. Ing. Pavel Hánek, CSc., JU České Budějovice, zemědělská fakulta, katedra pozemkových úprav
24. **Jubilejní 15. mezinárodní konference pozemkových úprav v Jestřábí na Lipně**
Ing. Zdeněk Burian, místopředseda ČMKPÚ
28. **Katalog vozovek polních cest - Změna č. 1**
Ing. Ludvík Vébr, CSc., ČVUT v Praze - Fakulta stavební
28. **Informace - Nový stavební zákon**

Zajišťuje: **Ing. Pavel Gallo - příprava a projektování, Perucká 1, 125 00 Praha 2**
Tel./fax: 224 253 194
E-mail: gallo@cmail.cz

Redakční kolektiv:

Ing. KAMIL KAULICH,
Ing. HELENA KMENTOVÁ,
Ing. MIROSLAV KNÍŽEK, CSc.,
Ing. PAVEL GALLO,
Ing. MILOSLAV VAŇOUS,
Ing. VÁCLAV MAZÍN

Za obsah článků odpovídají autoři.
Neprošlo jazykovou úpravou.
Vychází v nákladu 850 ks.

Tisk: **TEMPO PRESS, polygrafický podnik, Milan Jandík**
Chmelová 2893, 106 00 Praha 10
Tiskárna: Kladenská 140, Úhonic, Praha-západ
Tel./fax: 272 651 728
Mob.: 606 591 235
E-mail: tpress@centrum.cz

Foto první str. obálky Ing. Kamil Kaulich

Potřeba PÚ pro zemědělství a jejich podpora Agrární komorou ČR

Se souhlasem prezidenta Agrární komory ČR publikujeme jeho příspěvek, přednesený na mezinárodní konferenci Pozemkových úprav v Jestřábí, která se konala ve dnech 11. - 13. září 2006

Dámy a pánové,

svou účastí chci demonstrovat, že Agrární komora ČR má zájem v této důležité a léta podceňované oblasti, jakými pozemkové úpravy nepochybně jsou, spolupracovat.

Můj osobní názor, který nemám problém v rámci AK sdělit a prosazovat je ten, že peníze, které se doposud dávaly na tuto činnost byly nedostatečné. Proto také požadavek na jejich navýšení v rozpočtu Mze na tento rok jsem zařadil mezi jednací body při svém úvodním jednání s předchozím ministrem Mládkem na podzim minulého roku. Problém je v tom, že tato oblast byla dlouho podceňovaná a že se to bylo dokonce i určité politikum. Chci zde sdělit, že pro mnohé tento pohled přetrvává dodnes a je třeba trpělivé práce, aby došlo k určité normalizaci pohledu na pozemkové úpravy.

Agrární komora je velký organismus, jejími členy je celkem 103 tisíc pracovníků. Členy jsou zástupci všech forem hospodaření, od soukromě hospodařících rolníků, přes zemědělská družstva, akciové společnosti a společnosti s.r.o. Je tedy obtížné najít pevnou a jednotnou pozici. Všechno ale má svůj vývoj a mám pevný názor, že bránit potřebám a požadavkům v této oblasti, je krátkozraká politika. Ten, kdo tak činí, špatně činí a ohrožuje svoji budoucnost. Říkám to zde otevřeně a jasně, je to můj konzistentní názor.

Dámy a pánové,

dovolte, abych využil této vzácné příležitosti a sdělil Vám při této příležitosti naše pozice a názory na současný vývoj českého zemědělství. Tato problematika podle mne nepřímo s postoji mnoha lidí k pozemkovým úpravám souvisí. To proto, abychom se dovedli lépe pochopit, protože jediné tak můžeme spolupracovat ku prospěchu celého venkova, nejenom zemědělství. Jsme až příliš často zařazováni do určitých kategorií, jsme až příliš často nálepkováni. Považuji to za nesprávné a domnívám se, že je třeba začít spolu daleko více komunikovat. Stará známá pravda říká, že problémy vyřešíme jediné tehdy, když o nich budeme spolu mluvit. Ne nemluvit, ne psát si přes média.

Současná pozice Agrární komory ČR k situaci českého zemědělství je následující:

- ČR etabluje agrární soustavu, která je v přímém rozporu s očekávanou budoucností v horizontu roku 2010 až 2013:
  - je založená na příjmech z dotací
  - je založena na postupném útlumu výroby
  - je založena na zvyšování dovozů a postupném likvidování soběstačnosti v jednotlivých druzích potravin
  - je charakteristická opožděným startem nepotravinářského využití zemědělské produkce, která by měla nahradit část naší tradiční výroby
- české zemědělství se vyvíjí v zrcadlovém protikladu k ostatním resortům NH
  - ostatní resorty NH importují kapitál, zvyšují výrobu a export svých výrobků
  - zemědělství snižuje výrobu a zvyšuje dovozy (např. záporné saldo agrárního zahraničního obchodu dosáhlo za 1. pol. 2006 mínus 17,4 mld. Kč a meziročně zvýšilo svůj propad o 20%)
- většina politiků, pracovníků státní administrativy nás nebere

Závěrem svého stručného příspěvku, který si zdaleka nečiní nárok být úplný a vyčerpávající a spíše jde jenom o určité teze, mně dámy a pánové dovolte následující sdělení či vyznání:

Zemědělství, kultura agri, neboli vzdělávání země, není obyčejné povolání, ale je zároveň poslání. Vyrábíme potraviny a udržujeme krásnou a kulturní krajinu, která je naším domovem. Dělalí to po staletí naši předkové a dělali to dobře. Chceme to dělat i my, nejlépe jak umíme. Nechceme, aby to za nás dělal někdo anonymní v Brazílii, Argentině či jinde. Za každým kilem u nás vyrobeného masa, litrem mléka či jogurtem je třeba vidět kousek posečené louky, zoraného pole, zaměstnaného člověka. Českého člověka. To musí být naše filozofie, to musí být naše náboženství, o tom musíme přesvědčit naše politiky a hlavně občany. A na tom také musíme vzájemně spolupracovat. Já vás o to žádám.

Co říci závěrem? Myslím si, že v této těžké době je třeba připomenout, že kořeny, ze kterých jsme vzešli, jsou hluboké. Je třeba si je uvědomit, abychom mohli nabrat sílu a odvalu ostré problémy současnosti řešit. Abychom nepropadli panice, abychom našli schopnost se na jejich řešení dohodnout.

Je třeba si uvědomit, že máme velkou historii. České rolnického školství, chmelářství, sladovnictví, cukrovarnictví, rybníkářství, travičkářství, ale také k dnešnímu tématu kartografie, úroveň vedení pozemkových knih apod. – to byly obory, které budily ve světě respekt. Ale nejenom to. Měli jsme agrárníka, politika Antonína Švehlu, který myšlenkově ovlivnil nejen tehdejší Československý venkov a zemědělství, ale celý evropský kontinent. Ano přátelé, naše kořeny jsou silné a hluboké. Je třeba to vědět a je třeba se podle toho chovat. To z čeho jsme vzešli, to, co dokázali naši předkové, to nás všechny zavazuje.

Ing. Jan Veleba,
prezident Agrární komory České republiky

Vážení čitatelia,

pred niekoľkými týždňami sa uskutočnilo každoročné pravidelné stretnutie predstaviteľov štátnej správy na úseku pozemkových úprav Českej republiky a Slovenskej republiky. Pri tejto príležitosti nám bola ponúknutá možnosť prezentovať proces usporadúvania pozemkového vlastníctva v Slovenskej republike v odbornom bulletine Ústredného pozemkového úradu Ministerstva zemědělství České republiky „Pozemkové úpravy“.

S potešením sme privítali ponuku na komunikáciu s Vami prostredníctvom Vášho periodika, nakoľko z historického hľadiska reprezentovaného spolužitím Čechov a Slovákov v spoločnom štátnom útvare je zrejmé, že značná časť obyvateľov Českej republiky, osobitne v pohraničných oblastiach, je vlastníkom či spoluvlastníkom pôdy na území Slovenska. Je preto dôvodné predpokladať, že sa ich problematika obnovy evidencie pozemkového vlastníctva a pozemkových úprav v Slovenskej republike bezprostredne dotýka alebo sa v blízkom časovom horizonte dotkne.

Považujeme preto za prospešné, skôr ako sa dočkáte článkov prezentujúcich proces pozemkových úprav na Slovensku, obznámiť Vás

- s vývojom evidencie pozemkového vlastníctva v Slovenskej republike po roku 1990,
- s organizáciou a činnosťou štátnej správy na úseku pozemkových úprav v Slovenskej republike a
- so súčasným stavom vykonávania pozemkových úprav na Slovensku

Vývoj evidencie pozemkového vlastníctva v Slovenskej republike po roku 1990

Ing. Josef Vanek, ředitel odboru pozemkových úprav, Ministerstvo pôdohospodárstva SR

Historický vývoj v pozemkovom vlastníctve zanechal na Slovensku veľmi negatívne skutočnosti v evidencii pozemkov a právnych vzťahov k nim ako sú extrémna rozdrobenosť pozemkového vlastníctva, neúplnosť a nedokonalosť doterajšej evidencie, nedoložené vlastnícke vzťahy a podobne.

Extrémna rozdrobenosť pozemkového vlastníctva sa týka jednak jeho technickej stránky t.j. veľkosti pôvodných pozemkovoknižných parciel, ktoré sú predmetom vlastníckeho práva a s tým súvisiaceho ich počtu a jednak stránky právnej, t.j. veľkého rozsahu spoluvlastníckych podielov k jednému (malému) pozemku. Rozdrobenosť pozemkového vlastníctva spočíva aj v priestorovom rozptyle pozemkov toho istého vlastníka a sprejádza ju neúčelný tvar pozemkov, ich nedostatočná prístupnosť a pod), ba niekedy je možné výšku spoluvlastníckeho podielu iba ťažko vyčíslíť.

Počiatkom roka 1993 bolo v 3 519 katastrálnych územiach Slovenskej republiky 12,5 mil. pôvodných (pred kolektivizáciou) pozemkov, z čoho 9,583 mil. boli pozemky v extravilánovej časti katastrálnych území. Priemerná výmera pozemku v extraviláne je 0,45 ha, s priemerným počtom 12-15 spoluvlastníkov na jeden pozemok.

Rozdrobenosť pozemkového vlastníctva (sama alebo v spojení s inými okolnosťami) sťažuje, dokonca v jednotlivých prípadoch vylučuje ich evidenciu. Daná skutočnosť negatívne ovplyvňuje prijímanie vlastníckych rozhodnutí v súvislosti s nakladaním s nehnuteľnosťami i rozhodovanie orgánov verejnej správy, vznik zmluvných právnych pomerov medzi vlastníckymi a inými osobami (napr. užívateľmi), ako aj vytváranie racionálnych hospodárskych celkov. Napokon je táto skutočnosť zdrojom susedských a iných sporov ohľadom určovania vlastníctva.

Vývoj disponovania s pozemkovým vlastníctvom a jeho evidencie má za následok **existenciu tzv. nedoložených právnych vzťahov** (t.j. vzťahov, ktoré nemožno doložiť listinou, ktorá by ho zakladala alebo osvedčovala). V celoslovenskom priemere je v intravilánoch evidovaný vlastnícky vzťah k 69 % nehnuteľností; v extravilánových častiach k 5 % nehnuteľností a v dočasnom, tzv. subregistri E k ďalším 10 % nehnuteľností (kategórie, kde vlastníctvo je dokumentované na listoch vlastníctva); v ostatných prípadoch ide o právne vzťahy dokumentované v pozemkovej knihe alebo v listinách, ktoré majú vlastníci, alebo ide o nedoložené právne vzťahy.

Od roku 1990 dochádza na Slovensku postupne k aktualizácii a obnove pozemkového vlastníctva a k obnove jeho výkonu.

Rezort geodézie, kartografie a katastra začal zakladat' **evidenciu právnych vzťahov k pôvodným nehnuteľnostiam**

v **extraviláne** a to počnúc prípadmi, keď prišlo k zmene vlastníckeho práva alebo k zmene pôvodného pozemku po 1. 1. 1991.

Pod pôvodnými nehnuteľnosťami sa rozumejú pozemky, ktoré sú evidované poznámkou v časti D listov vlastníctva alebo sú evidované ešte v evidenčných systémoch pozemkovej knihy, pozemkového katastra, vo výsledných parcelačných plánoch a neboli evidované v súbore „C“ evidencie nehnuteľností, či neskôr katastra nehnuteľností.

Údaje evidencie vlastníckeho práva k pôvodným nehnuteľnostiam sa ukladali v samostatnom subregistri údajov o pôvodných nehnuteľnostiach so stručným označením písm. „E“.

Evidencia vlastníckeho práva k pôvodným nehnuteľnostiam sa zakladala postupne. Pri zakladaní evidencie vlastníckeho práva k pôvodným nehnuteľnostiam sa rozlišovali časové obdobia:

- a) po 1.4.1991, (bežné zápisy)
- b) od 1.4.1964 do 31.12.1990, (II. etapa, dedičské rozhodnutia)
- c) pred 1.4.1964 (prejednané celé pozemkovoknižné vložky)

Pre každé katastrálne územie a v prípade potreby aj pre jeho časť sa z existujúcich operátov určil jeden, podľa ktorého sa mala zakladat' evidencie pôvodných nehnuteľností a evidencie vlastníckeho práva k pôvodným nehnuteľnostiam. Určený operát mal v najväčšej miere spĺňať podmienku zobrazenia pôvodných nehnuteľností v meračskej časti operátu a príslušných údajov (parc. číslo, výmera, druh pozemku) v písomnej časti operátu.

V prípadoch zjednoteného operátu pozemkového katastra s operátom pozemkovej knihy určeným operátom bol operát pozemkového katastra.

V prípadoch nezjednoteného operátu pozemkového katastra s operátom pozemkovej knihy, ak je operát novomeračský alebo po reambulácii, resp. po komasácii, určil sa tento. Ak v ďalších prípadoch nezjednoteného operátu bol k dispozícii len pozemkovoknižný operát alebo pôvodný katastrálny operát (založený v r. 1858 až 1885), alebo operát katastrálnych náčrtov, vykonala sa voľba z týchto, alebo operátu náhradného (vyhotoveného v rokoch 1954 až 1960). V takomto prípade sa mohol určený operát dopĺňať z častí ostatných operátov, ktoré boli k dispozícii s potrebou prečíslovania parcelných čísel tak, aby zachovávali jednotný číselný rad a vylučovali duplicitu.

Úplnosť údajov o pôvodných nehnuteľnostiach a vlastníckoch sa zistila identifikáciou, pričom pod identifikáciou pôvodnej nehnuteľnosti sa rozumie porovnanie údajov uvádzaných v pozemkovoknižnej vložke, zápisnici, protokole alebo v listine s údajmi obsiahnutými v operáte určenom ako podklad pre

vedenie pôvodných nehnuteľností a vlastníctva k pôvodným nehnuteľnostiam. Spravidla to bola identifikácia stavu pozemkovoknižného na stav pozemkového katastra.

V roku 1991 začal rezort Ministerstva pôdohospodárstva SR usporadúvať pozemkové vlastníctvo špeciálnym postupom spojeným aj s inými úlohami poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rozvoja vidieka všeobecne v konaní o pozemkových úpravách podľa zákona SNR č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách.

Pôvodný zámer vykonať v čo najkratšom čase projekty pozemkových úprav v rozsahu celého štátu, ako jediného komplexného spôsobu riešenia úloh štátu spojených s obnovením výkonu vlastníckych práv a usporiadania pozemkového vlastníctva, sa ukázal vzhľadom na mieru technických nezrovnalostí v evidenčnom systéme katastra nehnuteľností a rozsah rozdielov medzi právnym a skutočným stavom ako nereálny.

Mapy katastra nehnuteľností sú poznačené nepresnosťami, ich vypovedacia hodnota je nedostatočná a súlad medzi súborom geodetických informácií (SGI), súborom popisných informácií (SPI) a skutočnosťou je vzhľadom na prakticky nezisťované a nezameriavané zmeny v rámci revízie údajov katastra nehnuteľností nedostatočný.

Rozsah nezrovnalostí v evidencii pozemkového vlastníctva presahuje stav bežných rozdielov. A to do tej miery, že neboli zvládnuteľné štandardnými postupmi v rámci katastrálneho či súdneho konania alebo dovtedajších špeciálnych administratívnych konaní tak, aby znamenali v prijateľnom čase významný posun v celoštátnom meradle.

Preto Ministerstvo pôdohospodárstva SR prerušilo v roku 1992 väčšinu projektov pozemkových úprav začatých z dôvodov potreby usporiadania vlastníckych pomerov a odstránenia prekážok ich výkonu vyvolaných historickým vývojom pred účinnosťou zákona o pozemkových úpravách, v etape spracovania registra pôvodného stavu a spolu s rezortom geodézie, kartografie a katastra navrhlo opatrenia legislatívneho a technického charakteru, s cieľom urýchlenia a skvalitnenia procesu zisťovania a evidencie právnych vzťahov k pôvodným nehnuteľnostiam.

Výsledkom toho bol zákon o katastri nehnuteľností z roku 1992, **Koncepcia usporiadania pozemkového vlastníctva v Slovenskej republike** z roku 1993 a zákon NR SR č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom.

Z Koncepcie usporiadania pozemkového vlastníctva v Slovenskej republike vyplynulo, že najskôr načim spraví obnovu evidencie pozemkov v osobitnom administratívnom konaní, v rámci ktorého sa odstráni nezrovnalosti v evidencii pozemkového vlastníctva, vykonať revíziu údajov katastra nehnuteľností, a až potom začať vykonávať pozemkové úpravy.

V osobitnom administratívnom konaní podľa zákona o pozemkových úpravách začalo Ministerstvo pôdohospodárstva SR zostavovať už z ukončených registrov pôvodného stavu podklady na založenie evidencie právnych vzťahov k pôvodným nehnuteľnostiam a k ostatným nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností vo forme registra vlastníckych práv (RVP, zjednotené operáty) alebo zjednodušeného registra pôvodného stavu (ZRPS, nezjednotené operáty).

Register pôvodného stavu, ktorý sa spracovával ako súpis pozemkov alebo ich častí, ktoré podliehajú pozemkovým úpravám, sa po prerušení spracovával tak, aby mohol byť ako záznamová listina na základe rozhodnutia správneho orgánu (obvodného pozemkového úradu) zapísaný do katastra nehnuteľností, teda ako súpis údajov o pôvodných nehnuteľnostiach a ich vlastníckych vzťahoch v extraviláne vo forme ZRPS alebo RVP.

Takto zostavované registre predstavovali úradne zistený súhrn aktuálne dostupných údajov o pozemkoch, ktoré sú predmetom vlastníckeho práva, poskytujúci určitú právnu istotu a súčasne nebrániaci neskoršiemu preukázaniu vlastníctva všeobecne platnými spôsobmi.

Treba však konštatovať, že pri usporiadaní pozemkového vlastníctva podľa zákona o pozemkových úpravách sa vlastnícke právo zisťovalo len mimo zastavaného územia obce

(v extraviláne), nebolo možné riešiť prípady nedoložených vlastníckych vzťahov ako aj zjavné nezrovnalosti, ktoré vznikli prechodom vlastníckeho práva zo štátu na obce a ďalších nezrovnalostí, ktoré vznikli na základe notárskych osvedčení.

Tieto nezrovnalosti boli následne prostredníctvom registrov spracovaných podľa zákona o pozemkových úpravách zapísané v katastri nehnuteľnosti na listoch vlastníctva.

Skúsenosti a výsledky však ukázali, že len postupmi podľa katastrálneho zákona a zákona o pozemkových úpravách je usporiadanie pozemkového vlastníctva na Slovensku v prijateľnom čase nezvládnuteľné.

Preto parlament Slovenskej republiky prijal 11. 07. 1995 **zákon č. 180 o niektorých opatreniach na usporiadanie pozemkového vlastníctva k pozemkom**, ktorý celý proces usporiadania pozemkového vlastníctva, a nielen v kolektivizovanom extraviláne urýchľuje a skvalitňuje.

Podľa tohto zákona Ministerstvo pôdohospodárstva SR a Úrad geodézie, kartografie a katastra SR obnovujú evidenciu niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim zostavovaním registra obnovenej evidencie pozemkov (ROEP).

Zmyslom registra obnovenej evidencie pozemkov je sústrediť pokiaľ možno všetky údaje o pozemkoch v celom katastrálnom území a o právnych vzťahov k nim tak, aby po zapísaní do katastra nehnuteľností mohli byť využívané ako údaje katastra.

Celý procesný postup zostavovania registra obnovenej evidencie pozemkov je špeciálny druh správneho konania používajúci v modifikovanej podobe katastrálne konanie a konanie o pozemkových úpravách, so spoločnou úpravou zisťovania podkladov pre rozhodnutie, prerokovanie registra a jeho schválenie.

Evidencia pozemkového vlastníctva sa podľa tohto zákona obnovuje v celom katastrálnom území, preto je potrebné vrátiť sa prostredníctvom registrov obnovenej evidencie pozemkov aj do tých katastrálnych území, kde boli zostavené a následne v katastri nehnuteľností zapísané registre podľa zákona o pozemkových úpravách (RVP, ZRPS).

Usporiadanie pozemkového vlastníctva podľa tohto zákona formou zostavenia registra obnovenej evidencie pozemkov, jeho schválenia, čím sa stane verejnou listinou a zapísania údajov o vlastníctve pozemkov do katastra nehnuteľností sa dosiahne, aby právny vzťah k pozemkom bol evidovaný v celom katastrálnom území na listoch vlastníctva.

Schválený register obnovenej evidencie pozemkov je verejnou listinou a je podkladom pre zápis právnych vzťahov (v tomto prípade najmä vlastníckych práv), ako aj ďalších údajov (napr. druh pozemku) k pôvodným nehnuteľnostiam ale aj k ostatným nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností.

Vzhľadom na význam, plošný rozsah, finančné náklady a dĺžku spracovania možno konštatovať, že register obnovenej evidencie pozemkov je najväčším dielom v oblasti katastra nehnuteľností od doby zavádzania evidencie nehnuteľností v roku 1964.

Register obnovenej evidencie pozemkov zásadne rozširuje a mení štruktúru a doterajší rozsah popisných a geodetických informácií katastra nehnuteľností.

Treba len veriť, že obnova evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180 o niektorých opatreniach na usporiadanie pozemkového vlastníctva k pozemkom bude ako prvá na území Slovenska dotiahnutá do úplného a úspešného konca, tým skôr, že vláda SR prijala v decembri roku 2005 s cieľom vytvorenia stabilného podnikateľského prostredia záväzok ukončiť obnovu evidencie pôvodných pozemkov v spoločensky akceptovateľnom termíne, do roku 2011.

Schválený a do katastra nehnuteľností zapísaný register obnovenej evidencie pozemkov je jednou z podmienok nariadenia alebo povolenia pozemkových úprav. Aj preto taký dôraz na zintenzívnenie konania o obnove evidencie pôvodných pozemkov a právnych vzťahov k nim, veď zo súčasných 3 542 katastrálnych území sa od roku 1995 zostavilo a do katastra nehnuteľností zapísalo iba 1 885 registrov.

Podpora pozemkových úprav z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV)

Ing. Jana Pivcová, Ministerstvo zemědělství, odbor Ústřední pozemkový úřad

ÚVOD

Čerpání dotací z Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP Zemědělství) bude ukončeno v roce 2006, v roce 2006 končí totiž současné programovací období EU. Vybrané a přijaté projekty v rámci OP Zemědělství bude možno dokončovat až do roku 2008.

Již nyní se však členské státy EU připravují na čerpání dotací do zemědělství a rozvoje venkova na období 2007-2013 a to ze zcela nově vznikajícího fondu s názvem Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova - EZFRV (European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD). Důvodem vzniku tohoto nového fondu bylo velké množství programů, systémů programování a různých systémů finančního řízení a kontroly v současném programovacím období, což podstatně zvýšilo administrativní zátěž členských států a Komise. Snahou je získat pro rozvoj venkova jednotné financování a programový rámec. S ohledem na hospodářské, environmentální a sociální prvky udržitelnosti byly stanoveny tři základní cíle zemědělství a rozvoje venkova na období 2007 - 2013:

- ◆ zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví podporou restrukturalizace
- ◆ zlepšování životního prostředí a krajiny podporou hospodaření v území
- ◆ zvyšování kvality života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace hospodářských činností.

ZÁKLADNÍ LEGISLATIVNÍ DOKUMENT

K realizaci těchto cílů byl formulován základní legislativní dokument, kterým je **Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV)**.

V Nařízení jsou cíle zemědělství a rozvoje venkova na období 2007 – 2013 rozpracovány v rámci 4 prioritních os:

- Osa I. Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví
- Osa II. Zlepšování životního prostředí a krajiny
- Osa III. Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova
- Osa IV. LEADER.

Pro jednotlivé osy jsou v Nařízení definována tato opatření:

Osa I. Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Podpora zaměřená na konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví se týká

- a) opatření zaměřených na podporu vědomostí a zdokonalování lidského potenciálu prostřednictvím:
  - odborného vzdělávání a informačních akcí, včetně šíření vědeckých poznatků a inovačních postupů, určených pro osoby činné v zemědělství, potravinářství a lesnictví,
  - zahájení činnosti mladých zemědělců,
  - předčasného odchodu zemědělců a zemědělských pracovníků do důchodu,
  - využívání poradenských služeb zemědělci a držitelé lesů,

- zřizování řídicích, pomocných a poradenských služeb pro zemědělství a poradenských služeb pro lesnictví,
- b) opatření zaměřená na restrukturalizaci a rozvoj fyzického potenciálu a podporu inovací prostřednictvím:
  - modernizace zemědělských hospodářství,
  - zvyšování hospodářské hodnoty lesů,
  - přidávání hodnoty zemědělským a lesnickým produktům,
  - spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělství, potravinářství a lesnictví,
  - zdokonalení a rozvoje infrastruktury související s rozvojem a přizpůsobováním zemědělství a lesnictví,
  - obnovy potenciálu zemědělské produkce poškozeného přírodními katastrofami a zavádění vhodných preventivních akcí,
- c) opatření zaměřená na zlepšení kvality zemědělské produkce a produktů prostřednictvím:
  - pomoci zemědělcům přizpůsobit se náročným normám založeným na právních předpisech Společenství,
  - podpory zemědělců, kteří se účastní programů jakosti potravin,
  - podpory seskupení producentů pro informační a propagační akce týkající se produktů v rámci programů jakosti potravin,
- d) přechodných opatření pro Českou republiku, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Litvu, Maďarsko, Maltu, Polsko, Slovinsko a Slovensko týkajících se podpory pro částečně soběstačná zemědělská hospodářství procházející restrukturalizací:

- podpory na zřizování seskupení producentů.

Osa II. Zlepšování životního prostředí a krajiny

Podpora podle tohoto oddílu se vztahuje na:

- a) opatření zaměřená na udržitelné využívání zemědělské půdy prostřednictvím:
  - plateb za přírodní znevýhodnění poskytovaných zemědělcům v horských oblastech,
  - plateb zemědělcům ve znevýhodněných oblastech jiných než horských,
  - plateb v rámci Natury 2000 a plateb souvisejících se směrnicí 2000/60/ES, agroenvironmentálních plateb,
  - plateb na podporu dobrých životních podmínek zvířat,
  - podpory neproduktivních investic;
- b) opatření zaměřená na udržitelné využívání lesní půdy prostřednictvím:
  - prvního zalesnění zemědělské půdy,
  - prvního zavádění zemědělsko-lesnických systémů na zemědělské půdě,
  - prvního zalesnění nezemědělské půdy,
  - plateb v rámci Natury 2000,
  - lesnicko-environmentálních plateb,
  - obnovy lesnického potenciálu a zavádění preventivních opatření,
  - podpory neproduktivních investic.

Osa III. Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova. Podpora podle tohoto oddílu zahrnuje

- a) opatření k diverzifikaci hospodářství venkova, mezi něž patří:
  - diverzifikace činností nezemědělské povahy,
  - podpora zakládání a rozvoje mikropodniků s cílem napomáhat podnikání a rozvíjet hospodářskou strukturu,
  - podpora cestovního ruchu;
- b) opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, mezi něž patří:
  - základní služby pro hospodářství a obyvatelstvo venkova,
  - obnova a rozvoj vesnic,
  - ochrana a rozvoj dědictví venkova;
- c) opatření týkající se vzdělávání a informování hospodářských subjektů působících v oblastech, na něž se vztahuje osa 3;
- d) opatření týkající se získávání dovedností a propagace za účelem přípravy a provádění strategie místního rozvoje.

Osa IV. LEADER

Přístup Leader zahrnuje alespoň tyto prvky:

- a) strategie místního rozvoje podle jednotlivých oblastí, určené pro řádně vymezená subregionální venkovská území;
- b) partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem na místní úrovni (dále jen „místní akční skupiny“);
- c) přístup zdola spojený s tím, že rozhodovací pravomoc týkající se vypracování a provádění strategií místního rozvoje náleží místním akčním skupinám;
- d) víceodvětvové navrhování a provádění strategie založené na součinnosti mezi subjekty a projekty z různých odvětví místního hospodářství;
- e) uplatňování inovačních přístupů;
- f) provádění projektů spolupráce;
- g) vytváření sítí místních partnerství.

STRATEGIE

Hlavní zásady společné zemědělské politiky, tržní politiky a politiky rozvoje venkova stanovila Evropská rada v Göteborgu (15. a 16. června 2001). Podle těchto závěrů musí silná hospodářská výkonnost jít ruku v ruce s udržitelným využíváním přírodních zdrojů a udržitelnou úrovní produkce odpadů při zachování biologické rozmanitosti, uchování ekosystémů a zabránění rozšiřování pouští. S cílem splnit tyto úkoly by společná zemědělská politika a její budoucí vývoj měly v rámci svých cílů přispět k dosažení udržitelného rozvoje, a to zvýšením důrazu na podporu zdravých a kvalitních výrobků a výrobních metod udržitelných z hlediska životního prostředí, včetně ekologické výroby, obnovitelných surovin a ochrany biologické rozmanitosti.

Tyto základní myšlenky byly zformulovány do zásadního strategického dokumentu **Rozhodnutí Rady o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007–2013)**.

Strategické směry Společenství stanoví oblasti důležité pro naplňování priorit Společenství, zejména ve vztahu k cílům udržitelnosti a k Lisabonské strategii pro hospodářský růst a zaměstnanost a byly přijaty s ohledem na Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005.

Společná zemědělská politika a rozvoj venkova

Zemědělství je nadále největším uživatelem venkovské půdy a také klíčovým prvkem určujícím kvalitu krajiny a životního prostředí. Společná zemědělská politika a rozvoj venkova získaly na důležitosti a významu s nedávným rozšířením Evropské unie. Bez dvou pilířů společné zemědělské politiky, jimiž jsou tržní politika a politika rozvoje venkova, by

mnoho venkovských oblastí v Evropě čelilo rostoucím problémům v oblasti hospodářské, sociální a životního prostředí. Evropský zemědělský model odráží mnohostrannou úlohu zemědělství, pokud jde o bohatost a rozmanitost krajiny, potravinářských výrobků a kulturního a přírodního dědictví.

Uvedené závěry byly potvrzeny v závěrech Lisabonské strategie Evropskou radou v Soluni (20. a 21. června 2003). Reformovaná společná zemědělská politika a rozvoj venkova může být v následujících letech klíčovým příspěvkem ke konkurenceschopnosti a udržitelnému rozvoji.

Z hlavních strategických priorit EU pro léta 2007–2013 s důrazem na zvyšování ekonomického růstu, vytváření nových pracovních příležitostí a udržitelný ekonomický rozvoj vychází **Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 (NSPRV)**. V odpovídajícím rozsahu jsou v něm také reflektovány závěry summitů v Lisabonu a Göteborgu.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR zajišťuje vazby mezi obecnými cíli rozvoje evropského venkova (vyjádřené nařízením Rady (ES) č. 1698/2005) a cíli rozvoje venkova ČR, odpovídajícími evropským strategickým směrům a třem strategickým rozvojovým osám (konkurenceschopnost, ochrana přírody, životního prostředí a krajiny, a rozvoj a diverzifikace venkovského života). NSPRV také zajišťuje spolupráci a koordinaci s ostatními nástroji politiky ČR a EU (strukturální politika, politika soudržnosti, ochrana životního prostředí a přírodních zdrojů, a rybářská politika) s cílem zabránit překryvům ve využívání těchto nástrojů a jejich účinným využitím vytvářet synergické efekty.

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR bude realizován v období let 2007 - 2013, prostřednictvím **Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 - 2013 (PRV)**.

Program rozvoje venkova ČR na období 2007 - 2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova a byl zpracován v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 a prováděcími pravidly uvedené normy. Program rozvoje venkova blíže specifikuje strategii v jednotlivých osách stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova do prováděcí úrovně a zajišťuje tak jeho efektivní realizaci. Existence a realizace Programu rozvoje venkova ČR přispěje k dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem, tj. k rozvoji venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hos-

podáření. Program dále umožní vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost České republiky v základních potravinářských komoditách. Program bude také podporovat rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti na venkově a posílit soudržnost obyvatel na venkově. Program, který bude schválen vládou ČR, se vztahuje na území České republiky a bude určovat politiku rozvoje venkova ČR v období 2007 - 2013.

OSA I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Prioritní oblastí je modernizace zemědělských podniků, pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělských produktů, proto je na tyto účely soustředěno největší množství finančních prostředků. Druhou prioritou osy je přenos znalostí, jehož cílem je rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství.

Finanční alokace na osu I činí 22,4 % celkových prostředků EZFRV.

OSA II – Zlepšování životního prostředí a krajiny

Prioritami osy II jsou podpora biologické rozmanitosti, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajiny, ochrana vody a půdy a zmírňování klimatických změn. Cílem těchto priorit je podpora zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí vedoucích k biologické rozmanitosti a podpora vhodných zemědělských systémů pro zachování venkovské krajiny, podpora ochrany životního prostředí na zemědělské půdě a v lesních oblastech s vysokou přírodní hodnotou, ochrana jakosti povrchových a podzemních vodních zdrojů prostřednictvím opatření zaměřených na protierozní ochranu a vhodné využívání zemědělského půdního fondu a podpora využívání obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím stávajícího lesnického potenciálu a možností jeho rozšíření a zachování pozitivních funkcí lesa.

Finanční alokace na osu II činí 55,2 % celkových prostředků EZFRV.

OSA III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Prioritami osy III je tvorba pracovních příležitostí, podmínky růstu a kvalita života na venkově a vzdělávání a místní partnerství. Cílem je vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úro-

veň obyvatel venkova; vytvořit podmínky růstu ve venkovských oblastech, zlepšit vybavení a vzhled vesnic a veřejných prostranství a posílit sounáležitost obyvatel s místním prostředím a dědictvím venkova, dále zabezpečit rozvoj venkovské infrastruktury s cílem rozvoje malého a středního podnikání a zlepšení životního prostředí venkovských sídel; přispět k vyšší úrovni vzdělanosti a uplatnění na trhu práce venkovských obyvatel rozvojem poradenství a vzdělávání a zvýšit používání informačních a komunikačních technologií, iniciovat vytváření a rozvoj místních partnerství a podporovat využití vnitřního potenciálu venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky.

Finanční alokace na osu III činí 16,9 % celkových prostředků EZFRV.

OSA IV – Leader

Prioritou osy IV je zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkovských oblastí. Cílem je realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství. Projekty v ose IV Leader budou realizovány prostřednictvím opatření osy I a III, nelze využít pouze nároková podpora v rámci opatření Předčasný odchod do důchodu v ose I. Podporu lze poskytnout na projekty, vymezené v rámci jednotlivých příslušných opatření osy I a III, projekty spolupráce žadatelů MAS a provoz Místních akčních skupin spojený s realizací strategického plánu Leader. Opatření se realizuje na základě principů Leader.

Finanční alokace na osu IV činí 5,0 % celkových prostředků EZFRV.

Zbývajících 0,5 % celkových prostředků EZFRV bude poskytnuto na Technickou pomoc.

EAFRD a pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy jsou jednou z oblastí, do kterých bude směřována podpora z EZFRV. Jejich zařazení do rozvoje venkova na období 2007 – 2013 je opodstatněno těmito dokumenty a závěry:

1. Pozemkové úpravy jsou uvedeny jako oblast podpory v článku 30 „Infrastruktura související s rozvojem a přizpůsobením zemědělství a lesnictví“ *Nářízení Rady (ES) c. 1698/2005*: „Podpora podle čl. 20 písm. b) bodu v) se může vztahovat především na operace související s přístupem k zemědělské a lesní půdě, s **pozemkovými úpravami a melioracemi** (land consolidation and improvement), dodávkami energie a vodohospodářstvím.“
2. V období leden až červen 2005 se uskutečnilo v krajích 13 konferencí organizovaných Podvýborem pro

rozvoj venkova PSP ČR, kraji a Spolkem pro obnovu venkova. Z každé konference byly učiněny závěry, které oblasti podpory a opatření obsažená v Nařízení 1698/2005 účastníci upřednostňují. V ose I. byla nejvíce preferována tato opatření:

- modernizace podniků a infrastruktura pro zemědělství
- komplexní pozemkové úpravy.

V období leden až únor 2006 proběhl v regionech *pracovní semináře* pořádané Ministerstvem zemědělství. Ze závěrů diskusí seminářů vyplynulo toto pořadí preferovaných opatření pro osu I.:

- posílení finančních prostředků osy I pro modernizaci zemědělských podniků
  - urychlení procesu KPÚ a zvýšení finanční podpory pro opatření I.1.4 Pozemkové úpravy.
- Závěry z těchto konferencí a seminářů byly zohledněny při tvorbě strategického dokumentu.

3. Nutnost rychlejšího provádění pozemkových úprav v České republice je akcentována v *Národním strategickém plánu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013*:

Kapitola 1 Rozbor výchozího stavu hospodářské, environmentální a sociální situace venkova ČR a stanovení indikátorů, SWOT analýza – slabé stránky:

- nevyjasněné vlastnické vztahy k půdě
- vysoký podíl půd ohrožených erozí a degradací
- snížená retence vody v půdě a krajinně, nedostatečná preventivní protipovodňová opatření
- nízká ekologická stabilita krajiny

SWOT analýza – ohrožení:

- pomalý proces komplexních pozemkových úprav.

Kapitola 2 Celková strategie, přenesení zájmů Společenství a národní priority, podkapitola 2.4. Průmět Strategických směrů Společenství pro rozvoj venkova – mezi klíčovými akce jsou zařazeny pozemkové úpravy.

Kapitola 3 Strategie podle os, kvantifikované cíle a indikátory, Osa I – „z analýz vyplývá potřeba zajištění a podpory pozemkových úprav“.

Kapitola 5 Vnitřní a vnější soudržnost NSPRV a doplňkovost s ostatními nástroji Společenství – „pozemkové úpravy přispějí k identifikaci vlastnictví“.

4. Skutečnosti uvedené v bodech 1. – 3. se promítly při přípravě a vytváření *Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013*. Pozemkové úpravy jsou zařazeny v ose I., prioritě I.1. Modernizace, inovace a kvalita, opatření I.1.4. Pozemkové úpravy.

Podporu v tomto opatření lze poskytnout na následující typy projektů:

Realizace plánů společných zařízení na základě schváleného návrhu pozemkových úprav

- realizace opatření ke zpřístupnění pozemků,
- realizace protierozních opatření pro ochranu půdního fondu
- realizace vodohospodářských opatření sloužící k neškodnému odvedení povrchových vod a ochraně území před záplavami,
- realizace opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí a zvýšení ekologické stability krajiny.

Geodetické projekty

- zaměření území a všech polohopisných prvků a další geodetické práce prováděné za účelem zpracování návrhu pozemkových úprav,
- vytyčení nově navržených pozemků na základě schváleného návrhu pozemkových úprav,
- vyměřování pozemků na základě § 21a zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.

Příjemcem podpory budou pozemkové úřady. Přijatelné výdaje, na které může být poskytnuta podpora, jsou od 300 tis. Kč do 50 mil. Kč na každý jednotlivý projekt. Maximální výše podpory na jednoho příjemce podpory (tj. pozemkový úřad) může být 180 mil. Kč v období 2007 - 2013.

Alokace finančních prostředků na opatření I.1.4. Pozemkové úpravy je navržena 23,61 % celkových prostředků osy I.

Použité zdroje:

1. Nařízení Rady (ES) c. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).
2. Rozhodnutí Rady o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007–2013).
3. Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 (NSPRV)
4. Program rozvoje venkova ČR na období 2007 - 2013 (PRV)

Více informací na www.mze.cz, Podpora z EU a národní dotace, EAFRD.

Prezentace pozemkových úprav na výstavě Země živitelka ve dnech 24. - 29. 8. 2006 v Českých Budějovicích

Ing. Jana Pivcová, MZe ÚPÚ

Fotografie z výstavy na poslední straně obálky

Ve dnech 24. – 29.8.2006 proběhl již 33. ročník mezinárodní výstavy Země živitelka v Českých Budějovicích. V pavilonu B 4 byla umístěna expozice Ministerstva zemědělství a v rámci ní i prezentace Ústředního pozemkového úřadu a Zemědělské agentury a pozemkového úřadu České Budějovice. Pavilon B 4 navštívil v den zahájení ministr zemědělství Ing. Jan Mládek, CSc. s čelními představiteli resortu zemědělství; v sobotu 26. 8. pak do expozice Ministerstva zemědělství zavítal prezident ČR Václav Klaus s manželkou v doprovodu ministra zemědělství, prezidenta agrární komory Ing. Jana Veleby, hejtmana JČ kraje Jana Zahradníka a dalších významných hostů.

Návštěvníci výstavy projevovali o expozici ÚPÚ i ZA a PÚ velký zájem, připravené informační materiály s problematikou pozemkových úprav byly v průběhu výstavy téměř zcela rozebrány.

Součástí doprovodného programu výstavy byl i seminář s názvem „Pozemkové úpravy a rozvoj venkova“, konaný pod záštitou MZe, MMR a Spolku pro obnovu venkova dne 25.8.2006 v přednáškovém sále pavilonu „Z“. Seminář se zúčastnili starostové obcí, zástupci místních akčních skupin, pracovníci pozemkových úřadů a další odborníci i laická veřejnost, ale také významní hosté jako náměstek ministra pro místní rozvoj Ing. J. Vačkář, náměstkyně hejtmana JČ kraje paní Mgr. O. Kalčíková, předseda Svazu vlastníků půdy Ing. F. Janda a další.

Seminář zahájil a řídil ředitel ÚPÚ Ing. J. Hladík.

Úvodní slovo měl **prezident Agrární komory ČR Ing. Jan Veleba**. Zdůraznil význam pozemkových úprav pro zemědělství v ČR a sdělil, že AK ČR má zájem o spolupráci v oblasti pozemkových úprav. Finanční prostředky na pozemkové úpravy byly v loňském i na počátku letošního roku nedostačující a AK se v jednáních s ministrem zemědělství také zasadila o jejich dodatečné získání ze zdrojů PF ČR. AK ČR je velmi širokou organizací sdružující zemědělce všech forem hospodaření, z tohoto důvodu zde existuje i široké spektrum názorů a náhledů. Prezident AK osobně však pozemkové úpravy podporuje.

Po té vystoupil **ministr zemědělství Ing. Jan Mládek, CSc.** Na úvod zdůraznil, že při jeho nástupu do funkce ministra bylo na pozemkové úpravy vyčleněno v rozpočtu Mze pouze 50 mil. Kč, zasadil se o změnu zákona o PF ČR a o navýšení financí ze zdrojů PF na pozemkové úpravy ve výši 500 mil. Kč. Ministr chápe význam pozemkových úprav k vyjasnění vlastnictví, zpřístupnění pozemků i ochranu a tvorbu krajiny. Pan ministr dále přednesl příspěvek o významu pozemkových úprav při výstavbě liniových staveb a protipovodňové ochraně území.

V následné diskusi vystoupil **Ing. J. Martének z Jihomoravské oblastní pobočky ČMKPÚ** a požádal pana ministra

o zajištění dostatečného objemu finančních prostředků na pozemkové úpravy v roce 2007. Doporučil vyčlenit prostředky v rámci VPS. Pan ministr souhlasil s nutností zajistit finance ve výši, která je uvedena v „Koncepti pozemkových úprav 2006 – 2008“, nedoporučuje však jejich vyčlenění ve VPS, ale přiklání se k opětovnému využití zdrojů PF ČR.

Ředitel ÚPÚ Ing. Jiří Hladík nastínil koncepci pozemkových úprav v letech 2006 – 2008 z pohledu potřeb jejich provádění i možností zajištění jejich financování z různých zdrojů.

Pan Václav Petrus, předseda MAS Pošumaví a starosta obce Švihov pohovořil o významu pozemkových úprav v západočeském kraji a vyzdvihl jejich význam pro obce zejména v oblasti návrhu plánů společných zařízení a jejich následné realizace. Upozornil, že starostové by se měli aktivně zapojit do procesu návrhu plánu spol. zařízení a v rámci něj definovat své požadavky a stanovit priority při realizacích. Dalším důležitým aspektem je dle něj propojení pozemkových úprav s územními plány obcí i územními plány vyšších územních celků. Důležitá je také návaznost pozemkových úprav v rámci sousedících k.ú. z důvodů řešení protierozní a protipovodňové ochrany a využití společných zařízení (zejména cest) pro agroturistiku.

Pan Jiří Netík, radní Jihočeského kraje, pozdravil účastníky semináře jménem hejtmana Jihočeského kraje. Zmínil, že Jihočeský kraj považuje pozemkové úpravy za důležitý nástroj pro vyjasnění vlastnictví k pozemkům a zdůraznil jejich význam zejména při protipovodňové ochraně území.

Ing. Jana Pivcová, MZe odbor Ústřední pozemkový úřad, přednesla příspěvek na téma Zadržení vody v krajině prostřednictvím pozemkových úprav.

Ing. Jaroslav Houba, starosta obce Sedlec, okr. České Budějovice, vyzdvihl význam pozemkových úprav pro rozvoj obce. Podle jeho zkušeností pozemkové úpravy napomáhají navracet krajinu do původního stavu obnovou cest, liniové zeleně a dalších prvků plánů společných zařízení. V okrese České Budějovice je velmi dobrá spolupráce mezi

Agenturou ochrany přírody a krajiny a Pozemkovým úřadem. Na základě schválených návrhů pozemkových úprav jsou realizována ekologická opatření v rámci Programu péče o půdu. Údržbu takto realizovaných opatření zajišťuje obec vlastními prostředky, aktivněji je také zapojeno místní Myslivecké sdružení. Vystoupení pana starosty doplnil krátkým příspěvkem **Ing. V. Šámal, vedoucí oddělení krajinotvorných programů AOPK, středisko České Budějovice**. Objasnili principy čerpání dotací z krajinotvorných programů MŽP a zdůraznil, že pozemkové úpravy jsou jedinečnou příležitostí pro realizaci ekologických opatření v krajině.

Prezentaci činnosti pozemkových úřadů a přehled prováděných pozemkových úprav v Jihočeském kraji přednesla **Ing. Eva Schmidtmajerová, CSc., ředitelka ZA a PÚ České Budějovice**.

Doc. Ing. Z. Vašků, CSc., VÚMOP Praha vysvětlil význam a využití bonitovaných půdně ekologických jednotek obecně a zejména při pozemkových úpravách.

Ing. Jan Bártl, soukromý zemědělec, zmínil na závěr význam pozemkových úprav z pohledu soukromého zemědělce. Největším přínosem je podle něj realizace opatření ke zpřístupnění pozemků, přičemž zdůraznil, že lepší zkušenosti jsou s cestami zpevněnými. Cesty doporučuje navrhovat pokud možno v původních historických trasách, neboť ty byly dány letitými zkušenostmi našich předků – zemědělců. Další výhodou pozemkových úprav je scelení a vhodné uspořádání pozemků z pohledu hospodářského subjektu.

Na závěr semináře vystoupil v diskusi **Ing. F. Janda, předseda Svazu vlastníků půdy** a poděkoval za pozvání na seminář i za jeho organizaci. Pozemkové úpravy jsou důležité jak pro podnikatelské aktivity v zemědělství, tak i pro rozvoj obcí.

Prezentace místních akčních skupin (MAS)

Nedaleko expozice MZe, v pavilonu F 2, byla prezentována evropská iniciativa a program LEADER prostřednictvím některých místních akčních skupin (MAS) a Spolku pro obnovu venkova. Se službami a informováním návštěvníků v tomto pavilonu pomáhali také pracovníci pozemkových úřadů Strakonice, Tábor a Písek, kteří se podílejí na administraci programu LEADER ČR a problematiku v této oblasti tedy znají. I o tuto expozici s bohatým doprovodným programem (lidové kapely, ochutnávky regionálních a krajových specialit) byl ze strany návštěvníků velký zájem.

Zásady navrhování plánu společných zařízení a jeho náležitosti

Ing. V. A. Mazín, ředitel PÚ Plzeň

V posledním období po vstupu ČR do EU došlo k nárůstu realizací společných zařízení a zároveň se proces komplexních pozemkových úprav přirozeně prohloubil v průzkumných, přípravných a návrhově projekčních činnostech. Je dobře, že EU, na základě svých zkušeností s rozvojem regionů a obnovou venkova, směřuje podporu do ČR, nikoli na zaměřování pozemků a geodetické činnosti, směřující „pouze“ k zápisu do KN, ale především na realizaci společných zařízení, což je skutečným cílem celého procesu. Druhý faktor, který ovlivnil větší pracnost a potřebu vyšší pozornosti projekčně návrhovým činnostem, je to, že jednotlivé správní úřady a samosprávné orgány, pověřené přenesenou působností ve státní správě, se zdokonalily ve stanovení podmínek pro provádění pozemkových úprav a daleko fundovaněji se zapojují do řešení všech souvislostí a dotčených zájmů. Zároveň byly průzkumné a rozborové činnosti novelou zákona „o pozemkových úpravách“ precizovány, ale stále chybí podrobnější metodika této zásadní činnosti, která ovlivní další průběh celé pozemkové úpravy. Pokud totiž pozemkový úřad a zpracovatel nevěnují dostatečnou pozornost a dostatečné finanční prostředky na vyhodnocení stanovených podmínek, podkladů, terénní průzkumy a jejich zpracování, může dojít k zásadním chybám v plánu společných zařízení, které se pak již následně nedají odstranit.

Tyto problémy projekčně návrhové praxe se zajímavým způsobem probíraly na poradě ředitelů pozemkových úřadů v Průhonicích v letošním roce a byly jedním z hlavních témat diskuse. Mluvílo se mj. i o dodatečné potřebě aktualizace či revize již zpracovaných a odsouhlasených plánů právě z pohledu jejich nedostatečnosti při projektování konkrétních opatření.

Z těchto důvodů se jeví jako vhodné, v této etapě celého procesu pozemkových úprav v ČR, připomenout zásady navrhování společných zařízení, metodu zpracování plánu a náležitosti, které by podle zákona a vyhlášky měl tento fakturační celek obsahovat.

Další text je vybranou částí „Generální metodiky KPÚ – 2. verze, aktualizovaná v roce 2006“, kterou používá Pozemkový úřad Plzeň jako interní metodickou pomůcku na základě zpracovaných 61 KPÚ.

Zpracování a schválení plánu společných zařízení (§ 9(8-12) zák. č. 139/02 Sb., § 9 vyhl. č. 545/02 Sb.)

Závěrečným metodickým krokem, kterým je završena přípravná etapa KPÚ, je zpracování návrhu plánu společných zařízení. Tato práce nemá přímou souvislost s přípravnými geodetickými pracemi nebo výpočtem nároků vlastníků a může být prováděna souběžně. Zásadně je třeba si uvědomit, že geodetické přípravné práce i zpracovávání návrhu plánu společných zařízení jsou práce zabývající se veřejným zájmem a vlastníci pozemků a obec byli o této činnosti informováni při zahájení KPÚ. Není proto nutné a účelné svolávat veřejné úvodní jednání před zpracováním návrhu plánu společných zařízení ani před jednoznačně určeným rejstříkem vlastníků a provedených změnách katastrálního území, které přesně stanoví obvod KPÚ a účastníky řízení.

Plán společných zařízení je **ideový plán řešení veřejných zájmů v území a zároveň investiční záměr**. Jedná se o první variantu krajinného plánu, který provede zpracovatel KPÚ (sokromá firma nebo pozemkový úřad - § 9(1) zák. č. 139/02 Sb.) na základě syntetického průniku všech zpracovaných a vyhodnocených přípravných, průzkumných a rozborových prací. Z hlediska zásad krajinného plánování jde o druhý stupeň projektování, když první stupeň byl na úrovni oborových generel (rozborů a průzkumů). Zásadní úkoly pro zpracování návrhu plánu společných zařízení stanovuje „Formulace zadání

KPÚ“, ale i platná smlouva o dílo, kde jsou časově, věcně a finančně vyjádřeny potřeby a rozsah této činnosti při KPÚ. Již v zadání KPÚ je vyjádřena nezbytná potřeba zpracování dalších studií posouzení širších územních vazeb a specifických podmínek (příl. vyhl. č. 545/02 Sb., bod 7). Z podstaty prací a na základě referencí a personálního vybavení zpracovatele uvedených v nabídce výběrového řízení musí zpracovatel zvládnout syntézu výsledků průzkumů a rozborů, případně jejich doplnění vlastním personálním obsazením firmy. Pokud studie nejsou zpracované před zadáním KPÚ, pak je věc řešena méně systematicky a je nutné v ceně přípravné etapy kalkulovat s větším rozsahem průzkumných a rozborových prací při dostatečné odborné erudici zpracovatele a jeho širšího teamu specialistů.

Zájmové území pro řešení konceptu návrhu společných zařízení není pouze obvod KPÚ, ale širší územní vazby vyhodnocené podrobným průzkumem a rozbohem, ale i studiem širších vazeb nebo specifických podmínek. Měřítko a mapový podklad pro tento plán je mapa SMO 1 : 5 000, protože výsledná forma musí být v podobě digitální katastrální mapy.

V tomto rozhodujícím momentě procesu KPÚ je důležité si znovu uvědomit, že jde o multidisciplinární obor, který se týká zemědělství, vodohospodářství, lesního hospodářství, ochrany půdy a pedologie (bonitace), územního plánování, krajinného plánování, krajinné ekologie (ÚSES), ale i dopravního stavitelství, zeměměřičství a katastru nemovitostí. Všechny tyto činnosti, které patří do různých resortů národního hospodářství a jsou prováděny privátními osobami, byť s oprávněním, autorizací a živnostenským listem, musí pozemkový úřad koordinovat a řídit ve smyslu zákona „o pozemkových úpravách“, ale i správního řádu a všech navazujících speciálních zákonů. Pozemkový úřad nemůže zasahovat do odborného provedení a omezovat tvůrčí přístup zpracovatele, ale na druhé straně musí kontrolovat dodržení zadání KPÚ, tedy dosažení dílčích, strategických a globálních cílů a zákonnost celého procesu.

Zpracování konceptu plánu společných zařízení je tedy teamová práce, především projektanta KPÚ, pozemkového úřadu a zástupců obce, případně zpracovatele ÚPD a dalších specialistů. **Povinností pozemkového úřadu je, zajistit vyjádření k plánu společných zařízení** od příslušných orgánů státní správy, obce a sboru. Vlastníci pozemků se samozřejmě mohou zpracování zúčastnit také, ale je třeba si uvědomit, že plán společných zařízení řeší veřejné a obecní zájmy, nanejvýše zájmy společné, a proto není praktické je v této fázi procesu směřovat se soukromými zájmy vlastníků. Všichni vlastníci mají možnost se vyjádřit k návrhu plánu společných zařízení až po úvodním jednání, po kterém následuje zpracování a veřejné projednání čistopisu.

Zásady a principy navrhování SZ (Mazín 2003)

Při zpracování plánu společných zařízení je nutné zachovávat tyto **zásady a principy krajinného plánování**:

- zachování komplexnosti a multidisciplinárního charakteru, přičemž jde o respektování všech oborů, bez preference jednoho, na úkor druhých,
- princip integrace, tedy řešení věcí v širších souvislostech a návazech, bez oborové nebo odborné izolovanosti tak, aby nebylo možné dopouštět se zásadních chyb,
- princip polyfunkčnosti, kdy navržená opatření by měla plnit více funkcí, ale při zachování své základní funkce,
- princip hierarchie, který rozděluje jednotlivé prvky určitého subsystému podle důležitosti funkce. Tento princip doplňuje nebo limituje princip polyfunkčnosti. Je nutné postupovat od hlavního k vedlejšímu,

- princip koncentrace, kterým se celý proces KPÚ soustředí na nejdůležitější problém, ale i kolizních míst,
- princip priorit, který doplňuje princip koncentrace a je důležitý při projednávání, financování a realizaci veřejných zájmů v území,
- zásada etapyzace návrhu a variantního řešení, která dává realnost navrhovaným opatřením

Konkrétní metodické kroky při zpracování konceptu návrhu společných zařízení v rámci vymezeného obvodu KPÚ:

1. průmět závazných a směrných záměrů ÚPD
  - a) závazné návrhy na výstavbu všeho druhu včetně dopravního obchvatu obce, ČOV a pod. (o plochách navržených k zástavbě ve výhledu je nutné jednat s vlastníky a obcí. Rozhodující je zda vlastníci půdy budou chtít, aby pozemky byly v obvodu KPÚ.)
  - b) návrhy změn způsobů využívání půdy – zalesnění, zatravnění, výsadby ÚSES biokoridorů, biocenter (interakční prvky nejsou závazné), větrolamů, poldrů apod.
  - c) terénní úpravy – terasování, protierozní meze, suché poldry a pod.
  - d) podzemní a nadzemní vedení a jejich ochranná pásma všeho druhu – (železniční trať, elektrické vedení, plynovod, vodovod a další). Je vhodné v mapě plánu společných zařízení vykreslit místa křížení s inženýrskými sítěmi a také jejich ochranná a bezpečnostní pásma.

Zpracovatel ÚPD musí autorizovat (ověřit a potvrdit) přenesené hranice obvodu vyčleňovaných ploch ÚPD do mapy plánu společných zařízení. Jde o grafickou transformaci, ale někdy pro některé body je nutná terénní pochůzka.

Není nutné zpracovávat dodatky k ÚPD v případě posunu, upřesnění a změn průběhu prvků ÚSES, ale i jiných prvků v krajně vzniklých detailním zpracováním návrhu společných zařízení. Doplnky jsou nutné pouze při zásadních rozporech a změnách navržených staveb a způsobů využití území.

2. průmět výsledků podrobného průzkumu a rozborů (§ 3(5) vyhl. č. 545/02 Sb.) nebo studií posouzení širších územních vazeb a specifič. podmínek (př. vyhl. č. 545/02 Sb., bod 7d)
  - a) cestní síť – kategorie, druh navržené stavební činnosti (novostavba nebo rekonstrukce) a navazující objekty (mostek, brod a pod.)
  - b) ÚSES a VKP, pokud je ÚSES v ÚPD, pak rozdělit na závazné skladebné části ÚSES a směrné návrhy cílového stavu – les, louka, podobně registrované VKP a VKP ze zákona (niva, nikoli močál, les, rašelinisté), přírodní památky a rezervace – jejich GP včetně ochranných zón.
  - c) zákres nesouladů druhů parcel se skutečností a méně směnitelných pozemků (močály, remízky, rozorané louky, znehodnocené zemědělské pozemky apod.) - § 3(3) vyhl. č. 545/02 Sb.
  - d) zákres systematicky odvodněných ploch nebo ploch se závlahou, návrh odvodnění
  - e) vyhlášená pásma ochrany vodních zdrojů, inundační území (Q 100 – zátopová čára)
  - f) erozně ohrožené plochy a návrh opatření (vybudování protierozní meze, zatravnění jako agrotechnické opatření, zaskovací pás, větrolam, organizace pozemků, střídání plodin apod.)
  - g) asanace hydrografické sítě, infiltračních zón a degradovaných půd (zatravnění drah soustředěného odtoku, hřbetnic, rozvodnic, mělkých skeletovitých půd, zalesnění půd, malé retenční nádrže, rekultivace)
  - h) návrh protipovodňových opatření chránících zástavbu
    - i) revitalizace toků, recipientů a nádrží, návrhy na zvýšení retence krajiny a retardace odtoku vody
    - j) ochrana prvků kulturní a historické hodnoty ve smyslu krajinného rázu, ochrana struktury pozemků a měřítka krajiny, estetické a krajinařské pohledy

3. kategorizace společných zařízení z hlediska současného stavu, funkce a významnosti

Kategorizovat společná zařízení lze až po shromáždění a vyhodnocení všech výsledků průzkumů. Základní dvě kategorie společných zařízení tvoří skutečná, existující zařízení a neexistující, navrhovaná k vybudování. Dále pak je důležité posoudit u skutečných zařízení jejich technický nebo biologický stav a stupeň funkčnosti. Podle toho lze dále kategorizovat tato společná zařízení na novostavby, modernizace nebo rekonstrukce. Dále je zřejmé, že existují i zcela funkční společná zařízení, která je nutné pouze zaměřit a optimalizovat z hlediska majetkoprávního.

4. koordinace průniků a kolizních míst a hledání míry multifunkčnosti prvků

- a) určení priority při střetu více veřejných zájmů na jedné lokalitě při využití principu polyfunkčnosti (biocentrum a zároveň pásmo ochrany vodního zdroje)
- b) minimalizace požadavků na zábor půdy a omezení využívání produkční půdy při využití principu polyfunkčnosti
- c) prostorová a funkční integrace liniových prvků do jednoho pozemku (BK + zatravněný průleh + „letní“ cesta a pod.)

5. variantní řešení návrhu na výstavbu či rekonstrukci prvků

- a) rozdělení navržených společných zařízení z hlediska naléhavosti a důležitosti na:
  - nezbytně nutná z hlediska zákonů, tedy stanovených podmínek dle § 6 (6) zák. č. 284/91 Sb.
  - doporučená

- b) návrh prostorových variant při zachování funkce prvku (např. dvě možnosti situování BK na orné půdě v rámci STG, dvě možnosti vedení trasy polní cesty a pod.)

- c) identifikace a návrh na ochranu stávajících funkčních prvků (společných zařízení)

6. optimalizace velikosti, tvaru a směru obhospodařování bloků – po lokalizaci všech SZ, tedy jak stávajících tak navržených lze přistoupit k návrhu způsobu obhospodařování vlastních zemědělských pozemků, především orné půdy. Nejde ani tak o řešení TTP, ale o návrh optimálního směru pojiždění mechanismů po bloku orné půdy, kterému by se měla podřídit velikost a tvar pozemků a parcel orné půdy. Jestliže jde o svažitější pozemek s tendencí k plošné erozi, je žádoucí delší stranu pozemků situovat po vrstevnici. Optimalizací jde o to nevytvářet.

7. koordinace jiných projektů podpůrných programů – návaznost na „obnovu venkova“, program péče o krajinu, revitalizace toků, drobné vodohospodářské stavby, programy EU a další.

Z charakteru uvedených metodických kroků vyplývá, že návrh plánu společných zařízení není pouhá syntéza, ale tvůrčí hledání optimální varianty, která nabízí „manévrovací“ prostor pro následující jednání s vlastníky a jejich zastupujícími sborem, ale i obcí a jejím zastupitelstvem či radou. Jelikož se jedná pouze o ideový záměr a první variantní představu, není vhodné zpracovávat v konceptu návrhu textovou část, ale postačí pouze přehledný zákres v mapě 1 : 5 000, nejlépe na podkladě ortofotomapy.

V této fázi je ukončena přípravná etapa procesu KPÚ a je možné přistoupit k návrhově projekční etapě.

V této fázi je ukončena přípravná etapa procesu KPÚ a je možné přistoupit k návrhově projekční etapě.

V této fázi je ukončena přípravná etapa procesu KPÚ a je možné přistoupit k návrhově projekční etapě.

8. konzultace s rozhodujícími orgány státní správy – návrh (koncept) plánu společných zařízení je nutné předložit orgánům, které jej budou podle § 9(10) zák. č. 139/02 Sb. odsouhlasovat. Jedná se o: katastrální úřad (změny k.ú., obvod KPÚ), orgán územního plánování (pozemky zastavěné a určené k zástavbě), stavební úřad, orgán ochrany ZPF (změny druhů pozemků, eroze, degradace půdy), vodohospodářský orgán nebo správce toku (PO, zátopové

území, Q 100, povodně), orgán státní správy lesů (návrhy na zalesnění a převody do ZPF).

Tato konzultace s orgány je vhodná v souvislosti s průběhem úvodního jednání, kdy je vhodné, aby předkládaný koncept měl podporu těchto rozhodujících orgánů a nedocházelo k neshodám před vlastníky již na počátku řízení.

Náležitosti a osnova plánu společných zařízení

Elaborát plánu společných zařízení vzniká postupně již v přípravné etapě KPÚ. Na shromážděné podklady a doklady dle § 1 vyhl. č. 545/02 Sb. navazují studie širších vazeb a specifických podmínek a podrobné průzkumy a jejich vyhodnocení (§ 3). Dále se určí obvod pozemkových úprav a provedou se případné změny katastrálních hranic (§ 6). Před tím stanoví správní úřady podmínky pro provádění pozemkových úprav § 6(6) zák. č. 139/02 Sb., které je nutné vyhodnotit v rámci dílčích vyhodnocení všech podkladů, průzkumů a rozborů. Zároveň poskytnou pozemkovému úřadu správci nadzemních a podzemních vedení a zařízení potřebné informace dle § 9(3) zák. č. 139/2002 Sb.

Veškeré výše uvedené dílčí výsledky přípravné etapy KPÚ se musí smysluplně zařadit do elaborátu plánu společných zařízení a to tak, aby se zbytečně neopakovaly stejné informace a elaborát byl přehledný nejen pro zpracovatele, ale i zadavatele a především vlastníky, sbor, obce, zastupitelstvo obce a jednotlivé správní úřady, které dokument schvalují. Proto je dobré se při zpracování tohoto dokumentu řídit osnovou, která respektuje předepsané náležitosti plánu společných zařízení dané přílohou vyhl. č. 545/02 Sb., bod 7 a především § 9 vyhl. č. 545/02 Sb., ale i dalšími ustanoveními zák. č. 139/02 Sb. jako jsou § 9(14) – využití státních a obecních pozemků pro společná zařízení, § 12(1) a § 12(5) – postup realizace společných zařízení.

Jestliže se tato výše uvedená zákonná ustanovení systémově seřadí, lze doporučit následující osnovu dokumentu:

A) TECHNICKÁ ZPRÁVA

1. Účel a cíl plánu společných zařízení (převzaté ze zadání KPÚ a studií širších územních vazeb)

- stručná charakteristika dílčích a strategických cílů KPÚ převzaté ze „Zadání KPÚ“
- zásady a metody dosažení cílů a zpracování KPÚ, metodika zpracování plánu společných zařízení

2. Vyhodnocení podmínek stanovených správními úřady a výsledků průzkumu terénu (převzaté vyhodnocení z rozborů a průzkumů) - § 9(3) zák. 139/2002 Sb.

- ochrana životního prostředí (půda, voda, biota, protipovodňová ochrana, krajinný ráz)
- dopravní systém a polní cesty
- infrastruktura a inženýrské sítě
- obvod KPÚ (katastrální úřad, obce včetně sousedních)
- vztah KPÚ k ÚPD včetně regulačního plánu

3. Pasport společných zařízení (převzato z vyhodnocených výsledků podrobného průzkumu, stanovených podmínek a studií širších územních vazeb)

- stávající, funkční společná zařízení (struktura: polní cesty, ÚSES půdoochranné prvky, kulturně společenské prvky)
- společná zařízení navržena k rekonstrukci nebo novostavbě (struktura: polní cesty, ÚSES půdoochranné prvky, kulturně společenské prvky)

Poznámka: u každého společného zařízení je nutné uvést:

1. pořadové číslo v rámci obvodu KPÚ a místní název trati
2. druh a kategorie společného zařízení
3. základní parametry objektu (náčrt jeho příčného profilu)
4. současný stav pozemku a vegetačního krytu v terénu

5. záměr (navržený typ nového zařízení a cílová představa. Odůvodnění navrhaného typu, druhu, případně kategorie společného zařízení. Zvázení možnosti upřednostnění organizačních a agrotechnických opatření při ochraně půdy, vody a krajiny před technickými (§ 9(4) vyhl. č. 545/02 Sb.).
6. případné křížení kolize a střety zájmů, technické problémy, koordinace s inženýrskými sítěmi, melioracemi a závlahou nebo jiným společným zařízením.
7. budoucí doporučený vlastník (správce) rozdělení na stát, obec a ostatní vlastníci.

4. Variantní řešení

- popis střetového místa a důvody koordinace
- možnosti variantního řešení včetně výhod a nevýhod jednotlivých návrhů

Toto řešení je nejen zakresleno do mapy, ale i popsáno včetně slabých a silných stránek jednotlivých variant.

5. Nezbytná potřeba vypracování podrobné projektové dokumentace a výpočtů navržených prvků

- odůvodnění potřeby podrobného technického řešení konkrétního společného zařízení včetně podrobného výškopisného měření (projektové dokumentace jsou součástí B) dokladové části plánu společných zařízení)
- potřeba zjednodušené projektové dokumentace u biologických prvků a opatření
- veškeré výpočty erozní ohroženosti, průtočných profilů a podobně

6. Přehled o výměře pozemků potřebných pro společná zařízení (bilance plošných nároků na majetkoprávní vyrovnání)

Protože společná zařízení řeší převážně veřejné zájmy a zájmy obecní, umožňuje zákon využít pro tyto účely státní pozemky. Pokud pak státní pozemky nejsou v obvodu pozemkové úpravy k dispozici, lze použít pozemky obecní. Jestliže se ani tyto pozemky v obvodu pozemkové úpravy nenachází, je nutné, aby se ostatní vlastníci v obvodu pozemkové úpravy podíleli na vyčlenění potřebné výměry (§ 9(14) zák. č. 139/2002 Sb.). Z tohoto pohledu je také využíváno ustanovení zákona „o prodeji státní půdy“, který umožňuje „blokovat“ státní pozemky pod společnými zařízeními do doby majetkoprávního vyrovnání při pozemkových úpravách.

K tomu, aby bylo možné zvolit strategii postupu majetkoprávního vyrovnání pozemků pod společnými zařízeními a jejich budoucí převod na obec či jiný vhodný subjekt, je nutné provést lustraci státní půdy v obvodu pozemkové úpravy. Tímto se identifikují státní pozemky a pozemky obecní, ale i „blokované“ pozemky církevní a provede se jejich sumarizace.

- celková výměra pozemků potřebná pro společná zařízení
- stávající dle druhů společných zařízení
- navrhovaná dle druhů společných zařízení

Poznámka: společná zařízení, jako jsou doplňkové cesty, navržena pro fyzické osoby se v přehledu neuvádí.

- celková výměra pozemků pod společnými zařízeními ve vlastnictví státu nebo obce, které se nebudou vyměňovat
- číslo parcely
- výměra parcely nebo části parcely
- celkové výměry pozemků použitelných pro společná zařízení ve smyslu § 9(14) zák. č. 139/02 Sb. (To co je k dispozici k majetkoprávnímu vyrovnání.)
- státní půda bez církevní (z toho výměra získaná v průběhu pozemkových úprav výkupem nebo darem, případně vytipované pozemky k tomuto převodu ve smyslu § 9(13) zák. č. 139/02 Sb.
- obecní půda včetně převedeného historického majetku
- ostatní vlastníci u společných zařízení, které jsou navrženy k převodu na jinou osobu než obec ve smyslu § 12(4) zák. č. 139/02 Sb.

- celková rekapitulace a strategie postupu při majetkoprávním vyrovnání (možnosti využití státní a obecní půdy)

7. Porovnání úhrnných výměr druhů pozemků mezi stavem KN, zjištěnou skutečností a návrhem (společné sdělení MZP ČR a MZe ČR č.j. OEK/1260/01, č.j. 18750/01, č.j. 18750/01-5050 a č.j. 18750/01-5010)

- evidenční nesoulad druhů pozemků KN se skutečností (převzatý údaj z podrobných průzkumů § 3(3) vyhl. č. 545/02 Sb.)
- kvantitativní úhrnné hodnoty TTP a lesních pozemků evidovaných v KN a navržených plánem společných zařízení včetně ÚSES (přírůstek plochy s trvalým porostem v rámci obvodu KPÚ)
- kvantitativní prostorově funkční rozmístění návrhů společných zařízení s půdoochrannou, vodohospodářskou a protipovodňovou funkcí (optimalizace lokalizovaných prvků)
- celkový efekt pozemkové úpravy z hlediska přírůstku trvalých porostů a prostorově funkčních změn (stav před a po pozemkové úpravě)

Poznámka: přílohou v dokladové části pak je vyjádření orgánu ochrany ZPF a orgánu státní správy lesů ve smyslu příslušných zákonů a stanovných podmínek pro pozemkové úpravy

- číslo společného zařízení a jeho druh či kategorie
- jednotkové ceny společných zařízení
- výkaz výměr (m, ha apod.)
- orientační náklady (cena společného zařízení)
- celkové orientační náklady (investiční záměr) KPÚ

8. Předběžný postup realizace společných zařízení ve smyslu § 12(1) zák. č. 139/02 Sb. (střednědobý harmonogram)

- orientační výpočet finančních nároků na vybudování a rekonstrukci navržených společných zařízení
- doporučené priority postupu realizace
- prioritní, naléhavá společná zařízení
- doplňující, méně důležitá
- možnosti a návrhy na různé finanční zdroje a podpůrné programy

B) DOKLADOVÁ ČÁST

- 1) protokol z kontrolního dne o schválení sborem
- 2) zápis z veřejného zasedání zastupitelstva, které schválilo plán
- 3) vyjádření všech dotřených správních úřadů k plánu
- 4) případný zápis z jednání ohledně změn ÚPD
- 5) zadání pro zpracování projektové dokumentace společných zařízení
- 6) ostatní zápisy
- 7) projektové dokumentace na jednotlivá společná zařízení

C) GRAFICKÉ PŘÍLOHY

- 1) přehledná mapa 1 : 10 000
- 2) mapy průzkumu podle jednotlivých odborností, dle potřeby (převzata z podrobných průzkumů a rozborů) 1 : 5 000 (1 : 10 000)
- 3) mapa erozní ohroženosti s výpočty (převzata z podrobných průzkumů) 1 : 5 000
- 4) mapa plánu společných zařízení včetně variantního řešení 1 : 5 000 (1 : 10 000)
- 5) mapa inženýrských sítí
- 6) mapa odvodnění a závlah (pokud nelze promítnout do mapy průzkumů)

ČESKÁ SILNIČNÍ SPOLEČNOST
CZECH ROAD SOCIETY

AGENTURA
VITACO

www.silnicnikonference.cz

SILNIČNÍ KONFERENCE 2006

Pořádá Česká silniční společnost pod záštitou ministra dopravy České republiky
17. a 18. října 2006 - Liberec

slavby silnic
a železnic
GENERÁLNÍ PARTNER

POZVÁNKA PRO DELEGÁTY

**Výzkumný ústav geodetický,
topografický a kartografický
Odvětvové informační středisko**

250 66 Zdiby, Ústecká 98, tel.: 284 890 351 linka 326,
fax: 284 890 056, e-mail: zdena.blahova@vugtk.cz,
<http://www.vugtk.cz/odis>

Pozvánka na seminář

**Využití sítě CZEPOS v praxi
a problémy s přebíráním
výsledků měření GPS do katastru**

Praktický návod pro zeměměřiče, jak postupovat při využívání sítě permanentních stanic CZEPOS a obecně měření GPS pro činnost zeměměřičů, včetně prací v katastru. Seminář je určen zejména pro úředně oprávněné zeměměřiče a úředníky katastrálních úřadů a pracovišť.

Koná se v úterý dne 17. října 2006

začátek v 9.30, zakončení v 15.30 hodin.

Místo konání: Dům odborových svazů, Praha 3 - Žižkov, vchod z Havelkovy ul. (naproti stadiónu Viktoria Žižkov) sál „Přítomnost“.

Lektoři:

Ing. Jan Řezníček, Ph.D., vedoucí odboru nivelace a gravimetrie Zeměměřického úřadu v Praze (ZÚ)
Ing. Pavel Taraba, administrátor sítě CZEPOS, ZÚ
Ing. Jaroslav Nágl, administrátor sítě CZEPOS, ZÚ
Ing. Stanislav Vašát, ředitel katastrálního pracoviště Praha-západ

Studie protierozní a protipovodňové ochrany v povodí Černovického potoka

Ing. Jana Podhrázká, Ing. Milan Bílík, Ing. Novotný, Barbora Kotulánová,
VÚMOP Praha, oddělení pozemkových úprav Brno

ÚVOD

VÚMOP Praha, oddělení pozemkových úprav Brno v současné době zpracovává na žádost pozemkového úřadu Tábor II. etapu studie protierozní a protipovodňové ochrany v povodí Černovického potoka, přítoku Lužnice, do které se vlévá v obci Soběslav. Řešené území povodí Černovického potoka, včetně ploch dotčených katastrů má rozlohu cca 136 km² a bylo rozděleno na dvě části.

I. etapa o rozloze 67 km² byla dokončena v roce 2004 a to po obec Mlýny. II. etapa od Mlýnu po Soběslav se týká cca 69 km².

Studie protipovodňové a protierozní ochrany je řešena jako návrh komplexních prostorových a funkčních opatření, pro zlepšení podmínek využití území, pro zvýšení protierozní a retenční schopnosti území. Účelem a cílem protierozní ochrany je snížit rozsáhlou a nepřijatelnou vodní erozi v území, mající za následek degradaci půd a zanášení recipientů, a v součinnosti s protipovodňovou ochranou zvýšit ochranu vlastní zástavby ohrožených obcí před účinky extrémních povrchových odtoků a transportovaných splavenin.

Protierozní ochrana spočívá v návrhu vhodných protierozních opatření, nejčastěji biotechnických, v kombinaci s návrhem úprav hospodaření na zemědělské půdě (delimitace druhů plodin, protierozní osevní postupy, popřípadě agrotechnická doporučení).

Protipovodňová ochrana je realizována vymezením vhodných retenčních prostorů a návrhem retenčních nádrží k zadržení, popřípadě snížení extrémních průtoků v povodí.

Vzájemnou kombinací a synergickým působením obou postupů je docíleno komplexní ochrany povodí před nežádoucími účinky povrchového odtoku.

V rámci analýzy skutečného stavu byly shromážděny a vyhodnoceny mapové podklady a popisné informace, údaje byly aktualizovány na základě terénních pochůzek. Terénní šetření bylo zaměřeno zejména na vystižení současného stavu druhů pozemků, na zjištění projevů plošné a rýhové vodní eroze a zjištění škod způsobených extrémními odtoky z povodí.

Orientační parametry retenčních nádrží

Označení	S [km ²]	Q ₁₀₀ [m ³ .s ⁻¹]	W ₁₀₀ [tis.m ³]	V _s [tis.m ³]	V _{rⁿ} [tis.m ³]	V _{max} [tis.m ³]	F [ha]	F ₁ [ha]	ST.HL. [m n.m]	MAXNH [m n.m]	MAXPH [m n.m]	Q _{100r} [m ³ .s ⁻¹]	K ₀	I [mil. Kč]	I : V _{max} [Kč.m ³]
I-Javorničko	1,66	10,3	67,3		39						576	5,6	3,9		
II-Vackov	6,41	12,2	198	15,5	119	159,5	5,4	1,5	592	595,4	596	6,1	10,1	12,4	78
III-Švejcar	1,99	3,1	54,3		54						633,3	0	7,1		
IV-Hájek	2,65	14,9	111	17	68,5	103	3,1	1,3	529	531,4	532	7,5	6,6	13,7	132,7
V-Pazderna	5,07	8,73	128		128						540	0	6,0		
VI-Pod kostelem	1,07	4,6	41,9	17,6	41,9	59,5	2,7				598	0	2,6		
VII-Zárybniční	53,48	54,2	1690	38	585	768	16,3	2,4	509	515	516	43,4	10,5	55,7	72,5

dí, dále na vytipování vhodných profilů ke zřízení retenčních nádrží. Vedle základní kostry hydrografické sítě byly diagnostikovány také prvky hydrografické mikrosítě a na základě podrobné analýzy faktorů ovlivňujících odtok z povodí byly hydrologicky posouzeny. V rámci dílčích povodí byly dále šetřeny elementární odtokové plochy a v nich byly určeny základní směry odtoku - odtokové linie, které sloužily jako základ pro určení topografických faktorů pro výpočet erozního smyvu.

Povodně jsou obávaným jevem na vodních tocích s ohledem na škody na majetku, škody v území a na ohrožení lidských životů. Nebezpečí je za povodní na všech tocích, přesto nebezpečnější jsou na malých povodích. Hlavním důvodem jsou skutečnosti, že k nim dochází převážně z přívalových dešťů, které lze poměrně těžko předvídat, průběh povodní je velmi rychlý a s ohledem na velikost povodí nelze provést předpověď a hlavně varování jako u povodní větších, kde postupová vlna je několikanásobně delší. U těchto povodní vyniká také mnohem výrazněji vliv jednotlivých činitelů (sklon povodí, vegetační kryt, tvar povodí apod.) na velikost kulminačního průtoků.

POSTUP ŘEŠENÍ ETAPY I

1. Vodohospodářské posouzení řešeného území

Předmětem řešení byl rozbor odtokových poměrů, předběžný odhad velikosti přítoků do závěrných profilů a návrh na zadržení respektive zpomalení nežádoucích odtokových množství.

Pro stanovení objemů odtoků a kulminačních průtoků byl využit program

DesQ_{max}. Dr. Hrádka, ERCN a další programově vybavení sloužící k řešení vodohospodářských výpočtů.

Výpočet maximálních odtoků počítaný metodou CN byl proveden pro denní úhrny srážek s průměrnou dobou opakování N = 10, 20, 50 a 100 let. Bylo uvažováno i možné snížení maximálních průtoků a objemů odtoků v uzávěrových profilech řešených povodí vlivem navržených protierozních opatření. Protipovodňová a protierozní opatření v krajině, kterými se zmenšují povrchové odtoky při větších srážkách a omezuje se eroze zemědělské a lesní půdy, zahrnují obvykle suché retenční nádrže. Na základě analýzy území byly vytipovány vhodné profily pro umístění retenčních nádrží. Pro zvolené profily bylo provedeno označení a výpočty odtokových charakteristik.

Při řešení základní koncepce retenčních nádrží byla pozornost soustředěna na pramennou oblast Černovického potoka a jeho horní část po obec Mlýny včetně pravostranných přítoků. Navržené ochranné nádrže mají zadržet část objemu návrhové povodňové vlny, která se uvažuje pro průtok 100leté velké vody. Snížené průtoky ve zmíněných vodotečích mají zamezit vybřežování vody zejména v obcích Černovice a Mlýny, jakož i osad a osídlení v údolí Černovického potoka a zmíněných pravostranných přítoků, přispět ke stabilizaci stávajících koryt z hlediska eroze a zanášení, a v neposlední řadě zvětšit akumulaci podzemní vody zasakováním do podloží při zadržování povodňových průtoků.

Situování retenčních nádrží vycházelo z místních podmínek morfologických a inženýrskogeologických.

Pro technicky správný i hospodárny návrh retenční nádrže jsou obvykle rozhodující místní morfologické a inženýrskogeologické podmínky. Z hlediska morfologie posuzujeme objemový ukazatel, který vyjadřuje kolik m³ vody zadrží v nádrži 1 m³ objemu hráze. ČSN 75 2410 doporučuje, aby ukazatel neklesal pod hodnotu 4 až 5, a ukazatel větší než 10 lze již charakterizovat jako optimální. Z tohoto hlediska je většina navržených nádrží přijatelná.

Místní inženýrskogeologické poměry byly posouzeny autorizovaným inženýrem pro geotechniku v říjnu 2004 na základě orientačního průzkumu mělkými vrty.

S_p	- plocha povodí,
Q_{100}	- stoletý průtok,
W_{100}	- objem povodňové vlny při Q_{100} ,
V_s	- objem stálého prostoru,
V_m	- objem normálního retenčního prostoru,
V_{max}	- maximální objem nádrže,
K_o	- objemový ukazatel, $V_{max} : 0$,
I_n	- investiční náklad,

ST.HL.	- stálá hladina,
MAXNH	- maximální normální retenční hladina,
MAXPH	- maximální přípustná retenční hladina,
F	- maximální plocha zátopy,
F_1	- plocha zátopy při stálé hladině,
O	- objem hráze,
Q_{100tr}	- 100letý průtok snížený V_m .

2. Řešení erozní ohroženosti území

Řešené území má značný podíl zemědělské půdy, která je většinou zorněná. Základou protierozní ochrany proto bylo zamezit degradaci a ztrátám produkční schopnosti půd a zároveň ochránit zastavěnou část obcí před účinky povrchového odtoku. Na základě zjištěné míry erozního smyvu byly analyzované pozemky zařazeny do stupňů erozního ohrožení a graficky zpracovány podle následujících kritérií:

Stupně erozního ohrožení	Mělké půdy (t/ha/rok)	Středně hluboké půdy (t/ha/rok)	Hluboké půdy (t/ha/rok)
ohrožení	limit 1	limit 4	limit 10
1	≤1	≤4	≤10
2	1,1 - 2	4,1 - 8	10,1 - 20
3	2,1 - 3	8,1 - 12	20,1 - 30
4	>3	>12	>30

NÁSTIN ŘEŠENÍ II. ETAPY

Druhá etapa řešení protipovodňové a protierozní ochrany povodí Černovického potoka organicky navazuje na první část. V současné době byl proveden terénní průzkum území, vyhotoveny rozborové mapy a analýza odtokových poměrů. Byla navázána spolupráce s Povodím Vltavy, ZVHS a odborem životního prostředí v Soběslavi a Táboře, od Pozemkového úřadu v Táboře získány potřebné grafické a popisné informace. V rámci řešení vodohospodářských poměrů území bude proveden výpočet transformace povodňové vlny soustavou nádrží, navržených jak v první tak ve druhé etapě. Bude dokončena analýza erozních rizik a provedeny návrhy na ochranná opatření, včetně předběžného přehledu plošných a délkových parametrů technických opatření a z toho vyplývající nároky na zemědělskou půdu.

ZÁVĚR

Díky výborné spolupráci, ochotě a vstřícnosti pracovníků uvedených organizací byly shromážděny dostupné materiály o území (kapacita upravených koryt toků, některé hydrologické charakteristiky, mapy odvodnění, informace o technických parametrech stávajících nádrží, erozně ohrožených lokalitách a hospodaření v povodí aj.). Studie jako výsledek analýzy území a jako koncepčně ucelený materiál bude sloužit Pozemkovému úřadu v rozhodovacích procesech týkajících se např. naléhavosti řešení pozemkových úprav v dotčených katastrech. Projektantům se pak dostanou do rukou zpracované podkladové mapy a informace o limitech území.

Vlastní návrh protierozních opatření byl zpracován na základě výsledků odtokových a erozních rozborů.

Navržené liniové biotechnické prvky v zájmových povodích přerušují délku svahu a odvádějí vodu spolu s transportovanými splaveninami. Jsou navrhovány tak, aby maximálně ochránily půdu před další degradací vlivem eroze, zamezily transportu splavenin do nižších partií území a zabránily tak odnášení produktů eroze. Funkce biotechnických prvků je podpořena návrhem organizačních a agrotechnických opatření.

2.1. Přehled plošných a délkových parametrů navržených prvků systému protierozní ochrany

Na základě návrhu umístění průlehu bylo provedeno jejich předběžné nadimenzování. Definitivní výškopisné a polohopisné situování a úpravu parametrů včetně přesných hydrotechnických výpočtů je možné provést teprve na základě přesného geodetického zaměření. **Zatavnění** je navrženo na ploše **27,16 ha**.

Parametry navržených průlehu (PRU)

PRU	Délka [m]	Šířka [m]	Plocha [m ²]
1	984	15	14755
2	480	15	7200
3	952	15	14283
4	404	15	6065
5	419	15	6286
6	516	15	7736
7	394	15	5906
Celkem	4149	-	62231

Parametry navržených protierozních mezí (PM)

PM	Délka [m]	Šířka [m]	Plocha [m ²]
1	975	15	14621
2	480	15	7195
3	598	15	8973
4	392	15	5887
5	426	15	6396
Celkem	2871	-	43072

Povodí černovického potoka na Tábořsku. Rybník Zmrhal.

Povodí černovického potoka, k.ú. Předboř - rybník Chobot.

System hodnocení větrolamů pro průzkumné, návrhové a projekční účely v KPÚ

Ing. Jana Podhrázká, Ph.D., VÚMOP Praha, oddělení pozemkových úprav Brno
Dr. Ing. Jaromír Macků, ÚHÚL Brandýs nad Labem

1. ÚVOD

Naše klimatické poměry vytvářejí podmínky pro výskyt větrné eroze a používané zemědělské technologie intenzitu eroze ještě zvyšují. Proto se studium účinku větrolamů po mnoha letech znovu stalo předmětem výzkumu. Potřebu řešení podpořily i projevy počasí v posledních letech, kdy srážkový deficit vyvolává výskyt i velmi rozsáhlého sucha (Litschmann et Rožnovský, 2004). Většina větrolamů v ČR byla vysazována v padesátých letech minulého století. Postupně přestaly být udržovány a s tím se stala diskutabilní jejich účinnost.

V literatuře i praxi jsou pro trvalé vegetační větrné bariéry používány termíny větrolam, ochranný lesní pás a liniový prvek. Význam těchto termínů je chápán takto:

Větrolam je prakticky jakákoliv trvalá dřevinná vegetace liniového charakteru, vysázená někdy živelně a bez odborných znalostí a sloužící k ochraně půdy proti erozi. Může to být ochranný lesní pás, ale i alej, stromořadí, stromy a keře okolo budov, keřové živé ploty apod. na lesní i nelesní půdě.

Liniový prvek je jakákoliv liniová dřevinná vegetace na lesní i nelesní půdě v krajině, to znamená i taková, která nebyla primárně určená k ochraně proti větrné erozi (biokoridory, břehové porosty, aleje, stromořadí, keřové pásy apod.) ale může mít druhotný účinek protierozní. Tato liniová vegetace plní také svoji úlohu v krajině síti, nemůže být proto z hodnocení vyloučena. Metodika proto zahrnuje hodnocení všech liniových prvků v krajině.

Ochranný lesní pás je dřevinná vegetace, vysázená na pozemcích určených k plnění funkcí lesa (PUPFL) a sloužící k ochraně proti větrné erozi. Struktura dřevinné skladby, výsadba a parametry vycházejí z primárního požadavku ochrany proti větrné erozi a byly prováděny odborníky na tuto problematiku. Proto kategorizace liniových prvků vychází ze stanovených zásad skladby, výsadby a údržby ochranných lesních pásů (OLP).

Funkci větrolamu může plnit jak jeho jednotlivý prvek, tak i celý vhodně navržený systém těchto prvků, přičemž účinek se projevuje nejen ve větrolamu samotném, ale především pak na jeho návětrné a ještě více závětrné straně.

Se stále zřejmější nutností řešit neuspokojivý stav většiny stávajících větrolamů na jižní Moravě vyvstává problém, jak objektivně hodnotit liniové prvky, co na nich hodnotit a jakou mají jednotlivé faktory váhu. V rámci řešení výzkumného úkolu Mze 1R44027 byl vypracován metodický postup k hodnocení větrolamů, který byl využit jako první krok v metodě hodnocení funkcí liniových prvků nejen jednotlivě, ale v ekologické síti krajiny. Řešení se soustředilo zejména na vytvoření systému kategorizace liniových prvků podle jejich stavu a funkce tak, aby

výsledky mohly být objektivně použity k hodnocení nejen samotných liniových prvků, ale i jejich sítě v krajině. System hodnocení bude sloužit odborné veřejnosti k usnadnění rozhodovacích procesů při navrhování nových funkčních prvků a při zakládání sledu investic do krajiny. Předložená metodika kategorizace ověřována na modelových územích.

Srovnání požadavků na funkce OLP a prvků ÚSES

OLP - větrolam	ÚSES
hospodaření dle pravidel lesa zvl. určení - prvky na PUPFLU	požadavek vysoké míry autoregulace založených skladebných prvků
větrolam se řídí prostorovými parametry dle potřeby účinku (prodouvací, poloprodouvací, neprodouvací)	prvek ÚSES limitují min. parametry
maximální diverzita – prioritní důraz na protierozní funkci prvku	požadavek pestré a bohaté dřevinné skladby včetně bylinného patra

3. METODY

Metodika kategorizace liniových prvků vychází ze dvou úrovní:

- Kategorizace liniového prvku
- Kategorizace systému liniových prvků v krajině

Při využití všech popisných a grafických podkladů je zapotřebí terénním průzkumem zjistit současný stav liniové vegetace v krajině a provést podrobný popis. Teprve potom je možno přistoupit k hodnocení jednotlivých zvolených parametrů. Pro účely popisu současného stavu větrolamů byla vypracována pomocná tabulka:

3.1. VNĚJŠÍ A VNITŘNÍ STRUKTURA PRVKŮ OLP

číslo prvku	šířka	výška	odstup	orientace	dřeviny (%)			keře	LT
					základní	doplňkové	doplňkové		
	m	m	m	OLP				%	

Pro účely hodnocení současného stavu byl stanoven postup, který zohledňuje jednak požadavky na větrolamy jako prvky a jednak požadavky na zapojení do funkční ekologické sítě krajiny.

Byla vypracována metodika hodnocení, založená na kategorizaci parametrů jednotlivých větrolamů - druhové složení, stáří porostu, funkční typ a jeho horizontální vertikální parametry (mezerovitost) - část A a dále na kategorizaci soustavy liniových prvků - část B. Výsledkem byl bodovací systém, vycházející z charakteristik referenčních kriterií:

3.2. KATEGORIZACE LINIOVÝCH PRVKŮ (A)

A-1 parametry prostorové (kvantitativní úroveň), kritérium – typ liniového prvku

Ukazatel	kritéria:	hodnota
A-1.1.	1-2 linie dřevin (keřů), šířka do 7 m	1
A-1.2.	více liniový, šířka nad 15 m	2
A-1.3.	více liniový, šířka do 15 m	3

A-2 parametry zastoupení druhů dřevin a keřů (kvalitativní úroveň) – druhová skladba OLP, struktura porostních typů, kritérium – stupeň odlišnosti liniového prvku od modelu

<i>Ukazatel kritéria:</i>	<i>hodnota</i>
A-2.1. zastoupení základních a doplňkových dřevin do 30%	1
A-2.2. zastoupení základních a doplňkových dřevin 50 - 31%	2
A-2.3. zastoupení základních a doplňkových dřevin nad 51%	3

A-3 parametry horizontálního a vertikálního uspořádání dřevin a keřů, konstrukce OLP, kritérium – funkční typ liniového prvku (prodouvací, neprodouvací, poloprodouvací).

<i>Ukazatel kritéria horizontálního uspořádání základních a doplňkových dřevin:</i>	<i>hodnota</i>
A-3.1. mezernatost (nefunkčnost) porostu přesahuje 50 % plochy	1
A-3.2. mezernatost (nefunkčnost) porostu do 30 % plochy	2
A-3.3. mezernatost (nefunkčnost) porostu do 10 % plochy	3

<i>Ukazatel kritéria vertikálního uspořádání základních a doplňkových dřevin:</i>	<i>hodnota</i>
A-4.1. funkční dřevinné patro zastoupeno do 50%	1
A-4.2. funkční 1 etážové dřevinné patro zastoupeno více jak 50 %	2
A-4.3. funkční etážová struktura více jak 50%	3

3.3. KATEGORIZACE LINIOVÝCH PRVKŮ (B)

B-1 parametry vymežující vzdálenosti rozmístění prvků sítě OLP

Kritéria odstupu prvků zpravidla v obdélníkovém schématu od 350-600 m, vedlejší pásy v ideálním poměru 1:4, kdy se dosahuje max. ekotonového efektu (Forman, Godron, 1994)

<i>Ukazatel kritéria:</i>	<i>hodnota</i>
B-1.1. prvky nejsou uspořádány v systému	1
B-1.2. prvky jsou uspořádány v systému neodpovídající optimu nad 50%	2
B-1.3. prvky jsou uspořádány v systému neodpovídající optimu do 30 %	3

B-2 parametry začlenění prvků do terénu – geomorfologické a klimatické vazby

Neopominutelným podkladem je digitální model terénu a znalosti o směrech větru.

<i>Ukazatel kritéria:</i>	<i>hodnota</i>
B-2.1. umístění prvků z více než 50% není v souladu s morfologií terénu a směry větru	1
B-2.2. umístění prvků z 31–50 % jsou vhodně začleněny do terénu s vazbou na směry větru	2
B-2.3. umístění prvků je z více než 50 % optimálně situováno	3

B-3 parametry krajinně-ekologické navazující na infrastrukturu krajiny a ÚSES

Parametry lokálního biokoridoru lesního typu (LBK): šířka min. 15 m, délka max. 2 km.

<i>Ukazatel kritéria:</i>	<i>hodnota</i>
B-3.1. prvky nemají parametry LBK do 30%	1
B-3.2. prvky mají z 31- 50 % parametry LBK	2
B-3.3. prvky mají z více jak 51 % parametry LBK	3

3.4. SCHÉMA REFERENČNÍHO BODOVACÍHO SYSTÉMU PRO KATEGORIZACI LINOVÝCH PRVKŮ

Koncepce bodovacího systému vychází z charakteristik referenčních kritérií. Hodnotová stupnice kritérií má následující algoritmus:

<i>Kritéria hodnocení skupin</i>		<i>A</i>	<i>B</i>
Bodovací systém - funkční (doporučené)	3 body	10 - 12	8 - 9
- podmíněně funkční	2 body	7 - 9	5 - 7
- převážně nefunkční	1 bod	4 - 6	3 - 4

Postup pro vyhodnocení dané lokality má následující algoritmus:

1. krok: přiřazení bodových hodnot dle referenčních kritérií,
2. krok: vyhodnocení bodových hodnot podle skupin A, B,
3. krok: celkové vyhodnocení na základě hodnocení skupin.

4. VYUŽITÍ REFERENČNÍHO SYSTÉMU PŘI HODNOCENÍ VĚTROLAMŮ V KATASTRU DOLNÍ DUNAJOVICE

Na základě vypracovaného systému je možno hodnotit funkci OLP. Tabulky ukazují příklady použití na katastru obce Dolní Dunajovice:

■ Právní informace ■

Výběr právních předpisů, publikovaných ve Sbírce zákonů České republiky od 1. 3. 2006 do 31. 5. 2006, které se svým obsahem týkají činnosti autorizovaných osob.

◆ **Zákon č. 73/2006 Sb.**, publikovaný dne 15. března 2006 v částce 29 Sbírky, kterým se mění zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. Zákon nabyl účinnosti dne 1. dubna 2006.

◆ **Zákon č. 80/2006 Sb.**, publikovaný dne 15. března 2006 v částce 30 Sbírky, kterým se mění zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Zákon nabude účinnosti dne 1. ledna 2007.

◆ **Zákon č. 163/2006 Sb.**, publikovaný dne 27. dubna 2006 v částce 55 Sbírky, kterým se mění zákon č. 100/2002 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění zákona č. 93/2004 Sb. Zákon nabyl účinnosti dne 15. dubna 2006.

◆ **Zákon č. 183/2006 Sb.**, publikovaný dne 11. května 2006 v částce 63 Sbírky, o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Zákon nabude účinnosti dne 1. ledna 2007, s výjimkou ustanovení § 143, 144, 145, 147 a 151 obsažených v hlavě III. zákona, které pojednávají o autorizovaných inspektorech a které nabudou účinnosti již 1. července 2006 a dále s výjimkou ustanovení § 102 odst. 2, který hovoří o náhradě pro vlastníka pozemku, jehož určení k zastavění bylo zrušeno a které nabude účinnosti až 1. ledna 2012.

◆ **Zákon č. 214/2006 Sb.**, publikovaný dne 19. května 2006 v částce 71 Sbírky, kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Zákon nabude účinnosti dne 1. srpna 2006.

◆ **Zákon č. 226/2006 Sb.**, publikovaný dne 26. května 2006 v částce 74 Sbírky, kterým se mění zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/2000 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabude účinnosti dne 1. července 2006.

◆ **Zákon č. 229/2006 Sb.**, publikovaný dne 29. května 2006 v částce 75 Sbírky, kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti dne 29. května 2006.

Hodnocení současného stavu

Vnější a vnitřní struktura prvků OLP

číslo prvku	šířka	výška	odstup	orientace	dřeviny (%)			keře	LT
	m	m		OLP	základní	doplňkové	doplňkové		
1	25	24		S - J	70		20	10	1D1
2	22	25	800	S - J	80		20		1D1
3	20	20	800	S - J	70		20	10	1D1
23	24	23			60		20	20	1D1

Použití bodovacího systému větrolamů

A. Kategorizace liniového prvku

ozn.	délka liniového (km)	šířka (m)	věk	zastoupení		výška (m)	A-1	A-2	A-3	A - 4	celkem	hodnoc.		
				dřev.	%									
1	1,197	25	47	DB	20	18	3	1	3	2	9	2		
				JS	15	17								
				JVJ	20	13								
				KR	10	3								
				TPX	35	24								
				AK										
				KL										
2	0,806	22	49	DB	40	17	3	2	3	2	10	3		
				JVJ	20	14								
				LP	5	7								
				OR	5	7								
				TP	30	25								
3	1,34	20	46	DB	10	17	3	1	3	2	9	2		
				JS	30	18								
				JV	5	10								
				JVJ	20	12								
				KR	10	3								
				TPX	25	20								
23	0,852	24	49	DB	10	15	3	1	3	2	9	2		
				JS	10	18								
				JVJ	20	12								
				KR	20	3								
				TPX	40	23								

Hodnocení:

Liniové prvky stávajícího systému OLP jsou funkční pouze podmíněně, tj. jen v dosahu jednotlivých prvků, nikoliv jako systému. Jednotlivé prvky jsou převážně funkční podmíněně, když splňují prostorové parametry, nedostatky jsou v druhové skladbě OLP (zpravidla 50% zastoupení topolů a javoru jasanolistého) a vertikální struktuře etáží, která není dostatečně rozdířerencována.

B. Kategorizace systému OLP

Název k.ú	podle ohroženosti orné půdy	hodnocení parametrů OLP						kategorie systému OLP
		plocha (ha)	délka (km)	B - 1	B - 2	B - 3	celkem	
Dol. Dunajovice	4	10,58	4,195	1	2	3	6	2

Hodnocení:

Systém OLP je podmíněně funkční, prvky nejsou uspořádány v systému, splňují prostorové parametry LBK.

4. ZÁVĚR

Zařazení větrolamů (liniových prvků) do kategorií podle jejich funkčního stavu je dále doplňováno údaji o ohroženosti půd větrnou erozí v šetřeném území, směrech a kritických rychlostech erozně účinných větrů a přípustných délkách půdních cel-

ků. Na základě všech těchto informací je projektant krajinného plánu nebo pozemkové úpravy schopen se rozhodnout o optimálních prostorových a funkčních parametrech nově navrhovaných větrolamů, hustoty a směru jejich umístění, návaznosti na ÚSES, popřípadě o nutnosti rekonstrukce starých nevyhovujících prvků.

5. LITERATURA

BÍNOVÁ, L., BUČEK A. 1994: Základní východiska pro výběr dřevin do lokálních biokoridorů v 1. - 4. vegetačním stupni.
 BRANDLE, J. R., 2004. Windbreaks in North American Agricultural Systems. *Agroforestry Systems*, vol. 61-62, no. 1-3, p. 65-78.
 GUAN, D., 2003. A Wind-Tunnel Study of Windbreak Drag. *Agricultural and Forest Meteorology*, vol. 118, no. 1, p. 75-84.
 LITSCHMANN, T. - ROŽNOVSKÝ, J., 2004. Vliv větrolamu na proudění vzduchu. In: *Transport vody, chemikálií a energie v systémech půda - rostlina - atmosféra*. Bratislava: SAV, CD-Rom. ISBN 80-968480-4-6.
 BUČEK, A., LACINA, J. 1994: Pomůcka pro převod lesnických, zemědělských a geobotanických stanovištních jednotek na skupiny typů geobiocénů.
 KYNČL, M. 1993, AMBROS, Z. 1994: Převod půdních typů komplexního průzkum zemědělských půd.
 MACKŮ, J. 1996. Kvantifikace a kvantitativní hodnocení celospolečenských funkcí lesů ČR jako podklad pro jejich oceňování. In: *Výskot I. a kol.: MZP ČR - Projekt PŽP/620/3/96*, MZLU Brno 1996.
 MACKŮ J. 1993: Převod souborů lesních typů (typologický systém ÚHÚL).
 PODHRÁZSKÁ, J., DUŠKOVÁ, J. 2006. *Posouzení vlivu větrolamů na procesy větrné eroze*. In *Erozní procesy a pozemkové úpravy*. Praha ČVUT, CD-Rom.

Výsledky této práce jsou součástí řešení projektu NAZV č. 1R44027.

Obr. 1 Popis OLP v katastru Dolní Dunajovice

■ Stopy zemědělské výroby v krajině ■

aneb rok 1990 jako zlomový bod v přístupu k území („land use“)

Ing. Vladimír Mackovič, U-24 s.r.o.

Úvod

Pojem "land use" definuje slovníček vybraných pojmů publikace "Krajina a revoluce" (Jiří Sádlo, Petr Pokorný, Pavel Hájek, Dagmar Dreslerová, Václav Cílek; Malá Skála, Praha 2005) následovným způsobem:

„**Land use** (česky snad využití krajiny, kdyby to nebyl tak mnohoznačný pojem). Je to způsob zacházení s krajinou do něž spadají architektonické aktivity včetně např. budování komunikací, dále celá škála typů obhospodařování polí, trávníků, křovin, mokřadů, lesů apod.“

V posledních 15 letech se z povědomí laické, ale především odborné veřejnosti stále víc vytrácí problémy zemědělské výroby. Ta představuje faktor výrazně ovlivňující "land use" podstatné části kulturní krajiny ČR. Ve svém příspěvku se pokusím název analyzovat.

Analýza

Situace před rokem 1990

Východí stav úvah o zemědělském hospodaření

Do roku 1990 bylo politickým cílem zajistit soběstačnost republiky ve výrobě potravin mírného pásma. Prostředkem k tomu měla být zemědělská velkovýroba koncentrovaná, intenzifikovaná a specializovaná. Zemědělským podnikům různými formami přispíval stát na vybraná opatření. Finančně náročné investice, zejména týkající se utváření krajiny, byly plně financovány ze státního rozpočtu (např. meliorace).

Z hlediska "land use" se koncentrace a intenzifikace zemědělské výroby projevily mimo jiné tím, že se organizace půdního fondu přizpůsobuje velkovýrobní technice. Velikost a tvar pozemků byl upravován tak, aby vyhovoval parametrům velkovýrobní zemědělské techniky (širce pracovního záběru, pojezdové rychlosti, poloměru otáčení apod.). Slučování pozemků měly být také omezeny "ztrátové" časy přejezdů techniky z jednoho na druhý. Pozemkové úpravy se stávají nástrojem k vytváření velkých bloků orné půdy. Průměrná velikost nových bloků patří mezi základní kritéria pro posuzování navrženého řešení pozemkových úprav.

Přírodní podmínky (půdní poměry, vodní režim území, svažitost a členitost území apod.), nebyly často akceptovány jako rozhodující kritérium pro slučování pozemků. Vodní režim území je "sjednocován" velkoplošnou systémovou drenáží. Jsou rušeny přirozené přírodní předy (meze, terénní hrany, muldy, rokle apod.). Drobné vodoteče jsou zatrubňovány a napřimovány. Ruší se již "nepotřebné" účelové cesty včetně jejich zbývající doprovodné vegetace. V některých oblastech dosáhla blokace té míry, že souvislé pozemky orné půdy jsou vymezeny komunikacemi III. třídy. Tato úroveň silniční sítě současně slouží k zajištění jejich přístupnosti. V některých krajích byly dokonce zadány studie, které měly ověřit, zda by bylo možné některé

úseky komunikací III. zrušit a vytvořit tak vhodnější půdní blok.

Zvětšování plochy jednotlivých pozemků orné půdy se aplikuje nejen v nižších oblastech, ale pokračuje i do vyšších, podhorských oblastí, s velmi nevhodnými přírodními podmínkami pro blokaci.

Zemědělská krajina se stává neprostopnou jak pro obyvatele venkovských sídel tak i rekreanty. Rozsáhlé hony orné půdy nejsou vhodným biotopem pro nelesní zvěř a stávají se pro ni "neobyvatelné". Kulturní charakter krajiny se stále víc vytrácí. Vznikají, daným přírodním podmínkám neodpovídající, rozsáhlé monofunkční segmenty krajiny. Měřítkem kulturního charakteru krajiny přestává být člověk, s jeho přirozenými vazbami na přírodní zázemí.

Pro pohyb v krajině již není základní jednotkou lidská chůze nebo akční rádius pohybu chovaných zvířat. Tím méně se k zemědělské krajině přistupuje jako k mozaice různorodých biotopů, existencí nezbytných pro volně žijící organismy (rostlinné i živočišné).

Prostory, kde by byla blokace investičně neúměrně náročná, a které nebylo možné velkovýrobní technikou obhospodařovat, zůstaly ladem a začal v nich probíhat proces sukcese. Dřeviny se objevují i na plochách, které měly dlouhodobě charakter bylinných porostů (pastviny, nivní louky). Matrice krajiny se zjednodušuje. Na jedné straně velkovýrobně obhospodařované pozemky orné půdy, intenzivních ovocných sadů, chmelnic či vinic. Na druhé straně lesní porosty a dřevinami zarůstající původně nelesní biotopy.

Slučované zemědělské pozemky se stávají ještě více náchylné na projevy vodní a větrné eroze. Náprava se hledá spíše v technických opatřeních, jejichž účinnost je, ve srovnání s vegetačními opatřeními, rychlejší. Z krajiny ubývá nelesní zeleň. Rozptýlená vegetace komplikuje velkovýrobní obhospodařování (pohyb mechanizace, letecká aplikace apod.). Využívá se institut náhradních rekultivací. Pozemky s nelesní vegetací, evidované ja-

ko ostatní plochy, jsou zemědělsky rekultivovány a zapojeny do pozemků orné půdy.

Doprovodné dřeviny účelových komunikací jsou vysazovány jednostranně, aby umožnily pojezd zemědělské techniky v pracovní poloze. Obdobně je vysazována doprovodná vegetace malých vodních toků s cílem umožnit údržbu vodotečí pomocí mechanizace. Ověřuje se možnost čištění vodních ploch a drobných vodotečí pomocí výbušnin. Usazeniny ve vodách se měly, po záměrně připraveném výbuchu, rozptýlit na okolní zemědělské pozemky. Vodoteč byla vyčištěna a pozemky pohnoženy. Tak měly být "zabity tři mouchy jednou ranou" (snižít pracnost údržby, vyčistit vodoteč nebo rybník a pohnožít pole), bez ohledu na následky výbuchu na vodní a pobřežní biotopu.

Zemědělská účelová výstavba, zejména z osmdesátých let minulého století, se realizuje s velkovýrobními parametry. Zemědělské objekty proto opouštějí zastavěné území venkovských sídel a jsou lokalizovány ve volné krajině. V husté síti sídel a vodohospodářských zájmů v krajině (ochranná pásma vodních zdrojů apod.) se však obtížně velkochovy umísťují (existovalo vládní nařízení devíti ústředních orgánů státní správy, které určovalo pravidla pro umístění velkochovů). Vznikají nové, technické dominanty v krajině. V jejich návaznosti se určují pozemky pro vyvážení kejdy z velkochovů. Síť účelových komunikací se přizpůsobuje k dopravní obsluze (navázání krmiva, odvoz odpadu) těchto nových lokalit.

Pracovníci v zemědělství musí dojíždět na svá pracoviště, tak jako je tomu například v průmyslu. V zemědělství bývalo po dlouhou dobu možné pěší docházkou, či jízdou na kole se pohybovat na trase domov-pole či domov-stáj. Zemědělské podniky rozvíjí své pracovníky, podle potřeby, po svém hospodářském obvodu. Ten obvykle zahrnoval zemědělskou půdu na území několika obcí.

Hospodářské obvody zemědělských podniků byly v několika fázích administrativním slučováním zvětšovány. Průměrná výměra JZD se pohybovala kolem 2 000 hektarů a u státních statků dosahovala čtyřnásobku.

Ochrana zemědělského půdního fondu

Do roku 1990 je uplatňována přísná administrativní ochrana zemědělského půdního fondu (ZPF). Jeden z nástrojů, který byl k ochraně ZPF využíván, představovalo územní plánování. Tlak ochrany ZPF na řešení územních plánů byl tak silný, že se začalo mluvit o "zemědělském urbanismu". Rozvoj sídel byl deformován či blokován kvalitní zemědělskou půdou.

Snaha zpomalit úbytek zemědělské půdy vyvolala zavedení institutu "náhradních rekultivací". Ve volné krajině byly zemědělsky rekultivovány ostatní

plochy. V reálu se jednalo o rušení tzv. "nelesní zeleně", zornění údolních niv, rozptýlené zeleně. Řečeno současnou terminologií, jednalo se o významné krajinné prvky či interakční prvky. Na ochranu zemědělského půdního fondu, potažmo na zemědělství, tak jsou alergičtí nejen urbanisté, ale i krajináři - ochranáři.

Dílčí shrnutí

Výše uvedeným způsobem lze charakterizovat hlavní faktory zemědělské výroby, jež ovlivňovaly trend vývoje "land use" zemědělské krajiny před rokem 1990. Mezi typické znaky zemědělské krajiny v této době patří:

- Vysoký stupeň zornění i v neodpovídajících přírodních podmínkách.
- Pozemky sloučené do bloků, které svým plošným rozsahem, tvarem a úpravou terénu vyhovují parametrům velkovýrobní techniky, ale často jsou v rozporu s danými přírodními podmínkami.
- Vodní režim zemědělské půdy byl upraven („homogenizován“) systémovou drenáží tak, aby bylo na vzniklých honech zemědělsky hospodařit.
- Ovocnářství, chmelařství, zelinářství i vinařství je přizpůsobováno velkovýrobním technologiím.
- Zemědělská účelová výstavba se koncentruje a „vysouvá“ ze zastavěného území sídel do „volné“ krajiny
- Redukuje se průchodnost krajinou rušením původních polních cest, oplocováním intenzivních velkoplošných ovocných sadů apod.
- Pozemky, které nelze velkovýrobně obhospodařovat, zarůstají náletem, stávají se potencionální černou skládkou apod.

Situace po roce 1990

Úvaha o zemědělském hospodaření v současném období

Po roce 1990 nebylo dosud jednoznačně formulováno strategické zadání zemědělské výroby. Nelze tedy charakterizovat předpokládaný dlouhodobý vývoj zemědělství a z něj odvodit budoucí trend "land use". Faktorů, které tuto skutečnost ovlivňují či podmiňují je řada. Jedná se především o následující skutečnosti:

- Nefunguje trh se zemědělskou půdou (dosud nejsou dořešeny vlastnické vazby k zemědělským pozemkům, například je blokována „církvní“ půda. Chybí nebo je nedostatečně vymezeno vlastnictví zemědělských pozemků v terénu, které jsou součástí bloků zemědělské půdy), jedné z podmínek tržního hospodářství.
- Po roce 1990 nedošlo k očekávané renesanci zemědělského hospodaření, které by šlo označit jako "rodinné farmy". V sousedních státech (Rakousko, Německo, Polsko) představu-

je tato forma převažující způsob zemědělského hospodaření. Dlouhodobě přerušení vazeb vlastníka na jeho zemědělskou půdu, (která pro předchozí generace představovala relativně trvalý zdroj ekonomického zabezpečení rodiny), vysoká rizikovost a investiční náročnost zemědělského hospodaření, nevyjasněnost dlouhodobých celospolečenských požadavků směřovaných na zemědělskou výrobu jsou asi hlavní důvody, proč restituenti zemědělské půdy nezačali ve větším rozsahu zemědělsky hospodařit. Zemědělsky hospodaří především transformované družstva vlastníků a nově vzniklé obchodní společnosti osob, které byli na zemědělské hospodaření odkázáni již před rokem 1990. Logicky proto v našich podmínkách platí, že rozhodující podíl zemědělských subjektů hospodaří na pronajaté zemědělské půdě.

- Chybí jednoznačný a dlouhodobě stabilizovaný výčet dotací směřovaných do zemědělství. Na většinu příspěvků podporujících mimoprodukční funkce krajiny není po splnění dotačních podmínek nárok, ale mohou být přiděleny. Nejistotu v zemědělském hospodaření signalizuje například připravovaný přesun veřejných prostředků z přímé podpory produkce zemědělských komodit na zajištění mimoprodukčních funkcí v zemědělské krajině. Zatím převažují přímé dotace na výrobu zemědělských komodit. Přitom v evropských podmínkách již přes deset let existuje jejich nadprodukce. Dotované evropské produkty se obtížně uplatňují na světovém trhu potravin.
- Dosud nebyl zpracován, exaktně podložený, odborný materiál, který by specifikoval a vyhodnotil rozsah (v měřítku ČR, jednotlivých krajů či dokonce obcí tj. orgánů, které mají hájit veřejný zájem v území) nezbytných nápravných opatření, které by vytvořily předpoklady pro plnění mimoprodukčních funkcí krajiny, jež jsou ve veřejném zájmu (realizace dosud nefunkčních prvků ÚSES, zvýšení retence krajiny jako jeden z faktorů snižujících riziko povodní apod.). Při absenci takového materiálu nelze zodpovědně posuzovat rozsah potřebných veřejných prostředků, určit priority v krajině.
- Není vyřešena míra podpory státu produkce nepotravinářských komodit (např. pěstování biomasy, energeticky využitelných rostlin apod.). Není dosud systémově dořešen způsob jejich využití v tržním hospodářství. Hledá se míra a formy angažovanosti státu v tržních vztazích mezi zainteresovanými hospodářskými subjekty (producent – zpracovatel – spotřebitel).
- Charakter utváření krajiny by také mohl příznivě ovlivnit zvýšení míry pod-

pory ekologického zemědělství, které se po roce 1990 začalo uplatňovat též v ČR. Tato forma zemědělského hospodaření může příznivě plnit souběžně několik požadavků kladených na zemědělství. Má šetrnější přístup ke krajině, ve srovnání s klasickou zemědělskou produkcí. Může tak zajišťovat potřebný management i v přírodně a ochranně kvalitních segmentech krajiny. Produkuje zdravější potraviny. Nedosahuje tak vysoké produkce na plošnou jednotku, čímž se může snížit stávající zemědělskou nadprodukcí potravin.

- Nevyjasněnost dlouhodobých priorit českého zemědělství, po vstupu do EU, ovlivňuje také v současnosti probíhající jednání o způsobu korekce společné evropské zemědělské politiky.
- Krystalizací forem zemědělského hospodaření samozřejmě také ovlivní rozhodnutí, zda dotace budou přidělovány na veškerou, zemědělsky obhospodařovanou půdu žádajícího hospodářského subjektu nebo bude limitována výměra pro dotaci (tak jak tomu platí v některých státech EU). Tak by mohla být nepřímo ovlivněna velikost zemědělsky hospodařících podniků.
- Kapacita velkovýrobní zemědělské výstavby z předchozího období byla navržena na větší hospodářské zázemí a v současných podmínkách jsou předimenzované. Po roce 1990 byly areály často použity jako náhradní restituční. Jejich vydání většinou komplikuje nevyjasněnost vlastnictví pozemků, na kterých byly areály vybudovány. V současné době mají většinou jednotlivé objekty různé vlastníky a tím i různé využití, většinou nezemědělské.
- S výjimkou posledních dvou let bylo zemědělství ve ztrátách. Logicky proto nemohlo investovat do finančně náročných krajinářských opatření. S tím dále souvisí skutečnost, že zemědělské subjekty z více než 90% hospodaří na pronajaté půdě. Zájem zemědělce na zachování či dokonce zvyšování dlouhodobé úrodnosti kvalitního zemědělského půdního není u nájemce tak silný, jak může být například u "rodinných farem".
- Dochází k restituci, k privatizaci státního majetku. Ruší se systém jednotných zemědělských družstev a státních statků. Podniky těchto dvou forem koncem osmdesátých let obhospodařovaly kolem 95 % zemědělské půdy. Transformované nebo nově vzniklé firmy nemají dostatečný provozní a zejména investiční kapitál. Zemědělství přichází po roce 1990 o státní dotace. Naopak je otevřen trh zemědělských komodit pro zahraničí. Ze zahraničí jsou dováženy i dotované potraviny, kterým tuzemští výrobci obtížně konkurují. Nová dotační politika se zdoluhavě formuluje a realizuje.

Ochrana zemědělského půdního fondu

Po roce 1990 byly administrativní ochraně ZPF "vytláhány zuby". V zákoně zůstala obecná ustanovení o nenahraditelnosti a významu zemědělského půdního fondu. Tato obecná platná argumentace se však obtížně uplatňuje při projednávání konkrétních, ekonomicky zdůvodněných požadavků investorů na zábor ZPF.

Ochranu zemědělského půdního fondu má na starosti ministerstvo životního prostředí. To samozřejmě preferuje mimoprodukční funkce ZPF. Po roce 1990 se však ochrana ZPF mezi priority MŽP dosud nedostala.

Hodnocení

V současné zemědělské krajině z výše uvedených důvodů převažuje "land use", které vyplynulo z forem zemědělského hospodaření do roku 1990 přesto, že se změnila struktura, velikost a výrobní zaměření současných zemědělských podniků. Svědčí o tom například skutečnost, že nedošlo k výraznějším změnám struktury půdního fondu (viz stále vysoký podíl orné půdy. Například ve Středočeském kraji bylo zornění k 1.1.1989 – 83,8 % a k 1.1. 2005 – 83,2 %.). Zatím nejvýrazněji mění původní "land use" zemědělské krajiny nezemědělské aktivity. Jedná se především o:

- výrobní zóny, jsou budovány převážně na "zelené louce", ve volné zemědělské krajině. Jedná se o areály, jejichž plocha se pohybuje v řádech stovek hektarů. Utváření krajiny v jejich zázemí ovlivňuje budování potřebné infrastruktury dopravní a technické. V řádu 10 – 20 let se ukáže, zda se jedná o konjunkturní záležitost. Zahraniční investor, který využije současné dotace, daňové úlevy, levnější pracovní sílu a další komparativní výhody může po skončení výhod přesunout výrobu do jiného státu. V současné době již dva zahraniční investoři mají problém a končí s výrobou v nově vybudované průmyslové zóně. Je otázkou, pokud se v takových případech nepodaří zajistit v dané lokalitě náhradní výrobu, k čemu budou současné průmyslové zóny využity. Existuje určité riziko, že se z nich stanou "pomníky" v krajině, jako jsou jimi v současné době zemědělské velkovýrobní areály. Sice nejsou budovány v takové hustotě, zato v jiném velikostním řádu.
- golfové areály, jsou dalším velkoplošným využitím části zemědělské krajiny, které nebylo možné do roku 1990, v takovém rozsahu, realizovat. Pokud se nejedná o úplnou skrývku orní vrstvy v celém golfovém areálu (jak tomu u některých záměrů z devadesátých let bylo), není změna přírodních poměrů tak nevratná, jako je tomu u průmyslových zón.

- satelitní obytná výstavba, reaguje na skutečnost, že do roku 1990 bylo obtížné zajistit ve větším rozsahu výstavbu rodinných domů. Ve městech ekonomie výstavby jedné bytové jednotky byla samozřejmě výhodnější při hromadné bytové výstavbě. A ve venkovských sídlech nebyl dostatek vhodných pozemků. Za prvé existoval přísný zákon o ochraně zemědělského půdního fondu. A za druhé individuální bydlení nebylo příliš v souladu s kolektivním duchem tehdejší doby. Zájem a možnosti výstavby RD před rokem 1990 ověřila akce nazvaná "SPVRD" (*seznamy pozemků pro výstavbu rodinných domů*). Po roce 1990, v reakci na vysokou poptávku po bydlení v rodinných domech, vznikají "satelity" v zázemí velkých měst. Lokalizaci těchto obytných okrsků nepodmiňují exaktní urbanistické principy a zásady. Převažují parciální zájmy vlastníků pozemků, realitních kanceláří apod. (*Nová výstavba je označována jako „podnikatelské baroko“, která je realizována tzv. „restitučním urbanismem“*). Tato zástavba tak často vzniká v méně vhodných až nevhodných polohách, s neperspektivními parametry (*vysoká hustota zástavby, minimální šířka obslužných komunikací, nedostatek parkovacích míst, minimální rozsah veřejných ploch zeleně a vybavenosti jako například dětských hřišť, sportovních ploch*). Je otázkou, jak svou obytnou funkci budou plnit tyto satelity pro stárnoucí obyvatele nebo pro rodiny se zvyšujícím se počtem dětí a dorůstající mládeží. Stanou se jejich domovem nebo zůstanou drahou noclehárnou?
- Ve srovnání s obdobím před rokem 1990, zůstávají v krajině některé zemědělské pozemky ladem. Jejich vlastníci předpokládají, že se je prodají na výstavbu. Neobhospodařované pozemky jsou jedním z charakteristických znaků současného "land use".
- V zemědělské krajině jsou vymezeny nové lokality zvýšeného zájmu ochrany přírody (NATURA 2000). Jejich vyhlášení má být dohodnuto s vlastníky, kteří mají v odůvodněných případech nárok na náhradu. První zkušenosti s lokalitami NATURA 2000 nejsou tak ideální jak se v počátcích tvrdilo. NATURA 2000 je na cestě stát se „metlou“, kterou se „vymete“ z území vše co se zdá nežádoucí. A o tom co je nežádoucí rozhoduje úzká skupina autorizovaných osob, s jejichž stanoviskem nelze polemizovat za účelem hledat kompromisní řešení. V exponovaném evropském prostoru je hledání kompromisu v přístupu k území nezbytností.

Shrnutí

Z uvedeného rozboru vyplývá, že zemědělská prvovýroba dosud nemá jednoznačné a dlouhodobé společenské zadání, z kterého by bylo možné odvodit trend vývoje "land use" po roce 1990. Přitom je nezbytné napravovat poškozené a labilní segmenty krajiny. Současně je nezbytné vymezovat v krajině limity, pro intenzivní formy nájemného zemědělského hospodaření.

Po roce 1990 se musí stále hledat potřebný kompromis mezi veřejným a soukromým zájmem v krajině. Na jedné straně jsou vlastníci konkrétních pozemků se svými právy a povinnostmi a na druhé straně funkce krajiny ve veřejném zájmu, které mohou plnit jen určité množiny pozemků (*v závislosti na kritériích jednotlivých funkcí krajiny se jedná o různé množiny. Někdy jsou totožné, jindy mají jen určitý průnik apod.*) Jako příklady přístupu ke krajině lze uvést:

- Po roce 1990 představuje jeden z prvních pokusů o nápravu krajiny uplatnění v praxi teorie územních systémů ekologické stability (ÚSES). Od druhé poloviny devadesátých let minulého století se však ÚSES vytrácí z popředí veřejného zájmu. V současné době je překryt a potlačen jinými zájmy, jinými preferencemi. Jako příklad lze uvést celoevropskou akci NATURA 2000. V těchto letech pokračuje ÚSES spíše setrvačností. Teorie není dále intenzivně rozpracovávána (*chybí například podrobnější informace o parametrech a funkci interakčních prvcích, které patří k nezbytnému detailu řešení ÚSES, není zajištěno vyhodnocení zpětné vazby ze zapracování ÚSES do územních plánů, komplexních pozemkových úprav, z realizovaných prvků ÚSES, z použitého sortimentu a technologie apod.*). ÚSES představuje nezbytné minimum v krajině, odvozené z daných přírodních podmínek, na které měla navazovat opatření v krajině z hlediska dalších funkcí území.
- Od druhé poloviny devadesátých let mohou vlastníci (případně uživatelé) zemědělských pozemků žádat o přidělení dotací z veřejných prostředků na vybraná krajinářská opatření. Utváření "land use" nejvýrazněji ovlivňují dotace na zalesnění, zatravnění, úpravy vodních toků, obnovy rybníků, management. Veřejné prostředky na krajinářská opatření plynou z několika resortů, které určují podmínky a kritéria pro jejich přidělení. K účinnosti takových opatření by výrazně prospělo, kdyby jejich realizace naplňovala potřebnou koncepci úprav daného území. Nahodilá realizace, při celkově malém rozsahu rozdělených prostředků, nemůže přispět k účinné ná-

pravě "poškozených" segmentů či lokalit krajiny. Konceptní přístup ke krajině obsahuje například řešení komplexních pozemkových úprav nebo by mohl obsahovat regulační plán krajiny ve smyslu schvalovaného stavebního zákona. Přidělení dotace by bylo podmíněno souladem se schválenou dokumentací. Na jedné straně by krajinná opatření byla v souladu s koncepcí úprav krajiny. Na druhé straně by byl podpořen význam příslušné dokumentace, která má prezentovat veřejný zájem v daném území.

Otázky závěrem

Zemědělství patří mezi hlavní krajinotvorné faktory. Zemědělství má potenciál jak pro kladný, tak i záporný vliv na utváření krajiny. Převážná část kulturní krajiny kolem nás vznikla zemědělskou činností, která udržuje její kulturní charakter již po staletí.

Zemědělství v ČR prochází výraznou změnou. V minulém století došlo v českých zemích ke třem zásadním změnám ve vlastnictví zemědělské půdy (při vzniku Československa, v padesátých letech násilná kolektivizace a v devadesátých letech obnovení institutu vlastnictví) a to se nezbytně promítá do utváření krajiny.

Jak se projeví třetí změna, která není dosud dokončena, v trendu vývoje „land use“ krajiny? K obživě obyvatel ČR by postačovalo 50–60% zemědělské půdy ČR. Pokud budou tržní zemědělci produkovat potraviny na polovinu ZPF, co se stane s druhou polovinou? Zastavět, využít pro rekreaci, zalesnit či jinak změnit její funkci? A kdo má, či může, do toho „mluvit“? Územní plánování, komplexní pozemkové úpravy nebo bude zaveden nový institut krajinné plánování?

V každém případě je potřeba zajistit nadresortní „platformu“, na které by bylo možno formulovat „veřejný zájem“ v krajině a zjistit co takto vymezený veřejný zájem bude společnost stát. Zatím však postupně sílí parciální přístup řešící především „každodenní“ priority přinášející resortu, obci či kraji „politické body“.

Atomizace projekční složky, „ad hoc“ vznikající zpracovatelské skupiny bez dlouhodobější vazby na dané území, hlavní kritérium zisk či snaha pokrýt alespoň náklady při podhodnocené nabídce také nepřispívá ke kvalitě projektového výstupu. Přitom vlastně neexistuje dostatek exaktních podkladů k reálnému posouzení předloženého řešení krajiny.

Třetí blok problémů představuje nedostatečný aplikovaný výzkum a jeho komplikované vazby na základní výzkum a na „krajinařskou“ praxi. Přitom tato sféra by měla přinášet kritéria pro hodnocení navržených řešení a exaktní argumenty pro obhajobu skutečně dlouhodobého a vyváženého zájmu společnosti v krajině.

Poznámky z tématického zájezdu do Řecka ve dnech 28. 5. - 4. 6. 2006

Ing. Antonín Svoboda, tajemník ČMKPÚ

Z čeho jsme čerpali:

- besedovali jsme s místostarostou obce Leptokarie, starostou a agronomem obce Litochoro, vedoucím zemědělského oddělení prefektury a 2 specialisty tohoto oddělení v okrese Kateriny, prefektem okresu Kateriny, docentem zemědělské univerzity v Larisse, projektantem závlahových soustav v okrese Katerini
- navštívili jsme plantáž porostů kiwi v Litochoru a potravinářský závod na výrobu masných výrobků (soukromá firma) v Katerini
- vzhledem k desetidenní stávce studentů a učitelů zemědělské univerzity v Larisse jsme nemohli tuto univerzitu navštívit, přestože byla již dohodnuta
- návštěva mlékárny nebyla možná pro údajný zákaz exkurzí
- rovněž návštěvu některé soukromé farmy se nepodařilo zajistit, nejsou na obdobný zájem zemědělců z jiných zemí zvyklí a mají obavy, že nemají vzhledem k úrovni našeho zemědělství co ukázat
- významné informace o řeckém zemědělství nám poskytl Ing. Vasil Margaritopoulos, který v ČR studoval agronomii, a do roku 1990 zde žil. Informace o životě v Řecku a jeho dějinách nám poskytla naprosto perfektním a ojedinělým způsobem jeho manželka Margareta, která v Leptokarii po roce 1990 zavedla úspěšnou cestovní kancelář převážně pro českou klientelu (dnes je jejím majitelem jejich syn).
- prošli jsme zemědělskou oblastí obcí Lepotokarie a Litochoro, podstatnou část Tesálské nížiny, zhlédli jsme porosty obilí, bavlníku, rýže, kiwi, olivovníků

Co jsme si zaznamenali o řeckém zemědělství:

- mají obdobné územní celky jako v ČR (obce, okresy, kraje)
- mají obdobné státní zařízení - ministerstva, která mají svá oddělení na okresech (prefektury), které řeší ve svém rájónu všechny problémy zemědělců včetně dotací a kontrol
- zemědělské oddělení prefektury na okrese Katerini má cca 40 zaměstnanců - inženýrů. V okrese je cca 1200 farmářů s průměrnou velikostí farmy 3,5 ha.
- neexistuje speciální poradenská činnost, radu jim v administrativních záležitostech poskytují pracovníci prefektury, kteří pravidelně každého farmáře navštěvují
- Zemědělci se sdružují do družstev, obdoby u nás známých jako JZD 4. typu, tj. vytvoří větší hony, na kterých pěstují jednu plodinu, společně hon obhospodarují a sklízí, produkci společně prodají a o výsledek se dělí
- Zemědělci vytvářejí také odybová družstva pro prodej své produkce - vztahy k EU mají obdobné jako u nás. Na jednu stranu mají záruku dotací, na straně druhé jsou omezení i ve výrobě, která zde měla tradici „kvóty“ - základním problémem zemědělců v polní výrobě je dostatek vláhy. Mají přísný režim v hospodaření s vodou. Mohou si zřizovat vlastní studně, nebo využívat zdrojů spravovaných obcí. Mají promyšlený systém závlahového hospodářství - počet farmářů kaž-

- doročně ubývá, přenechávají svá pole k obdělávání úspěšnějším, svá pole většinou prodají
- bez dotací nemůže žádný zemědělec existovat
- funguje 5 cukrovarů (cca 5000 ha cukrovky), dříve byli ve výrobě cukru soběstační, dnes již ne
- mají jen 20 procent zemědělské půdy
- do Řecka se do r. 1990 dováželo z ČR cca 3000 ks traktorů ZETOR o výkonu 60 až 80 k za rok, dnes je to asi 300 kusů o síle cca 100 ks za rok
- připadá v průměru asi 10 ha na jednu farmu, ale jen tam, kde jsou pole pod závlahou (v Tesálské nížině je to asi 68 procent ploch, kde pěstují obiloviny, bavlník, cukrovou řepu)
- těžké stroje si nakupují přes svá družstva (obilní kombajny, sklizeče cukrovky, těžké traktory)
- Řecko má nadprodukcí jen u bavlny
- dojnice v koncentraci nad 250 kusů považují za velkovýrobu. Takové kraviny jsou rodným podnikem, smluvně si zajišťují krmiva u farmářů
- do živočišné výroby jdou značné dotace
- na Zemědělskou univerzitu přijímají ročně okolo 150 studentů, jen málo jejich absolventů je bez práce. Ve velkých kravinech musí být vysokoškolák.

Systém zemědělského školství:

- Učební obor - jen jeden pro všechny profese v zemědělství
- Střední škola - obecně zemědělská s možností specializace
- Vysoká škola s obory:
  - mechanizace a meliorace
  - Rostlinná výroba
  - Živočišná výroba
- Plat docenta na zemědělské univerzitě činí 2000 EUR měsíčně

Některé obecné poznatky ze života v současném Řecku

V obchodech je povinnost dávat stvrzenky o nákupu, jinak je postih pro oba - prodejce i zákazníka. Děti běžně pomáhají svým rodičům v práci, zaučují se (v restauraci nás obsluhovali chlapi jejího majitele ve věku cca 10 a 12 let). Na léky si připlácejí 20 % ceny. Náboženství převládá pravoslavné. Za služby se církví platí nemalé peníze (svatba, křtiny, pohřby). S příchodem EURa došlo ke zdražení. V rekreačních oblastech, které jsme navštívili si s cenami nelámo hlavu. Převážná část cen nabízených tovarů a služeb se zaokrouhluje pokud možno na celá EURa, nebo jejich poloviny, „bátovské ceny neexistují. Důchodci dostávají 13. a 14. důchod (k Velikonocům, na dovolenou, k novému roku). Po rodičích dědí rodinný dům jejich nejstarší syn, musí se potom ale o své rodiče postarat v jejich stáří. Při současném kurzu koruny k EURu je tam pro nás (alespoň v rekreačních oblastech) poměrně drahé - pivo 0,5 lt za 2 EURa, káva ledová (frapo) za 1,5 EURa. Velmi lpí na rodinném životě, rodiny se scházejí několikrát do roka při příležitosti náboženských svátků a rodinných událostech (svatba, křtiny, pohřby). Ovdovělé ženy a ženy ve věku nad 45 let, kterým zemřel potomek, chodí neustále v černém, již se nevdávají.

■ INFORMACE – „Ekologické mosty“ ■

Za redakci zpracoval: *Ing. Pavel Gallo*

Při zpracování Studií pozemkových úprav v souvislosti s dálnicemi nebo silničními okruhy se setkáváme v projektové dokumentaci těchto staveb s tzv. ekologickými mosty (ekodukty). Výrazný podíl těchto ekoduktů obsahuje např. Silniční okruh kolem Prahy.

V Silničním obzoru č. 5/2006 je publikován článek Ing. Marka Foglara a Ing. Vladimíra Křístka, oba z ČVUT fakulty stavební, na téma „Ekonomické aspekty výstavby ekologických mostů“. Z tohoto článku vyjímáme:

Úvod

Otázka vztahu zvěře a liniových staveb, jako jsou silnice, dálnice a železnice, je v dnešní době stále aktuální a je jí ve vyspělých zemích věnováno stále více pozornosti. Jedním z možných řešení je výstavba ekoduktů, tzv. „zelených mostů“, jež umožňují bezpečný přechod zvěře přes, nebo pod komunikací. Zahraníční i domácí zkušenosti ukazují na nutnost výstavby ekoduktů zejména tam, kde plánovaná, či již stojící dopravní trasa, podstatným způsobem ovlivňuje chráněné lokality, chráněné živočichy, či kde je, či bude migrace zvěře trvale ovlivněna komunikací. K určení lokality vhodné pro vybudování ekoduktu jsou nutná dlouhodobá pozorování, při nichž ekolog určí typ migrující zvěře a její migrační potenciál a následně doporučí typ ekoduktu.

Ekodukty nemusí být nutně rozuměny jen speciálně stavěné objekty. Ekoduktem rozumíme každou konstrukci, přes kterou, nebo pod kterou, může zvěř jakýmkoliv způsobem migrovat. Při výstavbě nových mostů, stejně tak jako při stavbě propustek pro odvodnění komunikace, by mělo být přihlédnuto k názorům terénních pracovníků státní ochrany přírody (AOPAK) a mysliveckých spolků, jež jsou schopni určit migrační zvyklosti zvěře v dané lokalitě. Navržené mosty a propustky pak mohou kromě převádění komunikací sloužit i migraci zvěře.

U navrhovaných konstrukcí je nutné posoudit jak vhodnost užitého technického řešení, tak i vhodnost úprav okolí z hlediska možností migrace zvěře. Úpravami okolí již existujících mostů je možné zmírnit jejich neprůchodnost pro určité druhy zvěře. U každého navrhovaného řešení je nutné provést zhodnocení účelnosti daného řešení, abychom se při výstavbě ekoduktů nepřehoupli od jednoho extrému, žádná ekodukty, k extrému opačnému, tj. výstavba ekoduktů na místech, kde není opodstatněná. Velmi cenné zkušenosti je možné čerpat z výstavby ekoduktů v Evropě za posledních dvacet

let, kdy se ne vždy podařilo zhodnotit prostředky do výstavby ekoduktů investované.

K výstavbě ekoduktu by tedy mělo být vždy přikročeno až po dlouhodobých rozsáhlých pozorování migračních zvyklostí zvěře v dané lokalitě a průchodnosti stávajících komunikací pro zvěř.

Stavební a biologické aspekty realizace ekoduktů byly diskutovány již mnohokrát. Záměrem tohoto pojednání proto není dále prohlubovat úroveň poznatků o chování zvěře, jejím výskytu, či její kategorizaci z hlediska technického řešení migračních profilů, ale snaha diskutovat ekonomickou stránku výstavby ekoduktů, poskytovat statistické a empirické údaje, k nimž by mělo být přihlédnuto v procesu rozhodování o umístění ekoduktu na trase, případně o jeho realizaci. Takovýmito údaji jsou roční škody způsobené srážkami vozidel se zvířaty, hodnota a počty zvěře nejčastěji ohrožované kolizemi se zvířaty, či v neposlední řadě náklady na stavbu ekologických mostů podle jejich typu a konstrukčního systému, vztažené na jednotky délky, či plochy. Tyto souhrnné statistiky není možné aplikovat na určitou trasu bez předchozího sledování počtů srážek se zvířaty v určených podúsecích v průběhu několika let.

Tab. Jednotkové ceny pro daný typ ekoduktu a jeho konstrukční systém

Typ ekoduktu	Konstrukční systém	Cena
PROPUSTKY	trubní DN 1200	dílce ⁺ 10 000 Kč/m' +2* 31 000 Kč čelo
	trubní DN 1400	dílce ⁺ 13 500 Kč/m' +2* 40 000 Kč čelo
MOSTY	trubní DN 1600	dílce ⁺ 16 500 Kč/m' +2* 40 000 Kč čelo
	rámový 2000/2000	dílce ⁺ 25 500 Kč/m'
	rámové do světlosti 10 m	30-35 000 Kč/m ²
	klenbové-jednopolové	25 000 Kč/m ²
	klenbové dvupolové	30 000 Kč/m ²
	Deskové jednopolové do světlosti 25 m	28-33 000 Kč/m ²
	Trámové dvou - a vícepolové do světlosti polí 30m ⁺⁺	26-32 000 Kč/m ²
TUNELY	ekologický tunel přes čtyřpruhovou komunikaci	45 000 Kč/m ²

EKODUKTY A NÁKLADY NA JEJICH VÝSTAVBU

V dostupné literatuře jsou ekodukty rozděleny z hlediska možných přechodů komunikací na podchody a nadchody. Podchody se dále člení na propustky a mosty na silnici. Propustky rozeznáváme trubní a rámové, mosty na silnici mohou být víceúčelové, jež jsou určeny jak pro převedení trasy komunikace přes danou překážku, tak i pro migraci zvířat, speciální, určené pouze pro migraci zvířat, či velké, přirozené, svými prostorovými parametry splňující podmínky pro migraci živočichů. Nadchody můžeme rozdělit na mosty přes silnici a tunely. Mosty přes silnici dělíme na víceúčelové, sloužící pro převedení polních a lesních cest přes komunikaci a zároveň umožňující volnou migraci středně velkých zvířat, a na mosty speciální, jež jsou modifikací mostů víceúčelových, které umožňují migraci všech kategorií zvěře. Tunely definujeme jako přirozené tunely, komunikace je vedená tunelem, při splnění minimální délky 50 m z definice tunelu a prostorového uspořádání. Tunely představují při vedení biokoridoru pod úrovní komunikace nejlepší řešení.

Pro účel zjednodušené typizace je přistoupeno k rozdělení na tři základní typy ekoduktů:

- propustky,
- mosty,
- a tunely.

Daným typům ekoduktů přísluší konstrukční systémy, jímž se dají na základě údajů z projekční a stavební praxe přiřadit jednotkové ceny vztažené na jednotku délky (Kč/m') či jednotku plochy (Kč/m²), viz tabulka.

Zatímco u mostů a tunelů je údaj Kč/m² pro porovnání vcelku odpovídající, může se měnit podle typu a náročnosti založení, náročnosti technologie výstavby apod., v případě propustků je závadějící uvádět celkovou cenu na 1 m². Důvodem je velká cena čel propustků, jež by rozpočítaná na 1 m² propustku výrazně poměrově prodražovala propustky pod běžnými silnicemi oproti propustkům pod komunikacemi dálničního typu.

Jednotkové ceny uvedené v Tab. Zahrnují pouze náklady na stavbu těchto objektů. Do nákladů na umístění ekoduktu do trasy je nutné připočítat náklady na projekt objektu aj., v neposlední řadě také náklady na oplocení zabraňující zvěři ve vstupu na vozovku a zároveň jí k ekoduktu navádějící (cca 200 Kč na m²). Při rozsáhlých lesních úsecích mohou tyto náklady násobně přesáhnout náklady na ekodukty samotné.

Považujeme za vhodné na tuto problematiku upozornit, neboť projektant pozemkových úprav by měl znát širší vazby vztahující se k řešení krajiny. Umístění ekologických mostů je třeba při řešení pozemkových úprav navázat především na umístění biokoridorů.

To je v některých případech komplikované již vzhledem k tomu, že Generel USES byl často zpracován dříve než projektová dokumentace výše uvedených staveb a ekologické mosty se navrhují, mimo jiné, v místech, které jsou pro tyto stavby z hlediska stavebního a ekonomického nejvýhodnější.

Setkali jsme se např. s tím, že navržený ekologický most byl napojen na změněnou trasu biokoridoru (změna provedena v projektu silniční stavby) avšak pouze z jedné strany silniční stavby, na druhé straně ekologický most končil v polní trati.

Doporučujeme, aby této problematice byla věnována patřičná pozornost, neboť jakékoli silniční stavby a jejich objekty jsou finančně náročné. Vzhledem k tomu, že navazující investice silničních staveb jsou hrazeny státem, je třeba jejich ekonomiku důkladně zvažovat a posuzovat v souvislosti s celkovým řešením krajiny.

PŘÁVNÍ INFORMACE

■ **Narízení vlády č. 148/2006 Sb.**, publikované dne 21. dubna 2006 v částce 51 Sbírky, o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací. Narízení nabylo účinnosti dne 1. června 2006.

■ **Vyhláška č. 65/2006 Sb.**, publikovaná dne 10. března 2006 v částce 27 Sbírky, kterou se mění vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 354/2002 Sb., kterou se stanoví měřidla povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu. Vyhláška nabyla účinnosti dne 2. dubna 2006.

Století studijního oboru pozemkových úprav

(K 140. výročí narození J. Petříka)

Doc. Ing. Pavel Hánek, CSc., JU České Budějovice, zemědělská fakulta, katedra pozemkových úprav

Josef Petřík, profesor pražské České vysoké školy technické (ČVŠT), oddělení a osamostatnil právě před 100 lety, tedy roku 1906, ze svých přednášek geodézie problematiku agrárních operací s výklady o scelování pozemků, jako reakce na vzrůstající potřeby rozvoje zemědělství. Stal se zakladatelem a průkopníkem studijního oboru pozemkových úprav, který je dnes v různé míře nedílnou součástí specializované výuky na zemědělských fakultách a na geodetických oborech stavebních fakult českých vysokých škol. K prvnímu dobrovolnému scelení pozemků na území dnešní ČR však došlo už roku 1858 v Záhlnicích v kroměřížském okrese. Tehdy ministerstvo vnitra schválilo projekt tamějšího rodáka, čtvrtlánika a pozdějšího rychtáře Františka Skopala (1832-1891), jehož realizaci počet parcel poklesl až o 60% parcel a dopravní vzdálenosti se zkrátily na polovinu. Již do roku 1883 bylo scelování provedeno v dalších 16 obcích. S využitím [5] připomeňme krátce osobnost J. Petříka, vynikajícího a zasloužilého odborníka a pedagoga.

Josef Petřík se narodil 22. 3. 1866 v Praze. Obsáhlé biografické a bibliografické informace uvádí např. články [1], [2], [3] vydané při příležitosti jeho životních jubileí. Podrobné hodnocení zejména vzdělávacího působení představuje práce [4]. Ve svém rodišti roku 1884 maturoval na české reálce v Ječné ulici a o šest let později ukončil II. státní zkouškou studia na stavebním odboru (fakultě) ČVŠT. V následujících 15 letech prošel bohatou praxí, v níž se stále více přikláněl k zeměměřičtví. Krátce působil v oddělení železných konstrukcí Ringhofferovy továrny, v Sobotínské mostárně, absolvoval vojenskou jednoletou službu a roku 1891/2 se pod vedením prof. Františka Müllera, u něž byl na ČVŠT krátce asistentem, zúčastnil mapování města Písku, v kterém byla poprvé na našem území použita polygonová metoda. Další dva roky vyhotovoval s pozdějším známým profesorem Františkem Novotným polohopisné plány Roudnice, Kostelce n. O. a Loun. Roku 1893 složil autorizační zeměměřičkou zkoušku, roku 1895 autorizační zkoušku stavebních inženýrů. Počátkem toho roku byl stavbyvedoucím horské silnice v rakouských Korutanech, odkud přešel do stavebního úřadu slovinské Lublaně, postižené krátce předtím zemětřesením. Navrhl a zaměřil městskou trigonometrickou a polygonovou síť. Další cenné zkušenosti získal na vodohospodářských stavbách u známé české firmy Lanna a u fly. Vering - Hamburg ve Vídni. Byl sekčním inženýrem v Kanceláři pro projektování vltavsko-dunajského průplavu a v letech 1899 - 1905 zaměstnancem Kanceláře pro kanalizování řek Vltavy a Labe. V těchto funkcích provedl rozsáhlá nivelační a tachymetrická měření v úseku České Budějovice - Velenice a měření pro výstavbu zdymadel v úseku Mělník - Roudnice.

Po odchodu prof. Josefa Ličky na českou techniku v Brně se od školního roku 1900/1 stal suplentem přednášek základní geodézie a katastru na dvouletém zeměměřičkém běhu ČVŠT v Praze, zavedeného od roku 1896/7 na 5 vysokých školách habsburského mocnářství. Roku 1904 se habilitoval pro „měření katastrální, jeho technický vývoj a evidence“ na podkladě práce o užití metody nejmenších čtverců při výpočtu nivelací z roku 1902. Stal se přednostou nově zřízeného Ústavu praktické geometrie (tj. geodézie), na kterém vyrůstali mnozí naši přední odborníci (např. J. Potužák, J. Ryšavý). Roku 1905 byl jmenován mimořádným a roku 1910 řádným profesorem. V té době byl - spolu s F. Fialou - zahraničním členem francouzského prestižního časopisu Journal des Géomètres - Experts.

K předním zásluhám prof. Petříka patří úsilí o povznesení, zrovnoprávnění a rozšíření zeměměřičkého studia, které tehdy bylo orientováno jen na potřeby katastrální měřičké evidenční služby. Kromě v úvodu zmíněného osamostatnění přednášek pozemkových úprav roku 1911 vyčlenil partie o upravovacích a zastavovacích plánech a o 3 roky později zavedl seminář praktické geodézie, zaměřený především na počtářství. Podle svědectví současníků věnoval pozornost především zavádění metody nejmenších čtverců, novým číselným metodám určování polohy bodů a vedle dalších odborníků (např. prof. F. Novotného) tvorbě jednoznačného českého geodetického názvosloví, včetně názvosloví vojenského. Od roku 1909 byl předsedou komise pro státní zeměměřičké zkoušky. Pro všechny jím přednášené disciplíny byly postupně k dispozici v opakovaných vydáních vycházející litografované nebo tištěné podklady, velmi oblíbené mezi studenty i techniky. Tím a svou ostatní

činností cílevědomě připravoval rozšíření zeměměřického studia na šestisemestrové, ke kterému došlo až zákonem č. 115/1927 Sb. Toto studium také umožnilo užší zapojení do mezinárodní spolupráce a obhajoby doktorátů a habilitací.

Za své pedagogické zásluhy, vědeckou činnost a pro organizační schopnosti byl prof. Petřík zvolen pro akademický rok 1926/7 rektorem Českého vysokého učení technického (ČVUT, nástupce ČVŠT), když předtím vícekrát zastával funkci děkana (obecného odboru 1911/2, pozemního stavitelství 1912/3, kulturního inženýrství 1914/5, strojního a elektrotechnického 1916/7, zemědělského odboru 1918/9, Vysoké školy speciálních nauk ČVUT v letech 1921/2 a 1923/4). Ve veškeré činnosti se snažil o posílení pozic všech technických věd a o odstranění nebo alespoň zmírnění některých nedorozumění mezi nimi. V roce 1927 byl francouzskou vládou dekorován Palmovým řádem Akademie věd a roku 1936 byl jmenován rytířem Čestné legie. Roku 1935 mu ČVUT vzdalo nejvyšší poctu udělením čestného doktorátu věd.

Prof. J. Petřík při všech těchto povinnostech neúnavně odborně pracoval a aktivně se účastnil domácího i zahraničního vědeckého a spolkového života a to již od úrovně studentských spolků, kam byl často zván. Přísllovečné bylo jeho heslo: „Pomohu, kde mohu.“ Obsáhla publikační činnost kromě množství prací z oblasti geodézie, stavební geodézie, fotogrammetrie, katastru a pozemkových úprav zahrnuje vedle biografií i zhruba 50 prací z dějin zeměměřičtví, které byly jeho osobní zálibou. Práce byly tištěny v řadě domácích (tj. rakouských a československých) i zahraničních periodik, z nichž jmenujme např. *Zeměměřičský věstník* a *Technický obzor*, jehož byl v letech 1904-7 technickým a do roku 1913 odborným redaktorem.

Pro ilustraci jeho nesmírné pracovní aktivity uvedme výčet nejdůležitějších funkcí. Roku 1912 byl zvolen 1. předsedou nově založeného Spolku českých (později: čs.) zeměměřičů; ve funkci setrval do roku 1933, ale nadále byl čestným předsedou. Roku 1927 se stal po předchozím členství ve vědecké radě předsedou Masarykovy akademie práce (MAP). V roce 1928 byl jmenován kurátorem příruční knihovny ČVUT, poradcem pro otázky úpravy zeměměřického studia při ministerstvu financí a mimořádným členem Patentního úřadu, v němž byl od roku 1933 na podkladě jmenování prezidentem republiky odborně-technickým členem. V roce 1930 byl zvolen prvním předsedou nově založené Čs. fotogrammetrické společnosti, místopředsedou Mezinárodní federace zeměměřičů (FIG) a členem výboru Mezinárodní fotogrammetrické společnosti. V následujícím roce se stal předsedou Národní-

ho komitétu geodetického a geofyzikálního (do 1934), prvním předsedou nově založeného Svazu spolků čs. zeměměřičských inženýrů a členem Mezinárodního výboru pro dějiny věd v Praze. Kromě těchto a dalších funkcí, např. v kartografické komisi České akademie, ve Sboru pro sociální péči o vysokoškolské stu-

dentstvo, v technické sekci Svazu čs. měst, byl aktivním organizátorem a cvičencem Sokola.

Profesor Josef Petřík odešel na odpočinek 30. 9. 1936. V letech 1938 - 1941 však ještě zastával funkci generálního tajemníka zmíněné MAP. Zemřel 16. 5. 1944 v Praze a byl pohřben na Olšanech.

Literatura

- [1] **Rš.: Šedesátiny prof. Petříka.** *Zeměměřičský věstník*, 14, 1926, č. 3, s. 33-34.
- [2] **Fiala, F.: Sedmdesát let profesora Ing. Dr.h.c. Josefa Petříka.** *Zem. věstník*, 24, 1936, č. 3-4, s. 33-38.
- [3] **Prof. Ing. Dr. techn.h.c. Josef Petřík sedmdesátníkem.** *Technický obzor*, 1936, s. 191-192.
- [4] **Potužák, J. - Pudr, J.:** Organizátor a budovatel novodobého československého zeměměřičství. Praha, Acta polytechnica, V1, 1, 1969, s.137-152.
- [5] **Hánek, P.: Geodet Josef Petřík (1866-1944).** Sborník Z dějin geodézie a kartografie 9. Praha, NTM Praha 1997, s. 49-52.

Fotografie k článku „Studie protierozní a protipovodňové ochrany v povodí Černovického potoka“ str. 12

Povodí Černovického potoka na Táborsku. Rybník Vols.

Povodí Černovického potoka, Štědrý rybník u Budislavi

Jubilejní 15. mezinárodní konference pozemkových úprav v Jestřábí na Lipně

Dokončení

Ing. Zdeněk Burian, místopředseda Českomoravské komory pozemkových úprav

V 55. čísle Pozemkových úprav bylo přislíbeno připomenutí hlavního obsahu zahraničních exkurzí mezinárodních konferencí za uplynulých 15 let. Uvádím proto jejich jednotlivé ročníky v chronologickém pořadí.

Říjen 1991 a 1992

První dva roky vzhledem k pozdnímu ročnímu období vedl zájezd Ing. Janda sám (2 autobusy) do sousedního Rakouska. Zde přímo v krajině byl demonstrován rozdíl způsobu hospodaření oproti ČR, využívání turismu při jednotlivých zemědělských hospodářstvích, květinová výzdoba a úpravnost rakouských vesnic v okolí hranic s ČR. Závěrem byla vždy provedena pochůzka některým příhraničním historickým městem, např. Freyungem.

9. 10. 1993

Na pozvání pana Ruprichta a s pomocí pana Janoucha Ing. Burian a Ing. Svoboda přímo na místě dohodli a absolvovali zkušební trasu exkurze. Popis exkurze byl předem otištěn v zářijovém čísle „Pozemkových úprav“ z r. 1993. Exkurze se konala v kraji Fray-Greifenu v oblasti Bavorského lesa v obcích Greinet, Reheberg a Frühholz cca 25 km od hranic se Strážným. V obcích byly realizovány pozemkové úpravy. Viděli jsme jaký rozkvět pozemkové úpravy obcím přinesly. Zvláště Greinet se z ospalého hnízda změnil v turisticky vyhledávanou oblast s potřebnými službami. Ukázali nám jak ruší meze (kamení do země jako v ČR), finanční vyrovnání při směnách, úpravu cest, silnic, návsí, fasád domů a jak dotacemi motivují občany k dodržování záměru svobodná volba bez dotací). Celkovou úpravu řídí pozemkový úřad, který také hospodaří s finančním fondem, do kterého přispívají všechny dotčené resorty (silnice, obce, telekomunikace, ochrany, církev a další). Počasí bylo krásné, vynikající oběd ve stylové restauraci vč. Nápojů byl poskytnut péčí Bavorské vlády zásluhou pana Rauprichta a společná beseda v restauraci dokreslila všeobecnou spokojenost se získanými poznatky. Na památku pozemkové úpravy zde postavili žulový pomník s daty realizace, uvedenými na bronzové desce.

27. 5. 1994

Opakování exkurze z r. 1993 v rámci jarního opakování konference. Navíc jsme poznali práci místního sboru pro pozemkové úpravy. Systém budování komunikací, kdy po odvodnění jsou položeny dva pruhy speciálně tvarovaných a zdrsňelých prefabrikátů se později ujal i u nás. Používání „propustných betonů“ při úpravě výjezdů z obcí, úpravy návsí, výměny nevhodných dřevin za místně typické, dotažení pozemkové úpravy až do středu obce a tisk barevných propagačních publikací o pozemkových úpravách, zdarma dostupných v informačním středisku, jakož i ukázky úspěšně řešených pozemkových úprav byly pro nás silně inspirující.

5. 10. 1994

Exkurze byla jako obvykle třetí den konference. Zajistil ji pan Mayerhofer do Horního Rakouska, okolí města Rohrbach, v obcích Schlagl, Algen, Ulrichberg. Viděli jsme ukázky vynikajících a s citem řešených pozemkových úprav. Pan Mayerhofer zdůraznil, že na rozdíl od Bavorska nemá Rakousko dost financí, aby mohl stát platit zemědělcům ušlý zisk za půdu nechanou ladem a ekosystémy. Směny proto musí být vyřešeny za všechny pozemky, které jdou do úpravy. Mezi prohlídkou jednotlivých pozemkových úprav jsme byli přivítáni na městské radnici. Na panelech byly vystaveny projekty jednotlivých pozemkových úprav. Přivítal nás starosta města a radní, za českou stranu promluvil Ing. Burian a ředitel Ing. Jelen. Bylo připraveno bohaté pohoštění, páni radní sami čepovali pivo z místního pivovaru a roznášeli občerstvení. Během toho proběhla přátelská diskuse, výměna názorů a zkušeností. Z rakouské strany byl prezentován názor, že bude z důvodů velké konkurence i u nich nutné zvažovat zvětšení výměry jednotlivých hospodářství, spojení pozemků ve větší celky a spolupráci zemědělců nějakou formou družstevnictví. Byl patrný velký zájem zemědělců a občanů o pozemkové úpravy. Navrhli jsme jim jako vtip, že jim ve zvětšování pozemků poskytneme svoje zkušenosti. Z jejich strany zaznělo, že nám někte-

ré podmínky i závidí a byla prezentována upřímná snaha po navázání přátelství obou států. Všichni účastníci konference dostali od místních představitelů desky s publikacemi a malé dárky na památku. Krásné bylo, když po ukončení setkání a srdečném rozloučení se páni radní omluvili, převlékli se do pracovního a jeli pracovat na svá hospodářství. Díky příspěvku vlády Horního Rakouska, vyjednaného panem Mayerhoferem, dostali účastníci ještě opulentní oběd dle vlastního výběru. Následovala prohlídka golfového hřiště v Ulrichsbergu, které bylo navrženo a vyčleněno v rámci pozemkové úpravy. Toto hřiště je největší v Rakousku, jezdí tam i ze zahraničí a celkově je velkým finančním přínosem pro místní obyvatele a vlastníky půdy.

27. 9. 1995

Náhradně za odvolanou exkurzi do Rakouska (zřejmě v důsledku ochladnutí mezivládních vztahů), zařídil operativně exkurzi do Bavorska pan Raupricht. Navštívili jsme právě ukončenou pozemkovou úpravu v Marchestreu v kraji Freyung-Greifenau. Viděli jsme ukázkou pracného scelování pozemků jednotlivých zemědělců ve větší celky. Dokladovali nám postup trpělivého projednání směn z důvodů dosažení souhlasu účastníků úpravy. Zdůrazňovali nám nutnost vykoupení každé volné půdy státem, aby bylo dost pozemků pro výměnu, pro výstavbu cest a vodotečí, pro zakládání biotopů. Prohlédli jsme si hospodářství a pozemky dvou větších zemědělců, diskutovali s nimi o přínosu pozemkové úpravy pro jejich hospodaření, pro krajinu a obec celkem. I zde byl postaven pomník pozemkové úpravě – velký kříž ze tří kusů lomového kamene s pamětní deskou. Na závěr byl společný oběd, hrazený z prostředků Bavorské vlády.

25. 9. 1996

Exkurze směřovala do Horního Rakouska. – oblasti tzv. Mühlviertel. Byli jsme v okolí města Freistadtu, v obcích St. Oswald, Weitersfelden, Lasberg, Kefermarkt, Markersdorf. Mimo města Freistadtu se jedná o poměrně zapomenutý a spíše chudý kraj, který se vlastní pílí a snažením usiluje dostat do euroregionu. Ochraňují se zde stavební památky venkova, rozvíjí se tradiční řemesla (řezník, truhlář, kovář, tkadlec, chov ovcí a následně speciální výrobky z ovčí vlny atd.). Pracuje se na propagaci kraje, ve Weitersfeldenu postavili dům, kde vystavují, předvádějí a prodávají vlastní řemeslnické výrobky a poskytují pohoštění z domácích zdrojů. Pozemkové úpravy jim pomáhají scelení pozemků a jejich zpřístupněním zlevňovat zemědělskou výrobu.

V novém kulturním domě ve Weitersfeldenu nás přivítala obec, se starostou a radními, zástupcem Raiffeisenbank, která vhodnými úvěry pomáhá rozvoji celé oblasti. Za přispění této banky nám hostitelé připravili banket a místní ženy v krojích nás obsluhovaly. Setkání vyznělo jako hold vzájemného přátelství obou států. Za účastníky promluvil a poděkoval Ing. Burian a ředitel Ing. Jelen, obětavě tlumočil jako vždy dipl. Ing. Janouch. Celou exkurzi včetně pohoštění domluvil a s pečlivostí sobě vlastní připravil pan Mayerhofer, který také doplnil exkurzi a návštěvu sakrálních staveb – památných kostelů včetně průvodcovského výkladu. Všichni účastníci exkurze si při loučení stiskli ruce s místními zastupiteli a hostiteli a obdrželi dárky z místní produkce.

17. 9. 1997

Exkurzi do Bavorska zajistil opět pan Raupricht jako rozloučení s naší vzájemnou spoluprací, protože odchází na jinou funkci. Přivedl svého nástupce, Ing. J. Hierera, který přislíbil pokračovat ve vzájemných odborných stycích. Exkurze směřovala do míst, která jsme viděli v roce 1993 – Greinet, Frühholz, Rehberg. Viděli jsme, jak vypadá po několika letech již zcela dokončená pozemková úprava včetně úpravy návsí. Opravené kašny, nově vysázené dřeviny v místě historicky obvyklém, úprava potůčků, kamenem vydlážděné cestičky v trávnících, architektonicky upravené střechy kryté šindelem či kůrkovou krytinou, štipaným dře-

vem obložení selské usedlosti, upravené historické domy s novým posláním (pošta, informační středisko apod.). Pouze dům, o jehož konečné úpravě s pozemkovým úřadem 10 let diskutují památkáři zatím chátrá a je na spadnutí. Viděli jsme, jak vypadá pruhové cesty po letech provozu, vodoteče vrácené po vytrhání betonových koryt do přírodního stavu, jak vypadají scelené pozemky po několika letech hospodaření, jak vypadají plochy ponechané matce přírodě bez obhospodařování. Také hamounství, kdy nejlépe, scelený pozemek prodal vlastník na fotbalové hřiště.

Viděli jsme ukázkou budování kanalizace a vodovodu v rozptýlené zástavbě, úsporné kořenové čističky odpadních vod spojené s chovem ryb, lokalizované podle návrhy pozemkové úpravy. Tímto územím nás provedl starosta obce. Pan Raupricht se spolupracovníky nám ukázal v terénu dřívější způsob provádění pozemkových úprav (cca před 5ti lety), kdy byly rozšířeny kamenité meze a pozemky spojeny v relativně velké celky ke spokojenosti zemědělců a ve prospěch ekonomiky hospodaření. Pro ochranu přírody byla ponechána vhodná místa ozeleňování. Naproti leží jiná lokalita, kdy současná vláda na nátlak „zelených“ (jak se nazývají) takovýto postup nepovoluje. Prosazuje se zachování mezi a úzkých políček. Zemědělci nestatčí ekonomicky pro velké náklady levnější konkurence, ponechávají pole ladem. Dojíždějí raději za prací do 50 km vzdáleného Pasova, opouštějí obce, které pustnou. Čeká se na vyřešení rozporů, ale časem nebude již co řešit.

Fantasticky krásné počasí umožňovalo vše v klidu prohlédnout. Výborná nálada byla umocněna obědem a odpočinkem v již známé stylové restauraci v Greinetu. Oběd byl zařazen uprostřed jednotlivých exkurzí a prostřednictvím pana Rauprichta byla hostitelem opět Bavorská vláda. Exkurze se natolik líbila, že dalo organizátorům práci přinutit účastníky k nástupu do čtyř autobusů a zavelet konečně k odjezdu, protože všechny nás čekala ještě cesta z Jestřabí domů.

15. 9. 1998

Exkurze byla tentokrát na návrh pana Hierera posunuta na druhý den konference, aby nebylo nutné ji krátit z důvodu odjezdu účastníků domů. Exkurze byla tedy opět v Bavorsku v oblasti s intenzivně provozovaným zemědělstvím. Ing. Burian a Ing. Svoboda si s panem Hiererem pečlivě připravenou trasu v předstihu konference prohlédli 7. 7. 1998 (mimořádně ten den byl nejteplejší v celém roce).

Jedná se o oblast kolem města Bogen – cca 160 km od hranic s ČR. Byly připraveny ukázky scelení pozemků do záhumných hospodářství, výstavby vše propojujících zemědělských cest, vyčlenění pozemků pro průmyslovou, živnostenskou a občanskou výstavbu. Viděli jsme protierozní opatření, zadržování povrchových vod pro další potřebu a jejich jednoduché a nenákladné čištění. Dokladovali nám ukázkou schválení pozemkové úpravy většinou vlastníků (u nás to nyní bude problém) a neobdobré důsledky pro ty, kdo úpravu bojkotují (ekonomicky značně trápí a musí úpravu zbytečně vynaloženou hradit). Nezajištěností pozemků pro průmyslový závod vinou dvou vlastníků pozemků trápí i všichni občané na možnostech získání zaměstnání. Prohlédli jsme si také krásný kostel, kam procesí věřících nosila svíčky až 8 m dlouhé. Velmi pečlivě připravenou exkurzi kazilo deštivé počasí.

Průběžně poskytované občerstvení bylo završeno vynikajícím obědem, kdy si každý jídlo mohl vybrat sám. Oběd byl ve velmi pěkné restauraci „Krásný výhled“ nad Bogenem a s vyhlídkou na řeku a přístav dole. Na naši chválu dobrého jídla odpověděl majitel, že mají českou kuchařku. Odpoledne jsme navštívili kulturní středisko v Oberalteich v bývalém klášteře, kde nás přivítal starosta pan E. Eckl, za přivítání poděkoval Ing. Burian, promluvil i Ing. Kaulich.

Pozemková úprava zde má naučnou stezku dřevin, postavenou kapličku s krásným rozhledem na upravené území a připomíná ji umělecky ztvárněný pomník. Během exkurze jsme byli hosty Bavorské vlády prostřednictvím Pozemkového úřadu v Landau ad. Isar.

14. 9. 1999

Exkurze do Horního Rakouska, do území zvaného Machland, v okolí města Perg. Navštívili jsme čtyři pozemkové úpravy v obcích Perg, Ober/Wargram, Zeitling, Naar, Schwetzbürg, Auhof, Arbing, Mitterkirchen. Shlédlí jsme jednak klasické po-

zemkové úpravy se scelením pozemků, výstavbu komunikací, silničních obchvatů, jednak pozemkové úpravy s protipovodňovými a protierozními úpravami. Všechny mají prvky ochrany přírody, obnovy obcí, je zde i výstavba skanzenů. Rozdělili jsme se na dvě skupiny po dvou autobusech, provázeli nás spolupracovníci p. Mayerhofera z Pozemkového úřadu v Linci.

Všichni obyvatelé řečených obcí a okolních obcí si velice cení pozemkových úprav, které umožnily směnou pozemků vyčlenit místo pro silniční obchvat – „Dunajskou pobřežní silnici“ a pro výstavbu průmyslovou, občanskou a pro výstavbu centra škol. Pozemkové úpravy tedy zajistily dopravní klid v obcích, čistotu životního prostředí, rozvoj obcí novými pracovními příležitostmi a získáním centra školství pro 2500 žáků – tedy další pracovní příležitosti. Rovněž protipovodňová a protierozní opatření zbavila obce nebezpečí velké vody, zvýšily se možnosti vodních sportů (jachting, koupaliště), obce zkrásněly, zvýšil se turismus. Předem zajištěný oběd jsme si sice platili, ale odpoledne v podhradí hradu Klam v zahradě městského pivovaru pro nás město spolu s Raiffeisenbank uspořádalo pohoštění a besedu. Přivítal nás majitel hradu, pan Klam-Martinič (hlásil se k dědictví v Čechách), starosta města, zástupce banky, místní radní a jejich manželky. Na přivítání odpověděl ředitel ÚPÚ Ing. Jelen a Ing. Z. Burian. Jevišť bylo vyzdobeno vlajkami obou států, zemskými a městskými, byla zde instalována výstava projektů realizovaných pozemkových úprav.

Rozdali jsme dárky z broušeného křížálu a besedovali jsme. Dámy roznášely bohaté pohoštění, čepovaly se všechny druhy místního piva a jiné nápoje. Po velice slunném a horkém dni bylo posezení pod letitými stromy velice příjemné, hostitelé pozorní. Až téměř v 19 hodin se nám podařilo příjemné besedování nuceně ukončit, abychom stihli ještě alespoň část večerního programu. Za úspěšnou exkurzi stál opět obětavý pan Mayerhofer, který vše zařídil a vyjednal.

12. 9. 2000

Exkurzi do Bavorska zajišťoval opět pan Dipl. Ing. Hierer. Cílem byla pozemková úprava pro obec Ringelai v okrese Freyung-Greifenau. Exkurze byla panem Hiererem perfektně připravena, každý účastník dostal česky psané materiály, popis lokalit a podrobný program exkurze s časovým harmonogramem, zpracovaným pro každý ze čtyř autobusů zvlášť. Po celou dobu exkurze jsme byli hosty Bavorské vlády.

Obec Ringelai má 10 částí (sídla či osad). Přivítal nás pan starosta Lankl, zástupci představenstva obce, předsedkyně společenství pro pozemkovou úpravu (sboru zástupců), projektanti z Pozemkového úřadu v Landau a. d. Isar. Po podávané स्वाčíně na uvítání nám uvedení zastupitelé podali úvodní výklad. Pan starosta je schopný a výřečný mladý muž, předsedkyně společenství paní Schmalhoferová je půvabná mladá dáma, která má jisté znalosti i předpoklady pro přesvědčování vlastníků k souhlasu s pozemkovou úpravou. Na návsi jsme byli ještě seznámeni s opatřeními pro obnovu obce. Pozemková úprava byla započata v r. 1990 nařízením o obnově Ringelai – pro jejich 5 částí. Byl vybrán projektant, ten vypracoval spolu se společenstvím vlastníků návrh plánu obnovy a pozemkové úpravy. V r. 1993 byla projekční oblast rozšířena na všech 10 částí obce (je to zřejmě otázka získání většího státního příspěvku) a v r. 1995 byla rozšířena na celý katastr, tj. 16,39 ha. Na obnovu vesnice počítá s 5,7 miliony tehdejších DM, na samotnou pozemkovou úpravu pak 1,1 mil. DM.

Na památku pozemkové úpravy je na návsi Ringelai postaven vkusný kamenný pomník. Zajímavá je při nás i koncentrace zemědělské výroby. V samotném Ringelai, který býval dříve zemědělskou obcí, hospodaří nyní dva výkonní zemědělci.

Osádky autobusů postupně shlédli pozemkovou úpravu v terénu, okružní objížďku obce Ringelai s opatřeními obnovy vesnice, novostavbu kulturního domu v Poxreutu, přestavbu staré usedlosti ve Waschingu na obecní dům, „Bylinkový dvorec“ s hospodou a prodejem vlastních produktů, opatření obnovy vesnice v Lichtenau a ve Wambergu a jako oživení muzeum čarodějnic. Jako naprostou zvláštnost jsme si prohlédli obnovu keltské vesnice v Gabretě Lichtenau. Zde na objeveném starém keltském sídle se z peněz EU staví keltské domy, obnovuje se způsob tehdejšího hospodaření, pracuje se křížením na zavedení chodu „keltského koně“. Můžeme srovnávat se skanzenem MODRÁ u Uh. Hradiště. Na stavbě pracují pendleři z Evropy

a také z ČR. Mezi jednotlivými exkurzemi byla přestávka na oběd, pro každý autobus jinde.

Zajímavé pro nás byly např. adaptace stodol i se zemědělským náradím na restaurace. Obsluha většinou mluvila česky, oběd byl bohatý a vynikající.

Závěrem jsme absolvovali návštěvu parku „Bavorský les“ se speciálním zaměřením na problematiku kůrovce. Ve středisku jsme shlédli českou verzi naučného filmu, potom jsme měli cca dvouhodinovou vycházku postiženou oblastí. Je to hrůza. Němci se rozhodli nechat vše přírodě (může to trvat staletí). Mají proti nám výhodu částečně smíšených lesů. Zde jsme se také dozvěděli, že kůrovec po zničení německé části Šumavy nalétl na českou stranu.

11. 9. 2001

Exkurzi do Bavorska připravil náš přítel Ing. Hierer z ředitelství Zemního vývoje v Landau nad Iserem. Průvodci na lokalitách mimo pana Hierera byli: p. Plötz – starosta Patersdorfu, p. Niklas – architekt, p. Eder – poradce pro zahradnictví a péči o krajinu, p. Fischl – poradce pro výstavbu cest a p. Schmidt – umělec.

Každý účastník dostal podrobný program exkurze s barevnými ukázkami lokalit, přesným barevným harmonogramem pro střídání 4 skupin (4 autobusy). Každý autobus měl svého průvodce a tlumočníka. Střídali jsme se dle harmonogramu.

Lokalita 1

Místní rarita, tzv. „Skleněná stodola“, hojně navštěvovaná občanů Bavorska jako kulturní zvláštnost. Místní umělec stavebně upravil poschodově velkou stodolu a v ní mj. na stěně 10 x 7 m zvláštní technikou kresby tužkou na sklo a speciálními silikonovými barvami vyjádřil 25 obrazů ze života místního legendárního proroka „Mühlhasla“. Jsou zde i jiné výtvořky ze skla a dřeva.

Součástí „Skleněné stodoly“ je i výstava skleněných výrobků z místních skláren. Zakladatel skláren je poválečný vysídlelec z ČSR a zavedl sem to, co se v Čechách naučil. Potvrzuje to jen informaci, kterou nám dali přátelé z Bavorska již dříve. Totiž to, že vysídlencům byl původní majetek vládou SRN plně nahrazen a že vysídlenci přinesli do původně chudého německého pohraničí s sebou svou zručnost a nová řemesla a tím i základ budoucího rozvoje.

Lokalita 2

Obec Rattersberg bei Viestach. Zde nás přivítali na návsi u funkční staré pece na chleba. Na naši počest právě dopekli čerstvý chléb a veky nám přímo z pece horké rozdali. Okolí pece na návsi bylo pěkně upraveno žulovou dlažbou a novou kašnou. Říkali, že je to z „české žuly“. Selka a její muž, kteří pekli chleba, nás pozvali do svého statku na pohoštění (chlebičky, různá masa, sýry, zákusky, piva, džusy, nealko, káva, čaj apod.). Vyprávěli nám o svém hospodářství a zodpovídali dotazy. Předvedli ustájení dobytka ve stájích s truhlíky květin v oknech. Průvodci vysvětlovali postup plánování pozemkové úpravy s občany, zásady přispívání financemi do obnovy vesnice, ukázali v terénu způsoby protierozního zachycování přebytečné povrchové vody, ukázali výstavbu cest.

Lokalita 3

Gstadt bei Viestach. Zde jsme přímo v terénu viděli výstavbu dvoupruhových cest z betonových panelů a vegetačních tvárníc. Oběd byl podáván v „Rytířské hospodě“ v Neuseberku. Jídlo dle výběru, jako obvykle velké porce, pivo, káva, čaj, zákusky. Byli jsme opět hosty Bavorské vlády. I zde měli mezi personálem restaurace zaměstnanou Češku, vysokoškolačku, která si zde o prázdninách přivydělávala na parádu a dovolenou. Prý pro lepší komunikaci s hosty z ČR.

Lokalita 4

Patersdorf – tzv. „Okresní zahrádka“. Učí zde zdarma zájemce na příkladech, jak nejlépe pěstovat místní tradiční druhy ovocných stromů, jak tradičně a jednoduše upravovat oplocení v souladu s přírodou, jak včelařit, jak upravovat vodní nádrže apod. Je zde průvodce, který na požádání poskytuje zdarma zájemcům rady a předvádí ukázky.

Lokalita 5

Město Patersdorf. Přivítal nás pan starosta v budově nové radnice. Poskytl nám zde opět pohoštění, každý si mohl vy-

brat co chtěl, včetně nápojů. Následně nám architekt vysvětlil návrh plánu výstavby náměstí, změny ve využívání některých staveb jejich rekonstrukcí (např. domu požárníků). Prošli jsme se po náměstí a upravovaných vozovkách. Zužují zde komunikace, zřizují parkoviště na okraji města, asfalt nahrazují žulovou dlažbou. Účelem je snížit nenásilně rychlost aut v obci, přimět řidiče, aby raději jezdili po obchvatu.

Trend náhrady asfaltových komunikací v obcích žulovou dlažbou (obvykle přivezenou z ČR) je v Německu všeobecný, zatímco u nás se dlažba vytrhává, vyváží do Německa a Rakouska a cesty v obcích se asfaltují.

Rozloučení bylo velmi přátelské. Z naší strany jsme všem hostitelům na všech lokalitách věnovali dárky – broušené sklo, dárková balení vína a jiného alkoholu, publikace, které věnovali účastníci zájezdu. Byla to i dobrá propagace jednotlivých okresů ČR a dárky byly vděčně přijímány.

10. 9. 2002

Exkurze směřovala do oblasti západně od Pasova do okresu ROTTAL-INN v jižním Bavorsku. Je zde intenzivní zemědělská výroba. Zemědělské usedlosti jsou roztroušeny jako dvorce. Cílem cesty bylo městečko Ganghofen a vesnice Falkenberg a Reicheneibach.

V 9. hodin jsme již vjížděli do areálu firmy Haas, která byla naším hlavním hostitelem. V hale firmy nás přivítal majitel pan Xaver Haas s manželkou Marianne, se svými spolupracovnicemi a starosty obcí, které navštívíme. Byla přítomna i zástupkyně místního tisku. Po uvítacích projevech a pozdravech a vzájemné výměně dárek nám bylo hostitelem nabídnuto bohaté občerstvení formou švédských stolů s volným výběrem jídla a pití.

Následovala informace o firmě Haas promítnutím filmu v kinosále, kde jsou již na návštěvy z ČR zařízení česky namluveným programem. Firma má závody po celé Evropě a od r. 1990 i v ČR. Jsou to obchodní centra v Praze a v Brně a výrobní závody v Chanovicích a v Děčíně, z nichž poslední je největším závodem firmy. Firma se zabývá především stavebním využitím dřeva, ale využívá i plasty a hliník. Vyniká unikátním bezodbytkovým využitím dřeva, a to účelným rozdělením při zpracování (na co kterou část kmenu) až po tepelné využití pilin a kůry. Vyrábí se z plnohodnotného řeziva (ne z dřevotřísky). Nařezaný materiál se lepí do potřebných profilů, nastavuje se klínováním do jakýchkoliv délek. Vyrábí se velké množství typů obytných domů na klíč, včetně celého zařízení a topení. Záruka je 25 let. Dále se vyrábějí průmyslové haly a zdravé zemědělské objekty, zapadající do krajiny. Firma část pozemků získala při pozemkové úpravě.

Lokalita 1

Obnova vesnice Reicheneibach. Dříve čistě zemědělská vesnice se mění, mnohé zemědělské budovy se přestavují na obytné. Ve vesnici jsou již jen tři výkonní zemědělci. Pro zlepšení byla při PÚ použita tato opatření:

- změna cestní sítě (výstavba obchvatu)
- založení parku v obci a výstavba autobusové čekárny
- sanace staré cesty, výstavba nové cesty v obci a pěší zóny
- odstranění eroze půdy a záplav v obci zmenšením intenzivně obdělávaných ploch, jejich přerušením remízky a biokoridory, obděláváním po vrstevnici, mulčováním a zatravněním.
- Celková úprava návsi a fasád domů, což je opravdu pěkné. Na úpravu bylo využito fondů z EU.

Lokalita 2

Pozemková úprava v městyse Gangkofen. Hlavní silnice, vedoucí středem města byla již v r. 1993 odkloněna obchvatem. Zůstal však negativní vliv na zemědělství, protože zemědělci měli pozemky po obou stranách hlavní silnice. Pozemková úprava odstranila negativní vliv opatřeními:

- oddělením zemědělsky využívaných ploch na vnější stranu obchvatu, jejich scelením a zpřístupněním
  - údržbou dobrého stavu povodí a ochranu toku a pozemků podél toku
  - byla vytvořena síť biotopů pro rostliny a zvířata, byly optimalizovány biotopy stávající, založeny ochranné porosty podél potoka, vytvořeny usazovací hrázky na spádových potocích.
- Na to vše poskytli zemědělci 26,3 ha zemědělských pozemků.

Dalším projektem, realizovaným městysem a školou v Ganghofenu byla výsadba naučné stezky s dřevinami z tohoto kraje.

Na obou exkurzích nás provázeli zástupci místních zemědělců, kteří zdůrazňovali přínos pozemkových úprav pro zemědělství. Viděli jsme také pěkné informační tabule o pozemkových úpravách, provedené v hliníku nebo nerez.

Lokalita 3

Výrobní závod Haas ve Falkenbergu. Část závodu stojí na ploše, uvolněné po výstavbě obchvatu a likvidaci staré komunikace. Viděli jsme podstatnou část výroby, silně mechanizovanou, od výroby řeziva, jeho třídění, kompletaci, lepení, na stavování, ohýbání, výrobu trámů, stěn, zateplených stropů, povrchové úpravy a další.

Navštívili jsme expozici hotových obytných domů na klíč s úplným vybavením, úsporným topením. Dále ukázkou průmyslových hal a zemědělských staveb. Každý účastník obdržel tašku s prospekty v češtině a upomínkové dárečky firmy. Viděli jsme nepřehledné množství zařízení koupelen, kuchyní, saun, pokojů a ložnic. Během exkurze byl v jídelně podán hostitelskou firmou bohatý oběd dle vlastního výběru.

16. 9. 2003

Exkurze směřovala do oblasti Mühlvirtler-Kernland (Freistadt). Podnět k exkurzi dal dr. Peter Hancvencl, pověřený rada Rakouského velvyslanectví v ČR. Její program zajistil s naším dlouholetým spolupracovníkem Ing. Mayerhoferem z Pozemkového úřadu v Linci. Zajistil i finanční dotaci u rakouských vlastníků cukrovarů v Hrušovanech a po celou exkurzi nás doprovázel. Ing. Mayerhofer zase zajistil dotace u místních samospráv obcí a měst v této oblasti.

Exkurze probíhala po trase: Wullowitz – Leopoldschlag (1), Freistadt (2), Rainbach-St. Peter (3), Waldburg-Reichental-Eibenstein (4), Rainbach-Kerschbaum (5), Wulowitz.

1. zastavení

Nejprve jsme si prohlédli typickou původní zemědělskou usedlost v obci Leopoldschlag v oblasti MALTSCHE. Následovala beseda s představiteli obce s bohatým pohoštěním. Obec byla zařazena mezi evropské chráněné krajiny. V rámci příhraniční regionální spolupráce Hornorakouské zemské správy s českými partnery byl zde zahájen projekt INTER-REG. Okresní zemědělské úřady v Rakousku podporují nová uspořádání pozemků a vypracování podkladů pro další rozvoj krajinné ekologie.

2. zastavení

Rozvoj města Freistadt. Provázel nás starosta a členové představenstva. Bývalé hradní příkopy ve Freistadtu jsou za finanční podpory Evropské unie a Rakouské zemské správy spolu s městem upravovány na významné rekreační zóny města. Prohlédli jsme si historické budovy moderně rekonstruované, se zajímavě a moderně řešenými společenskými sály, upravené budovy na náměstí a další.

3. zastavení

Sanace v obci St. PETER. V rámci obnovy jsou sanovány selské dvory a hospodářské budovy. V budoucnu budou tvořit jádro obce dva rekonstruované gotické kostely s obehávanými nádvořími, která dříve sloužila jako hřbitov pro město Freistadt.

4. zastavení

Obnova obce EIBENSTEIN. V extravilánu obce je zemědělská půda ve vlastnictví dvanácti zemědělců. Při realizaci pozemkových úprav byly zajištěny nezbytné plochy pro rekonstrukci budoucí infrastruktury obce a s vlastníky byla dohodnuta uživatelská práva přilehlých pozemků. Společně s občany obce Eibenstein vypracoval Okresní zemědělský úřad koncepci pro obecní náves.

Další průběh exkurze

Postupně jsme navštívili všechna místa uvedená v trase exkurze. V každé obci nás vítalo celé zastupitelstvo, byly připraveny panely s ukázkami projektů pozemkových úprav a výklad podávali projektanti. Na návších byly připraveny stoly s pohoštěním a pitím všeho d ruhu. Typickou vůní u všech setkání byla vůně ořechovky. Všichni hostitelé byli velice přátelští, měli upřímný zájem o další setkávání a spolupráci.

5. zastavení

KDERSCHBAUM – koňská železnice. Rekonstruovali zde část koněspřežné železnice Č. Budějovice – Linc, vč. velkého nádraží, kde bývala přepážní stanice, restaurace a hotel.

Zde nás přivítali místní představitelé v dobových krojích, obdrželi jsme jízdenky a všichni jsme se postupně koněspřežkou, kočírovanou dobově uniformovanými zřízenci, svezli. Prohlédli jsme si muzeum, obdrželi jsme upomínkové předměty. Následovala beseda se všemi zastupiteli, kteří nás během dne doprovázeli, vzájemné projevy, vzpomínání a objímání. Na závěr byla připravena večeře formou hostiny – jídlo a pití dle vlastního výběru v libovolném množství. Jménem účastníků všem poděkoval Ing. Burian a předal představitelům dárky.

Jen neradli jsme se loučili se srdečnými hostiteli.

15. 9. 2004

Zahraniční exkurze byla připravena v národním parku Bavorský les v okolí městečka Lindberg v okrese Regen. Exkurzi připravil opět Ing. Hierer s obvyklou velkou pečlivostí.

Odjezd byl již v 6.30 hodin, abychom se stihli včas vrátit. Každý účastník obdržel barevně tištěný program exkurze s mapou a časovým harmonogramem pro 3 skupiny, odpovídající třem zájezdovým autobusům. V každém autobusu byl německý průvodce a český tlumočník.

Ještě před svítáním v Lindbergu jsme absolvovali prohlídku nově budované cesty. Výstavba je velice kvalitní. Respektuje terén, zachovává doprovodnou zeleň, zpevnění 45 cm šterku, 15 cm obalovaná drt, uzavírací potah, cestní objekty.

1. zastavení

Lindberg. Bylo zde přátelské přivítání starostkou obce, hejtnem okrese, scelovacím výborem. Následovaly jejich projevy. Za přivítání poděkoval a představil nás Ing. Burian. Předali jsme malé dárky (sklo, keramika). Po pohoštění následoval výklad architekta o průběhu obnovy vesnice, ukázkou plánů a realizace. Potom po skupinkách prohlídka expozice „Život a práce v minulých stoletích v Bavorském lese“ v místním selském muzeu. Lze konstatovat, že jsou hrdi na pozemkovou úpravu a následnou obnovu vesnice.

2. Zastavení

Příkladný rybářský podnik v Linbergmühle. Přivítal nás rybářský poradce vlády Dolního Bavorska a předsedkyně krajského výboru sociální demokracie. Bylo vzájemné představování, projevy, předání našich dárek. Provázel nás představitel podniku, Slovák, mluvil československy, vysvětlení úkolů – tj. poradenstvím péče a ochrana rybářských toků a vod a ryb vůbec.

Podnik provádí šlechtění a množení násady, poskytuje ji a rady soukromníkům, sám nesmí prodávat svoji produkci. Zajímavé byly způsoby zvyšování produkce sycením vody kyslíkem (ryby stačí více konzumovat a tím více rostou). Oteplováním vody lze docílit časové přiblížení výtěru různých ryb a tím jejich křížení a další zajímavosti.

3. zastavení

Revitalizace potoků Kolbersbych a Schleichrbach v letech 2000 - 2002. Revitalizace vodního kanálu (vytrhání betonu), obnova lužního údolí se 40letým smrkovým porostem. Potok opouští kanál, našel si bývalé koryto a sám se vyvíjí.

4. zastavení

Tábor divočiny Falkenstein, Prohlídka tábora s průvodcem, prohlídka „tématických boud“. Jsou to různé zemljanky uvnitř dobře zařízené. Zde si děti samy organizují život, ale nevaří si. Dospělí jim do toho nesmí mluvit (podle nás je to diskutabilní). Jsou zde velké společenské místnosti, jídelny, sály pro přednášky – vše v ústřední budově. Tábor divočiny má nabízet úzké setkání s přírodou, základní filozofie je „přírodu nechat přírodou“.

Návrat do Jestřábí byl v 18.00 hodin. Rozloučení a odjezd domů.

13. 9. 2005

Exkurze byla podrobně popsána při popisu konference v září 2005.

Katalog vozovek polních cest - Změna č. 1

Ing. Ludvík Věbr, CSc., ČVUT v Praze - Fakulta stavební

V srpnu tohoto roku byly do celostátní distribuce konečně vydány technické podmínky Ministerstva zemědělství ČR Katalog vozovek polních cest - Změna č. 1 (dále Katalog) - podrobně viz Pozemkové úpravy č. 55. Opožděné vydání tohoto Katalogu bylo způsobeno zejména vazbou na nově zpracovávané české technické normy pro nestmelené směsi a vrstvy.

Oproti technickým podmínkám Ministerstva dopravy ČR TP 170 Navrhování vozovek pozemních komunikací tak Katalog obsahuje i požadavky na minimální moduly přetvárnosti na podkladních vrstvách vozovky z vibrovaného šterku, který se v praxi (zejména u méně zatížených vozovek) běžně používá.

Oproti předchozímu Katalogu z roku 1998 má aktualizovaný Katalog následující přínosy:

- zásadní zjednodušení problematiky charakteristik podloží (pouze zatřídě-

ní zeminy a předpokládaný vodní režim v podloží),

- zavedení dvou typů podloží, definovaných požadovanou hodnotou (podle ČSN 73 6109) modulu přetvárnosti $E_{def,2} = 45$ MPa (doporučená hodnota), resp. 30 MPa (minimální hodnota) pro které byly zpracovány jednotlivé katalogové konstrukce. Toto řešení umožňuje optimální využití konkrétních návrhových podmínek, daných zejména kvalitou podloží,

- usnadnění práce s Katalogem uvedení individuálních poznámek přímo v katalogových listech,
- umožňuje pro dopravní zatížení uvnitř TDZ lineární interpolací snížit tloušťku CB krytu a nebo asfaltových a cementem stmelených podkladních vrstev (interpolace mezi analogickými konstrukcemi pro dvě sousední TDZ),
- obsahuje přílohu s grafickými příklady (příčné řezy) nejčastěji používaných šířkových uspořádání jednotlivých návrhových kategorií polních cest (včetně kolejové úpravy).

Pověřeným distributorem TP Katalog vozovek polních cest je na základě rozhodnutí MZ ČR firma ROADCONSULT. **Cena Katalogu je 450,- Kč** a lze jej objednat na adrese **ROADCONSULT, Trávníčkova 11, 155 00 Praha 5** a nebo e-mailem na **www.roadconsult.cz**.

INFORMACE Nový stavební zákon - povinnosti Pozemkových úřadů jako stavebníka.

V návaznosti na článek „Orientační přehled činností technického dozoru investora při realizaci společných zařízení pozemkových úprav“ (autor Ing. Václava Kopečka a Ing. Jaroslava Marténka) a v návaznosti na článek „Pozemní komunikace a pozemkové úpravy“ (autor Ing. Jiří Blažek), publikovaných v č. 56 tohoto bulletinu, bude redakce postupně informovat o změnách, týkajících se investičního procesu, podle nového stavebního zákona.

Nový stavební zákon byl zveřejněn 11. května 2006 ve Sbírce zákonů částka 63 - zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Současně byl vydán zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemkům nebo ke stavbám (zákon o vyvlastnění). Účinnost těchto právních předpisů je stanovena k 1. 1. 2007.

Stavební zákon vymezuje v části první - úvodní ustanovení v § 2 základní pojmy a v části čtvrté - stavební řád v hlavě VI povinnosti a odpovědnost osob při přípravě a provádění staveb (§ 152 - § 157).

Podle § 2 se základními pojmy rozumí:

- c) stavebníkem osoba, která pro sebe žádá vydání stavebního povolení nebo ohlašuje provedení stavby, terénní úpravy nebo zařízení,, jakož i její právní nástupce, a dále osoba, která stavbu, terénní úpravu nebo zařízení provádí, pokud nejde o stavebního podnikatele realizujícího stavbu v rámci své podnikatelské činnosti; stavebníkem se rozumí též investor a objednavatel stavby.

HLAVA IV POVINNOSTI A ODPOVĚDNOST OSOB PŘI PŘÍPRAVĚ A PROVÁDĚNÍ STAVEB

§ 152 Stavebník

(1) Stavebník je povinen dbát na řádnou přípravu a provádění stavby; tato povinnost se týká i terénních úprav a zařízení. Přitom musí mít na zřeteli zejména ochranu života a zdraví osob nebo zvířat, ochranu životního prostředí a majetku, a šetrnost k sousedství. Tyto povinnosti má i u staveb a jejich změn nevyžadujících stavební povolení ani ohlášení nebo u jiného obdobného záměru, například zřízení reklamního zařízení. U staveb prováděných svépomocí je stavebník rovněž povinen uvést do souladu prostorové polohy stavby s ověřenou projektovou dokumentací. O zahájení prací na stavbách osvobozených od povolení je povinen v dostatečném předstihu informovat osoby těmito pracemi přímo dotčené.

(2) Stavebník je povinen pro účely projednání záměru podle tohoto zákona opatřit předepsanou dokumentaci. Vyžaduje-

li zákon zpracování projektové dokumentace osobou k tomu oprávněnou, je stavebník povinen zajistit zpracování projektové dokumentace takovou osobou, pokud nemá potřebné oprávnění sám.

(3) Při provádění stavby, pokud vyžadovala stavební povolení nebo ohlášení stavebnímu úřadu, je stavebník povinen:

- oznámit stavebnímu úřadu předem termín zahájení stavby, název a sídlo stavebního podnikatele, který bude stavbu provádět, u svépomocné formy výstavby jméno a příjmení stavbyvedoucího nebo osoby, která bude vykonávat stavební dozor; změny v těchto skutečnostech oznámí neprodleně stavebnímu úřadu,
- před zahájením stavby umístit na viditelném místě u vstupu na staveniště štítek o povolení stavby a ponechat jej tam až do dokončení stavby, případně do vydání kolaudačního souhlasu; rozsáhlé stavby se mohou označit jiným vhodným způsobem s uvedením údaje ze štítku,
- zajistit, aby na stavbě nebo na staveništi byla k dispozici ověřená dokumentace stavby a všechny doklady týkající se provádění stavby nebo její změny, popřípadě jejich kopie,
- ohlašovat stavebnímu úřadu fáze výstavby podle plánu kontrolních prohlídek stavby, umožnit provedení kontrolní prohlídky, a pokud tomu nebrání vážné důvody, této prohlídce se zúčastnit,
- ohlásit stavebnímu úřadu neprodleně po jejich zjištění závady na stavbě, které ohrožují životy a zdraví osob, nebo bezpečnost stavby; tuto povinnost má stavebník i u staveb podle § 103.

(4) U stavby financované z veřejného rozpočtu, kterou provádí stavební podnikatel jako zhotovitel, je stavebník povinen zajistit technický dozor stavebníka nad prováděním stavby. Pokud projektovou dokumentaci pro tuto stavbu může zpracovat jen osoba oprávněná podle zvláštního právního předpisu, zajistí stavebník autorský dozor projektanta, popřípadě hlavního projektanta nad souhlasem prováděné stavby s ověřenou projektovou dokumentací.

Z uvedené díkce zákona jednoznačně vyplývá, že Pozemkový úřad jako stavebník je povinen zajistit technický dozor stavebníka nad prováděním stavby a pokud projektovou dokumentaci zpracovává osoba oprávněná podle zvláštních předpisů, zajistí stavebník autorský dozor projektanta.

Autorský dozor projektanta musí být u projektanta objasněn a rozsah výkonu autorského dozoru specifikován v příslušné smlouvě o dílo.

Za redakci, Ing. P. Gallo

Deklarace

z Kongresu nevládních agrárních organizací nových členských zemí EU „roky po vstupu do EU“, který se konal 3.-5. září 2006 v Praze z iniciativy agrárních komor zemí Visegrádské čtyřky - České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska.

Účastníci, zástupci nevládních agrárních organizací z České republiky, Litvy, Maďarska, Polska, Slovenska, Slovinska a Turecka projednali situaci zemědělců nových členských zemí EU při jednání o jejich specifických otázkách v organizacích evropských zemědělců COPA/COGECA.

Konstatují, že necítí dostatečnou podporu pro řešení problémů vyplývajících z odlišnosti v podnikatelském prostředí nových členských zemí ve srovnání se zeměmi EU 15.

Z problematiky, která je společná všem zemědělcům starých i nových zemí, navrhuje:

- ◆ prosadit směrnici k ochraně půdy před záboru pro nezemědělské a nelesnické účely s ohledem na obavy o stabilitu půdního fondu v celé EU,
- ◆ zasadit se o účinné řešení růstu rizikivosti v zemědělství v důsledku měnícího se klimatu a postupující liberalizace ve světovém obchodu odpovídajícími finančními nástroji na evropské úrovni,
- ◆ zachovat podporu šlechtění a plemenářské práce jako efektivního činitele růstu produktivity práce,
- ◆ neměnit jakostní parametry pro intervenční nákup kukuřice v zájmu nepoškození producentů zemědělských zemí.

Tato deklaráce bude předána ředitelství pro zemědělství EK a prezidentům COPA/COGECA.

Odborné akce roku 2006

■ Odbahňování rybníků

Seminář - 10. října, Novotného lávka 5, sál č. 417,

Odborný garant:
Marie Michalová, VÚV,
Ing. Jana Benešová, HDP CZ a.s.

◆ ◆ ◆

■ Podzemní vody ve vodoprávním řízení III

Seminář - 15. listopadu,
Novotného lávka 5, sál č. 217,
Ing. Radomír Muzikář, CSc., DHV

◆ ◆ ◆

■ Vodní zákon

Seminář - 29. listopadu,
Novotného lávka 5, sál č. 217,
Ing. Michal Krátký, prom. práv.,
Jaroslava Nietzscheová, Pov. Vltavy

Naše vyobrazení.

František Skopalík.

Muže, jehož podobiznu čtenářům svým podáváme, pokládáti sluší za vzor statečného, probudilého, dělného a obětavého rolníka moravského a co takový take roku 1868 učinil tak v národním obleku hanáckém, jež s chloubou nosí, a všickni přítomní radostně pohlíželi na statečného Moravana. Od té doby jméno Skopalíkovo zobečňelo u nás, dávno před tím jsouc chvalně známo nejen na Hané, ale po Moravě vůbec.

František Skopalík narodil se dne 22. června 1822 v Záhlincích u Napajedel a školního vzdělání dostalo se mu na domácí venkovské škole. Ačkoliv jsa nucen věnovati se hned hospodářství, nemohl dále na školách se vzdělávati, přece v prázdných chvílích neustával pilným čtením ducha svého zdokonaliti a okruh vědomostí svých stále rozšiřovati. Po smrti otcově, maje věku svého teprve 19 let, připadla mu starost o rodinu a hospodářství, čehož tak pilně si hleděl, že záhy přijat byl za souseda obce, zván k obecním poradám a vůbec byl vážen. On pak pilně k tomu hleděl, aby jeho spoluobčané se vzdělávali a z národní lhostejnosti probouzeli.

Roku 1848 zastupoval obec při volbě říšského poslance, následujícího roku povolán do Vídně, aby pro obec vymáhal vlastní duchovní samosprávu, a téhož roku zastupoval obec při komisi pro vyvazování pozemků.

Také pérem jal se pracovati na poli národním, přispívaje články hlavně hospodářskými do Hausmannova „Národního Listu“, do „Hospodářských Novin“, „Posla z Prahy“, „Hvězdy Olomúcké“, do kalendáře „Moravana“ a do mnohých politických listů.

O seelování pozemků získal si veliké zásluhy. R. 1858 zvolen byl členem hospodářské společnosti v Brně, brzy však seznal německý směr spolku, členství svého se vzdal. V Záhlincích r. 1860 zvolen představeným obce a v úřadě tom prospěšně působil, zejména stavbou důstojné školy a fary, založením školky pro pěstování stromů atd.

Od r. 1861 zasedá na sněmě moravském, jsa vždy věrným obhájcem národu svého a vlasti. Víbec účastní se vše našeho ruchu národního a všechny vlastenecké podniky, zvláště pak českou literaturu, horlivě podporuje. Protož přejeme mu srdečné „mnohaja ljeta!“

Pro čtenáře našeho časopisu jsme vybrali z dobového dokumentu „OBRÁZKOVÝ TYDĚNÍK SVĚTOZOR“, r. 1877 zajímavou zprávu o Františku Skopalíkovi vč. obrazové reprodukce. Text uvádíme jazykově i formátově neupravený v autentické podobě.

Redakce

**Fotografie k článku Presentace pozemkových úprav na výstavě Země živitelka
ve dnech 24. - 29. 8. 2006**

